

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Concilia Galliæ Narbonensis

Baluze, Etienne

Parisiis, 1668

Vaurense. 1368.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14646

satisfactio & realis emenda præstita fuerit
 pereundem; quam, cum in talibus non sit
 relaxanda vindicta, offensus Prælatus mi-
 nimè remittere valeat ullo casu. Eisdem
 poenis subjacere volumus illos & illas qui
 vel quæ talia fieri mandaverint, vel alias
 opem vel operam aut consilium præbue-
 rint, si rem tam damnabilem prodire con-
 tingerit detestabiliter in effectum; addito,
 quòd eorum posterì usque ad secundam
 generationem in Clericorum collegium
 nullatenus admittantur, nisi priùs per Me-
 tropolitanum

*Reliqua desunt in codice M S. Ecclesie
 Helenensis.*

CONCILIVM VAVRENSIS
 Habitum anno MCCCLXVIII.

*Littera Urbani Papæ V. ad Petrum Archiepi-
 scopum Narbonensem, quibus ei præcipitur
 provincie sue Concilium celebret, in eoque
 tractet de reformatione morum, cunctaque
 ad se referat.*

VRBANUS Episcopus servus servorum
 Dei venerabili fratri Archiepiscopo
 Narbonensi salutem & apostolicam
 benedictionem. Sacrorum canonum testa-
 tur auctoritas quòd olim sancti Patres, tam
 Romani

Romani Pontifices, quàm alij Ecclesiarum Prælati, curam solertem super gregem dominicum exercentes, de celebrandis Conciliis, in quibus de extirpandis vitiis & plantandis virtutibus tam in Clero quàm populo, ac de conservanda libertate ecclesiastica, de statu quoque Ecclesiarum & piorum locorum dirigendo salubriter agebatur, fuerunt plurimùm studiosi, ex iisque status ecclesiasticus in spiritualibus & temporalibus multùm crevit. Sed, prohdolor, succrescente paulatim Prælatorum desidia, omiffaque continuatione Conciliorum hujusmodi, pullulant vitia, crescit indevotio populi, præfata libertas minuitur, cultus divinus negligitur, irrogantur à laïcis Clero gravamina, & in temporalibus bonis ad divinum deputatis obsequium sentitur non modicum detrimentum. Opertantes igitur quòd tantis malis in tua provincia per salubrem tuam ac tuorum fratrum providentiam occurratur, fraternitatem tuam apostolicæ sollicitudinis studio excitamus, ac requirimus, & hortamur attentè, per apostolica tibi scripta mandantes, quatinus Concilium tuæ provinciæ, in quo de iis quæ pro laude Dei ac utilitate Ecclesiarum & piorum locorum, necnon Cleri & populi, fuerint utilia & opportuna, provida examinatione tractetur & pro-

H

videatur, quàm citò commodè poteris, studeas convocare; nobis de convocazione huiusmodi, cum eam feceris, & demum de gestis in eodem Concilio rescripturus, ac tu & suffraganei tui favorem apostolicum, in iis in quibus illum reputabis utilem, fiducialiter postuletis. Datum Avinioni VII. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno tertio.

*LITTERÆ EIVSDEM VRBANI
Pape V. ad Petrum Archiepiscopum Narbonensem & Gaffredum Tolosanensem, quibus
eis permittit ut Concilium suarum provinciarum insimul celebrare possint.*

VRBANUS Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Narbonensi & Tholosanensi Archiepiscopis salutem & apostolicam benedictionem. Ex parte vestra fuit nobis expositum, quod in convocatione Concilij provincialis suffraganeorum vestrorum, super quo celebrando cuilibet vestrum nuper direximus scripta nostra, intenditis, quàm citò commodè poteritis, nostris iussionibus obedire, sed ex certis causis nobis pro parte vestra expositis cupitis cum nostro beneplacito dictum Concilium invicem celebrare. Nos igitur votis vestris huiusmodi benignè

præbentes assensum, quòd dictum Concilium in loco de quo vestræ circumspectioni videbitur, insimul celebrare possitis, & ad ipsum locum vestros suffraganeos, non obstante quòd eorum aliqui extra suam convocentur provinciam, convocare, tenore præsentium consentimus, & vobis tribuimus facultatem. Datum Avinioni v. Idus Martij, pontificatus nostri anno tertio.

LITTERÆ PETRI ARCHIEPISCOPI
Narbonensis ad Gaucelinum Episcopum Magalonensem, quibus eum evocat ad Concilium in Vaurenfi Ecclesia celebrandum die XXVII. mensis Maij anno MCCCLXVIII.

PETRUS miseratione divina sanctæ primæ sedis Narbonensis Archiepiscopus & Primas venerabili fratri Gaufelino eadem gratia Episcopo Magalonenfi suffraganeo nostro, vel ejus Vicariis generalibus in ipsius absentia, salutem & sinceram in Domino caritatem. Inter assiduas curas & sollicitudines quæ ministerio nostro incumbunt, de salubri statu Ecclesiarum & monasteriorum nostrarum civitatis, diocesis, ac provinciæ, necnon & gregis nobis commissi, sollicitè cogitare nos convenit, ut in ipsis vigeat tranquillæ beatitudo quietis, pacisque, salutis, & libertatis gra-

tia nutriatur, & quæ in eisdem non absque dispendio ministrorum & cultus detrimento divini servare novimus, per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus, & tandem officij nostri debitum in actibus dirigendis veritatem imitantes, lucem amantes, libenter evitare nodosæ ambiguitatis volucrum anhelamus, illámque semper in nostris ordinationibus servare cautelam intendimus, ut de ipsis proveniat commodum, adeo quòd aliis non imineat detrimentum. Cùm igitur pro quibusdam arduis negotiis civitatem, diocesim, & provinciam nostras, necnon & libertatem ecclesiasticam tangentibus, super quibus ad debitam provisionem & reformationem unà vobiscum & aliis suffraganeis nostris intendimus concedente Altissimo interponere sollicitudinis nostræ partes, præsertim cùm tangatur communitè status Ecclesiarum & monasteriorum aliorúmque piorum locorum nostrarum civitatis, diocesis, & provinciæ prædictarum, provinciale Concilium ordinavimus & determinavimus convocandum, videlicet die xxvii. mensis Maij proximè futurari, in qua erit vigilia Pentecostes, apud civitatem Vaurensem, in Ecclesia cathedrali, in quo etiam intererunt, & unà nobiscum provinciale Concilium hujusmodi

lebrabunt Reverendissimi in Christo Patres Domini Arnaldus Auxitanus & Gafredus Tholosanensis Archiepiscopi, seu eorum Vicarij generales ad hæc speciale mandatum habentes, cum omnibus ipsorum Dominorum Archiepiscoporum & cujuslibet ipsorum suffraganeis, eorúmque Capitulis, Abbatibus, Collegiis, Prioribus, Decanis Archidiaconis, atque Præpositis, & Clero universo suarum civitatum, diocesum, provinciarum, etiamsi sint exempti, cùm de negotiis atque dubiis fidem catholicam tangentibus habeamus pertractare, ac etiam quia hoc provinciale Concilium nos & ipsi Domini Archiepiscopi in loco & Ecclesia Vaurenfi prædictis celebrabimus de communi concordia & conscientia, beneplacito ac etiam expressa voluntate atque mandato sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini Urbani divina providentia sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ Summi Pontificis hodie præsentis, ac etiam licentia super hoc ab eo, quoad convocationem exemptorum nostrum trium Archiepiscoporum nostrorúmque suffraganeorum & ceterorum dictarum provinciarum congregationem sive unionem, & vos aliósq; suffraganeos nostrósq; alios subditos dictæ provinciæ extra eandem convocando

nobis aliisque Dominis Archiepiscopis su-
 pradictis tam vivæ vocis oraculo quàm lite-
 ratoriè cum bulla ista vice specialiter attri-
 buta. Eapropter vos tenore præsentium
 monemus ac etiam exhortamur ut unà no-
 biscum die ac loco prædictis in dicto pro-
 vinciali Concilio Deo præside celebrando,
 ad quod Concilium præfatos diem & lo-
 cum cum diebus sequentibus, quos ad hoc
 continuare vel prorogare contingerit, vo-
 bis & aliis præcisè & peremptoriè assigna-
 mus, personaliter comparere curetis, vol-
 que ad id præsentium tenore citamus.
 Mandantes vobis insuper quatinus interim
 citetis & peremptoriè tam auctoritate apo-
 stolica quàm nostra tempore congruo om-
 nes & singulos Abbates, Priores, Deca-
 nos, Archidiaconos, atque Præpositos
 Ecclesiarum collegiatarum & monasterio-
 rum regularium & etiam secularium, & alias
 personas ecclesiasticas regulares & secula-
 res, exemptas & non exemptas, cujuscun-
 que status, ordinis, conditionis existant
 etiam Cluniacensis, Cisterciensis, Præ-
 monstratensis, Carthusiensis, Grandimont-
 tensis, sanctorum Benedicti & Augustini
 aliorumque ordinum hic non expressato-
 rum, quos habere volumus pro expressis
 ut personaliter, Conventus verò, Capitu-
 la, Collegia vestrarum civitatum & dioce-

sum per procuratores idoneos ad hoc legitime & specialiter constitutos cum sufficienti & speciali mandato, in ipso provinciali Concilio compareant dicta die, inibi continuè moraturi, donec ea quæ in dicto Concilio tractanda fuerint ad honorem Dei, provisionem Ecclesiarum & monasteriorum, profectum animarum, & utilitatem subditorum provinciæ antedictæ, per dicti Concilij providentiam finem debitum sortiantur. Ne verò dicti Abbates, Priores, Decani, Archidiaconi, & Præpositi, etiam exempti, ut supra, & alij vestri subditi, quos præsens tangit seu tangere potest negotium, qui debent & consueverunt in dictis Conciliis interesse de usu, consuetudine, vel de jure, ignorantiam valeant quovis modo prætere de præmissis, præsentis nostras litteras seu earum transumptum in forma publica conscriptum in vestra Ecclesia & alibi, & ubi expediens vobis videbitur, interim sæpius & frequenter publicare & denuntiare curetis. Ut autem superfluitatum & pomparum inanum jactantiam præcludamus, vobis tenore præsentium inhibemus, sub virtute sanctæ obedientiæ injungentes, ne ultra decem equitaturas & duos saumerios sive gerulos pro vobis & vestra familia adducatis, cum ad dictum provinciale Concilium.

venietis ; Abbatibus vestræ diocesis, etiam exemptis, injungentes ex parte sedis apostolicæ atque nostræ ; quòd ultra quinque equitaturas ad plus & unum saumerium seu gerulum secum adducere non præsumant ; ceteri verò qui venire voluerint, cum paucis & moderatis expensis veniant ; si vos, Abbates prædicti, & etiam alij, reprehensionis nostræ aculeos de inobedientia volueritis evitare. Reddentes præsentem litteras portitori sigillo vestro impendenti sigillatas in signum receptionis earum. De omnibus verò & singulis præsentationibus, publicationibus, atque citationibus, quas fieri facietis, volumus quòd faciatis recipi, & ex causa, unum vel plura publica instrumenta. Datum in castro de Claromonte nostræ diocesis die XXVII. mensis Aprilis anno Domini millesimo CCC LX. octavo. Ita facimus. P. Narbonensis.

*LITTERÆ EIVSDEM ARCHIEPISCOPI
Narbonensis ad ceteros Episcopos provincie
Narbonensis, quibus eos pariter evocat ad
Concilium Vaurense. Cum responsionibus
quorundam ex ipsis ad litteras Archiepiscopi.*

PETRUS &c. ven. f. I. eadem gratia
Episcopo Carcassonenfi &c. ut in superiore. Datam ut supra.

REVERENDISSIMO in Christo Patri & Domino Domino P. miseratione divina primæ sanctæ sedis Narbonensis Archiepiscopo & Primati, Domino suo præcarissimo.

REVERENDISSIME Pater & Domine præcarissime. Humili recommendatione præmissa, noverit vestra paternitas reverenda me die datæ præsentium vestras litteras cum reverentia recepisse, promptum & paratum me offerentem facere & complere quæ in ipsis vestris litteris continentur. Paternitatem eandem, quæ mihi præcipiat quæ grata, conservet altissimus in longævum. Scriptum Carcassonæ die v i. Maij Per vestrum I. Episcopum Carcassonensem.

PETRUS &c. ven. fr. I. Nemausensi eadem gratia Episcopo &c. *ut in superioribus.* Datum ut supra.

PETRUS &c. ven. fr. P. eadem gratia Episcopo Elnensi &c. *ut in superioribus.* Datum ut supra.

PETRUS &c. ven. fr. I. eadem gratia Episcopo S. Poncij Thomeriarum &c. *ut in super.* Datum ut supra.

PETRUS &c. ven. fr. A. eadem gratia Lodovensi Episcopo &c. *ut in superioribus.* Datum ut supra.

REVERENDISSIMO Patri in Christo ac

Domino Domino P. divina providentia
primæ sedis Narbonensis Archiepiscopo &
Primate.

REVERENDISSIME Pater ac Domine,
per latorem præsentium duas vestras li-
teras, unam videlicet clausam, & aliam
apertam, sigillo vestro magno impendenti
sigillatam, cum qua decet reverentia rece-
pimus; quas, Deo duce, executioni de-
mandabimus, ut tenemur. Et insuper, jux-
ta votum vestrum, idem V. lator unum flo-
renum habuit pro labore. Statum vestrum
in agendis Altissimus dirigat & conserve-
re. Scriptum Lodovę die 1 x. mensis Maij.

Totus vester Ay. suffraganeus Epi-
scopus Lodovensis.

P E T R U S &c. ven. f. B. Vticensi Epi-
scopo suffraganeo nostro &c. *ut in superioribus.* Datum ut supra.

REVERENDISSIMO in Christo Patri &c.
Domino Domino P. Dei gratia Archiepi-
scopo & Primate sanctæ & primæ sedis Nar-
bonensis, Dominóque suo præcarissimo.

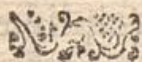
REVERENDISSIME Pater, vestras litteras
recepi decima die Maij, cum ea qua decet
reverentia, in absentia Domini mei Vticensis
Episcopi, qui est absens à civitate
Vcetia; est tamen infra diocesim, in qua
dam castro suo, ex causis nunc silenti
commendandis, quandoque vestra rev

rendissimæ paternitati explicandis. Significo autem vestræ paternitati reverendissimæ quòd vestras litteras & contenta in eis, ut diligentius potero, executioni fideliter demandabo. Præsentium etiam potiori tradi feci unum francum & duos florenos auri, de quibus scripsistis. Reverendissimam paternitatem vestram, cui me humiliter recomendo, conservare dignetur Altissimus, cum multiplicatis progressibus in sancto regimine ac sanctæ Ecclesiæ Narbonensis per tempora peroptata. Scriptum Vceciæ die x i. Maij.

Vester humilis servitor Blancus
Duriane Prior S. Baudilij
prope Nemausum, Vicarius
generalis ac Officialis Vti-
censis.

PETRUS &c. venerabilibus ac religio-
sis & prudentibus viris Præposito & Capi-
tulo Magalonensi &c. Datum ut supra.

*In eundem modum scriptum est Capitulis
Nemausensi, Elnensi, sancti Pontij Thomeria-
rum, Biterrensi, & Archipresbyteris Narbone-
sij & Termenesij Narbonensis diocesis, mutatis
mutandis, prout scriptum est pro convocatione
Concilij Biterrensis anni MCCC LI.*

CANONES SIVE STATUTA
Concilij Vaurenfis.

INCIPIUNT novæ constitutiones editæ in Concilio Vaurenfi anno infra scripto, præsentibus ibidem Reverendissimis in Christo Patribus & Dominis Dominis Petro Narbonensi & Gaffredo Tholosano Dei gratia Archiepiscopis, & Philippo eadem gratia Abbate Soricini, Vicario generale Reverendissimi in Christo Patris Domini Arnaldi eadem gratia Archiepiscopi Auxitanensis, ab eodem ad infra scripta potestatem habente.

P R Æ F A T I O.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi Amen. Ad futuram rei memoriam. Cohererentibus sibi propinquitate locali archiepiscopatibus seu provinciis, solemni communitate statutorum decenter inducitur opportunè quoque ac utiliter custoditur. Honestati namque congruum esse dignoscitur, ut sicut provinciæ ipsæ sunt eorundem quodammodo confinium mutua confrontatione participes, sic earum incolæ legitimis observandis sint consortes. Insuper si effectus utilitatis inspicitur ex ipso paræ disciplinæ consortio, dum multis una regiminis proponitur forma

ratio, quædam inter eos similiter vivendi sublequitur habitudo; hincque procedunt facilius gubernacula Præfulum, & felicius proficit conditio subditorum. Eapropter nos Petrus Narbonensis & Gaffredus Tholosanensis permissione divina Archiepiscopi, & Philippus eadem permissione Abbas Soricini, Vicarius generalis Reverendissimi in Christo Patris Domini Arnaldi Dei gratia Archiepiscopi Auxitanensis, ad infra-scripta specialem ac plenariam habens à præfato Domino Archiepiscopo Auxitanensi potestatem, illius summi pastoris atque rectoris instructi exemplo qui, prout ex oraculo prophetici sermonis colligitur, habitare facit unius moris in domo, subditorum saluti prospicere, ac extirpatis vitii virtutes inferere, sanare languida, sana servare, quantum divina clementia nobis præstante conceditur, juxta pastoralis commissi nobis officij debitum cupientes, de infra-scriptorum Reverendorum fratrum coëpiscoporum & suffraganeorum nostrorum præsentium ac procuratorum suffraganeorum nostrarum provinciarum absentium infra-scriptorum consilio & assensu; videlicet nos P. Narbonensis Archiepiscopus prædictus, unà cum Reverendis in Christo Patribus Dominis H. Biterrensi, I. Carcassonensi, A. Electensi, & genera-

libus Vicariis & procuratoribus Dominorum S. Agathensis, G. Magalonensis, A. Lodovenfis, I. sancti Poncij Thomeriarum, I. Nemaufensis, B. Vticensis, & P. Elnensis, eadem gratia Episcoporum suffraganeorumque nostrorum, ad hoc idoneis & personaliter constitutis; nosque Gaffredus Tholosanensis Archiepiscopus prædictus, unà cum Reverendis in Christo Patribus Dominis R. Vaurenfi, G. Appamiarum, & G. Lumbariensi Dei gratia Episcopis, & generalibus Vicariis & procuratoribus Dominorum A. Patriarchæ & Administratoris Ecclesiæ Montifalbanensis, P. Rivenfis, P. sancti Papuli, & P. Mirapicensis, gratia etiam prædicta Episcoporum, suffraganeorumque nostrorum, ad infra scripta legitimè constitutis; nosque etiam Philippus Abbas Soricinij, Vicarius generalis Reverendissimi in Christo Patris Domini Arnaldi Auxitanensis Archiepiscopi prædicti, unà cum Reverendis in Christo Patribus Dominis B. Convenarum, B. Tarviensi, G. Vasatensi, P. Olerensi, & Oddo Lascurrensi, divina gratia Episcopis, & generalibus Vicariis & procuratoribus Dominorum I. Aquensis, P. Lectorensis, P. Cofferanensis, E. Baionensis, & I. Adurensis, gratia prædicta Episcoporum, suffraganeorumque Ecclesiæ

Auxitanensis, ad infra scripta legitimè constitutis & sufficienter comparentibus, in Ecclesia cathedrali Vaurenfi provinciae Tholosanensis, tam auctoritate & de mandato sanctae sedis apostolicae, quam nostra ordinaria, provinciale Concilium celebrantes, prorogata primò jurisdictione de loco ad locum per nos P. Narbonensem & G. Tholosanensem Archiepiscopos ac Philippum Abbatem Soricini generalem Vicarium Domini A. Archiepiscopi Auxitanensis supradictos, nostrosque suffraganeos, praesentibus Vicariis & procuratoribus supradictis hac vice consentientibus, ad honorem & laudem summae & unicae Trinitatis, ac praecelsae & gloriosissimae beatae Mariae Virginis matris Dei, totiusque collegij supernorum, morum reformationem, coertionem quoque ac correctionem excessuum ac etiam delictorum, & nostrarum & subditorum nostrorum animarum profectum, & statum ecclesiasticum salubriter conservandum, illius invocato praesidio qui est mentium illustrator, sacro approbante Concilio ad infra scripta edenda, seu eorum aliqua innovanda, reformanda, & declaranda, prout inferiùs continetur, duximus procedendum. Ante omnia veruntamen protestari quòd per hujusmodi subsequencia nostra statuta, alias rationa-

biliter edita in nostris provinciis supradictis abrogare nequaquam intendimus, nec ipsis etiam derogare, nisi quatenus infrascriptis nostris statutis reperirentur contraria vel adversa, seu per contrarietatem vel aliter obviare.

De fide catholica; & ut laici de articulis fidei & aliis ad capeffendam æternam salutem necessariis cum diligentia informentur.

C A P. I.

QUONIAM, sicut apostolica tradita auctoritas, sine fide impossibile est placere Deo, idcirco sine fide omnis hominis arbor est vacuus. Fides namque, ut Augustinus ait in libro de fide ad Petrum, est bonorum omnium fundamentum; fides est humanæ salutis initium; sine hac nemo potest ad filiorum Dei numerum pertinere, sine ipsa nec in hoc seculo quisquam gratiam justificationis consequitur, nec in futuro vitam possidebit æternam. Vnde summo opere iis quibus committitur dominici gregis custodia vigilandum est, & maxima sollicitudine providendum, quatenus fides integra, sine ullo perfidiæ vitio, ab omnibus custodiatur sollicitè. Et est nobis etiam per consequens laborandum, ne in nostris provinciis possit se abusus aliquis subreperere.

subrepere hereticæ falsitatis. Ignorantia quippe legis divinæ, & imperitia credendorum, qua turpiter propter nonnullorum Ecclesiasticorum incuriam laici simplices involvuntur, & Sacerdotes ministros verbi, quibus incumbit alios de fide instruere, reprobatione justissimi Dei reddit obnoxios, juxta illud Prophetæ testimonium, *Quia tu scientiam repulisti, ideo ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi*, & ipsos subditos ad bonum facit ignavos & tepidos, & interdum tanquam incautos præcipitat in diversa pericula & errores. Sic sic Dominus ipse conqueritur alibi in Scriptura dicens: *Periit populus meus, quia non habuit scientiam.* Ut igitur tam perniciosæ ignorantia & in rectoribus & in subditis occurramus, & per nos ac per fratres nostros suffraganeos parari valeat deinceps Domino pl. perfecta, atque in nostrarum provinciarum civitatibus & diocesibus doctrina vigeat f. . . . in primis hujus præsentis Concilij auctoritate statuimus, & nihilominus sub pœna excommunicationis præcipimus, quatenus universi & singuli rectores Ecclesiarum in aliqua provinciarum nostrarum consistentium diebus dominicis & festivis in suam parochiam ex more ad divina conveniant, ipsos parochianos suos & subditos, sicut opportunum fuerit, & secundum

gratiam ac sufficientiam unicuique à Do-
 mino datam, de ipsius fidei nostræ princi-
 piis sive articulis, de decem præceptis divi-
 næ legis, de septem peccatis mortalibus, &
 si qua sunt alia quorum sit cognitio neces-
 saria ad salutem, non simul quidem de om-
 nibus, sed altera alternatim & prout
 tempus & locus & capacitas auditorum
 exigent, diligenter instruant & informent.
 Id ipsum circa ægrotos seu decumbentes
 servari volumus; ut si videlicet per inquisi-
 tionem Sacerdotum, quam fieri volumus
 semper antequam eis sacra communio mi-
 nistretur, ignorantes in præmissis fuerint
 deprehensi, ibidem familiariter & peculi-
 riter præcipuè de articulis fidei, & de sep-
 tem peccatis mortalibus, de quibus eos dis-
 stinctè confiteri necesse est, instruantur
 ne fortè si cum ignorantia vincibili eorum
 quæ conscientia scire tenebatur migrare
 aliquis seu obeat, talem comprehendit
 Apostoli illa sententia, *Ignorans ignorabitur*
 id est, reprobabitur, cum pro tenebris
 ignorantia interioribus, quas propter neg-
 gentiam passus est in hoc mundo, in futuro
 examine in exteriores abyssi tenebras de-
 trudetur. Si quis autem Curatus seu Re-
 ctor hoc salubre statutum nostrum præ-
 terierit, seu implere & exequutare neglex-
 rit, aut aliàs quocunque modo temerari-

ausu eidem restiterit, cùm de hoc legitimè
 constiterit, ultra indignationem Dei, quam
 profectò pro tali contemptu incurrerit, vo-
 lumus & jubemus ut per locorum ordina-
 rios pœnis aliis, sicut plus aut minus me-
 ruerit, contemptor hujusmodi percellatur.
 Sed & nos ipsi, cùm ad aliquam Ecclesiam
 nobis subjectam gratia visirandi nos, ut est
 solitum, venire contingerit, informatio-
 nem & inquisitionem diligentem de præ-
 missis facere intendimus; & id ipsum pari
 voto fieri volumus per nostros suffraga-
 neos, cùm eos consimiliter Ecclesias sibi
 subditas contingerit visitare. Ut autem,
 sicut habemus in votis seu desiderio, hæc
 nostra sanctio & constitutio perpetuo ritu
 & competentius observari valeat & imple-
 ri, & ne videamur nostris subditis impone-
 re grave jugum, decrevimus, stilo pleno,
 breviterque, atque dilucidè tradere doctri-
 nam quandam & summam illorum in qui-
 bus volumus, ut prædiximus, plebes nobis
 subditas informari: ut ipsis Rectoribus &
 Curatis dicendorum tradatur per nos for-
 ma & regula, & etiam ut non sit necesse
 pro implendo hoc nostro statuto librorum
 numerositatem evolvere; cui brevitatis per
 nos hîc ex dictis Doctorum & sanctorum
 collecta offert quod quæritur sine labore.
 Comprehendimus ergo intentionem no-

stram sub certis limitibus; & sanctorum patrum vestigiis inhærentes, pronuntiamus unicuique fidei, postquam ad annos discretionis pervenerit, necessarium ad salutem, nosse scilicet & inquirere quid sit credendum, quid diligere quid expectandum. Tria enim quædam sunt, ut tradit Augustinus, quibus Deus colitur, & per quæ ad Deum velut quibusdam mentis passibus pervenitur; videlicet fides, spes, & caritas. Per fidem dirigimur in credendo, per caritatem regulamur in amando, per spem in laboribus confortamur. Primum itaque doctrinam tradimus de credendis, quæ sunt, articuli fidei, & ipsa sacramenta legis novæ. Nam in duobus, sacramentis videlicet & articulis tota Christianæ religionis & Ecclesiæ universalis structura fundatur. Deinde loquimur de virtutibus, & vitiis eis oppositis, & batitudinibus, quæ erroribus correspondent. Demum in explicatione preceptorum Decalogi, per quæ explicata caritas, finiemus. De iis omnibus ergo propter Rectores minus eruditos, aliquo medio proferamus; & primum de fide secundum cuius mensuram præcipit Apostolus, ut unusquisque sciat. Fides igitur virtus quædam est, qua creduntur quæ non videntur. Nam cum Paulus dicat, *Fides*

Substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium, hoc veraciter dicitur credi quod non valet videri. Vnde Augustinus inquit: Vt cognoscamus, non cognoscimus, ut credamus. Quid est enim fides, nisi credere quod non vides? Neque tamen istud de omnibus intelligendum est quæ non videntur, sed de iis tantum quæ credere ad religionem pertinet Christianam, sive quæ credenda Scriptura sacra proponit, & Ecclesia catholica docet. Verum quia latitudinem sacrae Scripturae simplicibus & in aliis studiis & negotiis occupatis scire non erat possibile, ad quam tamen intelligendam, secundum plus & minus, pro differentia officiorum & statuum, superiores in Ecclesia obligantur; idcirco, ut fides eorum quæ ab omnibus explicitè vel saltem pro magna parte credi & cognosci oportet, haberetur in promptu, ipsi primi Ecclesiae fundatores Apostoli ipsa credenda, quæ in diversis locis sacrae Scripturae sunt tradita & sparsa, collegerunt breviter in unum locum. Et ista collectio, Apostolorum Symbolum appellatur. Et distinxerunt in ipso quatuordecim articulos fidei: quorum septem sunt pertinentes ad divinitatem, alij septem ad Christi humanitatem. Septem igitur sunt de Deo secundum se; & septem alij de Deo, ratione humanitatis assump-

tæ. Qui omnes in istis quatuor versibus continentur :

*Vnum crede Deum, Patrem, Filium, quoque
Flamen,
Qui creat & recreat homines, quos salvifi-
cabit.*

*Conceptus, natus, passus, descendit ad ima,
Surgit, & ascendit, veniet discernere cuncta.*

Primus ergo articulus de pertinentibus ad divinitatem, est de unitate divinæ essentia. Non enim sunt plures dii, sed unus est solum Deus. Et ideo dicimus: *Credo in unum Deum.* Et hunc ipsum articulum insinuabat clara voce veteris legis exordium, ubi dicitur: *Audi Israël. Dominus Deus tuus unus est.* Tres sequentes articuli sunt de divinis personis. Nam Christiana religio cum unitate divinæ essentia tres personas fatetur. Est ergo articulus secundus de persona Patris: *Pater omnipotentem.* Tertius est de persona Filii: *Et in Iesum Christum Filium ejus.* Quartus articulus est de persona Spiritus sancti: *Credo in Spiritum sanctum.* Tres sequentes sunt de effectibus ipsius Dei. Est ergo quintus articulus de creatione omnium rerum: *Creatorem coeli & terra.* Sextus est de effectu gratia, seu dono. Propter quod dicitur: *Credo sanctam Ecclesiam catholicam, communionem sanctorum, remissionem peccatorum.* Septimus est de effectu gloria: *Carnis resurrectionem,*

tam eternam. Articuli autem pertinentes ad naturam à filio Dei assumptam, sunt etiam septem. Primus pertinet ad conceptionem ipsius Christi: *Conceptus est de Spiritu sancto.* Secundus ad nativitatem: *Natus ex Maria Virgine.* Tertius ad passionem: *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.* Quartus ad descensum ad inferos: *Descendit ad inferos.* Quintus ad resurrectionem: *Tertia die resurrexit.* Sextus ad ascensionem: *Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris.* Septimus est de ad iudicium: *Inde venturus iudicare vivos & mortuos.* Aliqui tamen computant secundum numerum Apostolorum duodecim, qui istos fidei articulos distinxerunt: Sed prima melior est, quæ accipitur secundum numerum credendorum. Porrò, quia in isto Symbolo Apostolorum breviter valde exposita, ideo ad ejus explanationem Symbolum Nicænum, quod di de articulis prædictis exequitur, additum est. Et rursus quia in isto Symbolo Nicæno adhuc quædam implicite continentur, quæ propter insurgentes hæreses oportuit amplius explicari, additum est Symbolum Athanasij, quod incipit: *Quicumque vult salvus esse &c.* Proinde Symbolum Apostolorum silenter & secretè dicitur quotidie in Completorio, & in Prima: quia fuit editum

tempore quo nondum erat fides catholica propalata. Alia autem duo publicè in diebus dominicis & festivis, quando major ad Ecclesiam congregatur populus, decantantur; quia fuere edita tempore fidei propalatae. Symbolum quidem Nicænum post Evangelium cantatur in Missa, quasi evangelicæ fidei expositio. Symbolum Athanasij de mane solùm cantatur in Prima: quia fuit editum tempore quo maximè fuerunt depulsa & detecta nox atra & tenebræ hæresum & errorum. Licèt autem ante adventum Christi in virginem sufficeret laicis simplicibus de articulo Trinitatis & Incarnationis habere fidem implicitam in fidei majorum, & pro illo tempore sufficeret explicitam fidem habere quia Deus est, & quòd credentibus in se remunerator est, quòd semper etiam secundùm Apostolum oportet credere omnem accidentem ad Dominum; isto tamen tempore gratiæ revelatae, tam majores quàm minores tenentur credere explicitè Trinitatis articulum, & Incarnationis mysterium, & aliorum articulorum de quibus dictum est, præcipuè eorum de quibus in Ecclesia communiter solemnifantur, & qui publicè proponuntur, sicut sunt articulus Passionis Resurrectionis, & hujusmodi. Et hoc intelligimus quantum ad ipsorum articulo

rum substantiam, secundum quam homo ipsos articulos distinctè cognoscit, non quantum ad ea difficilia quæ continentur in articulis, & vim veritatis ipsorum, per quam possunt ab hæreticorum impugnatione deffendi. Nam, quantum ad talia, sufficit simplicibus de omnibus articulis habere fidem implicitam, id est, in talibus credere quod credit Ecclesia. Et ita accipienda videntur verba quorundam magnorum loquentium de materia ista. Majores autem istam explicationem totaliter in via ista scire non possunt. Tenetur tamen unusquisque tantum scire quantum pertinet ad officium suum. Post articulorum doctrinam, consequens est de sacramentis novæ legis tractare. Est autem sacramentum, invisibilis gratiæ visibilis forma: ita ut ejus imaginem gerat, & causa existat. Fuerunt autem sacramenta aliqua necessaria semper humano generi, postquam incurrit peccati morbum; non quia sine sacramentis Deus hominem sanare non posset, sed quia per illa magis congruè fit hominis reparatio. Quod sic patet. Humanum enim genus, ex quo primus homo peccavit, circa sensibilia corruptum fuit, quantum ad cognitionem; quia circa ista sensibilia, humana mens implicita, in Dei cognitionem surgere non valebat. Item, quantum

ad affectionem : quia eis , quasi summis bonis , Deo postposito , inhærebat . Quantum ad actiones , quia eis inordinatissime utebatur . Necessarium ergo fuit ad peccatorum curationem , ut homo ex sensibilibus in spiritualia cognoscenda proficeret , contra primum ; & ut effectum , quem circa illa habebat , in Deum referret , contra secundum ; & eis ordinatè & secundum divinam institutionem uteretur , contra tertium . Proinde necessaria erat sacramentorum institutio , & propter eruditionem , dum homo in ipsis quod fons spem ducitur , ad invisibilem virtutem agnoscendam , quæ intus est , eruditur , quantum ad primum . Et propter humiliacionem , dum homo in sacris rebus sensibilibus , quæ natura sunt , ex præcepto creatoris , subjicitur , quantum ad secundum . Et propter exercitationem in sacramentis homo circa signa sensibilia in Dei honorem occupatur , quantum ad tertium . Igitur , ex quo fuit morbus peccati , sacramentorum fuit necessaria medicina tendo autem ad præsens sacramenta antiqua atque legalia , quæ cessaverunt adveniente Christo , sicut umbra adveniente sole recedit , de solis sacramentis legis novæ loquamur sunt septem . Baptismus , Confirmatio , Eucharistia

Pœnitentia, Unctio extrema, Ordo, Conjugium. Baptismus esse dicitur sacramentum fidei, Extrema unctio spei, Eucharistia caritatis, Ordo prudentiæ, Pœnitentia justitiæ, Matrimonium temperantiæ, Confirmatio fortitudinis. Baptismus est directè contra culpam originalem, Pœnitentia contra culpam actualem mortalem, Extrema unctio contra culpam venialem, Ordo contra ignorantiam, Matrimonium contra concupiscentiam, Eucharistia contra malitiam, Confirmatio contra infirmitatem. Nil ergo aliud est sacramentum quàm illud in quo sub tegumento rerum visibilium divina virtus salutem nostram secretius operatur. Porrò sacramenta instituire, quæ ex sui institutione & sanctificationis contineant invisibilem gratiam, competit soli Christo; qui solus potestatem excellentiæ sibi retinuit, potestatem ministerij Apostolis & ceteris succedentibus dedit. Quæ igitur instituta sunt ab Apostolis & successoribus eorundem, ut benedictio aquæ & panis, consecrationis virginum & altarium, & cetera hujusmodi, non sacramenta propriè, sed sacramentalia dici debent. Omnia ergo sacramenta novæ legis Christus per semetipsum immediatè instituit. Aliqua tamen, præcipuè Confirmationem, & Extremam unctio-

nem, per Apostolos promulgavit; sicut de Confirmatione patet in Actibus Apostolorum xix. capitulo, & de extrema unctio-
 ne Iacobi quinto. In iis sacramentis quædam fuerunt ad decorem & sollemnitatem sacramenti, quædam verò pertinent ad sacramenti substantiam. De substantia cuiuslibet sacramenti sunt forma verborum præscripta, certa materia, & minister. verbi gratia. Materia baptismi est aqua elementalis; forma, *Ego baptizo te in nomine Patris &c.* Minister est Sacerdos aut alius in necessitate baptisans. Horum sacramentorum, Matrimonium & Ordo, sunt voluntatis. Alia sunt necessitatis, ut suscipiantur aliquando, vel in re, vel in voto. Præcipue autem baptismus est necessarius omnibus & parvulis & adultis, ex quo fuit à Domino institutus, & alia contra peccatum originale remedia cessarunt. Est enim Baptismus contra vulnus originale; sine quo, secundum sanctos, in filiis hominum nemo unquam conceptus est, præter Christum. Pœnitentia verò iis est necessaria qui per aliquod mortale peccatum vestem innocentiae, quam in Baptismo acceperant, amiserunt. & ob hoc secunda post naufragium tabula appellatur. Si etiam aliquis, cum opportunum & congruum est, vel propter ordinationem Ecclesiæ, vel pro-

pter periculum mortis, omitteret Euchari-
 stiam, Confirmationem, aut Extremam
 unctionem suscipere, nec defectus mini-
 stri, aut alius necessitatis articulus, sed
 contemptus religionis solùm ista sacramen-
 ta excluderet, non dubium quin talis con-
 temptus induceret gravem culpam. Ne-
 cessarium ergo, ut diximus, cuilibet adul-
 to ista sacramenta aliquando in vita sua
 suscipere, vel in re, vel in voto. Horum
 etiam sacramentorum aliqua sunt quæ in
 eodem homine iterari non debent; scilicet
 Baptismus, Confirmatio, Ordo. Alia pos-
 sunt iterari. Prohibemus autem districtè
 ut nullus cum remorsu peccati mortalis sa-
 cramentum quodcunque præsumat susci-
 pere, aut etiam ministrare. Veremur enim
 ne propter hunc abusum, quo polluti & in-
 digni ad sacra passim istis temporibus no-
 vissimis plures accedunt, clades multas
 Deus iudex justus in nationes Christiano-
 rum immittat. Proinde dicit Deus ad anti-
 quos legis illius Mosaicæ Sacerdotes: *Sancti*
estote, quoniam ego sanctus sum. Et rursus:
Sacerdotes qui accedunt ad Deum, sanctificen-
tur, ne percutiat eos. Postquam de articulis
 fidei & sacramentis differuimus, de virtu-
 tibus theologicis & moralibus est loquen-
 dum. Virtutes theologicas Paulus Apосто-
 lus tres enumerat. Sunt autem, spes, fides,

caritas. Virtutes morales, quæ cardinales dicuntur, sunt quatuor: de quibus Philosophigentium multa subtilia & utilia satis dixerunt. Sunt autem, iustitia, fortitudo, prudentia, temperantia. Iustitia, secundum Augustinum, est in subveniendo miseris, prudentia consistit in præcavendis insidiis, fortitudo in perferendis molestiis, temperantia in coercendis delectationibus pravis. Cuilibet harum virtutum, sequendo eruditos quosdam, etiam fidei nostræ homines, partes has assignavimus. Species quidem iustitiæ, sive partes, sunt istæ: religio, pietas, gratia, vindictio, observantia, veritas. Vel, si magis libet sic dici, partes iustitiæ sunt, obedientia respectu superioris, disciplina respectu inferioris, æquitas respectu præmij, fides & veritas respectu omnium. Partes fortitudinis istæ sunt: magnificentia, fiducia, patientia, perseverantia. Prudentia distribuitur in memoriam præteritorum, & intelligentiam præsentium, & prævidentiam futurorum. Porrò partes temperantiæ sunt, castitas, & sobrietas. Castitas refrænât delectationes quæ sunt secundum tactum. Quæ virtute nihil in ecclesiasticis viris præclarior fulget. Ipsa enim sola cum fiducia Deo potest animas præsentare. Sobrietas restringit delectationes quæ sunt secundum

gustum. Quia igitur actus harum virtutum, quas diximus, sive quarum opera huic mortali vitæ sunt necessaria, utpote quia per ipsas in præsentī bene & rectè vivitur, & in futuro æternæ vitæ bravium possidetur; ideo etiam per Rectores & alios verbi divini ministros volumus in Ecclesiis nostrarum provinciarum de iis laicos commoneri, & ad hæc opera virtuosa inductionibus imitari. Sicut autem dictæ virtutes perficiunt hominem, ut in humanis humano modo id est rationali se habeat; ne, sequendo scilicet abrupta vitiorum, à dignitate humanæ naturæ decidens, bestialiter vivat: ita dona Spiritus sancti ad bene operandum perficiunt hominem supra homines, id est, modo quodam divino, & supra humanum gradum. Hæc dona, juxta sacras Scripturas, consimiliter septem esse afferimus, quasi septem sanctificationes fidelium mentium: quæ Isaias Propheta, ostendens ea fuisse in Christo, enumerat in hunc modum: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientie & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* Quamquam enim unus sit spiritus Domini, qui est cum Patre & Filio unus consubstantia-

liter Deus, quasi aliquod eorum flumen,
 (Multi enim sunt spiritualium donorum
 meatus, quibus Spiritus ipse sanctus om-
 nem supereminens creaturam, mentis no-
 stræ arcana vegetat & infundit. Quocirca
 alma mater Ecclesia, horum donorum sem-
 per fœcunda spirituali pinguedine, in hym-
 no quem in ejusdem Spiritus sancti hono-
 rem concrepit, inter cetera hæc septem do-
 na in ipsum refert, cùm dicit: *Tu septifor-
 mis munere, dextra Dei &c.*) dicimus autem
 & credimus hæc septem dona communiter
 à tota profluere Trinitate indivisa. Quippe
 sunt opera Trinitatis ad ipsum unum. Con-
 suetudo est sacri eloquij, interdum appro-
 priare uni personæ quod propriè & verissi-
 mè dicitur de utraque: sicut Patri attribui-
 tur potentia, Filio sapientia, bonitas Spi-
 ritui sancto. Et tamen una & indivisibilis
 est potentia, & sapientia, & bonitas in tri-
 bus; sicut una deitas, una essentia, &
 natura. Quemadmodum autem, sicut sa-
 perius assignavimus, septem sacramenta
 correspondent septem virtutes, tres theo-
 logicæ, & quatuor cardinales; & rursum
 septem dona, septem virtutes: ita septem
 donis correspondent septem petitiones
 orationis dominicæ: quarum tres primæ
 sunt, quibus æterna poscimus: quatuor ul-
 timæ sunt, quibus ea petuntur quæ tantum
 sunt

sunt in hac vita. Et ita in illis continentur omnia bona homini necessaria. Iis etiam septem petitionibus septem illæ beatitudines, de quibus loquitur Salvator in Evangelio, adaptantur; ubi pauperes spiritu, esurientes, & sitientes iustitiam, misericordes, & mundicordes, pacificos, & beatos esse astruit & affirmat Quoniam, sicut dicit Scriptura, bonorum laborum gloriosus est fructus, nec sunt labores aliqui digniores, quàm qui in donorum spiritualium agro latissimo tangit ad Galatas scribens Apostolus in iis verbis: *Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, benignitas, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Verùm quia eidem dono, habenti plures actus, plures fructus respondent, ideo non sunt tot dona quot fructus. Ceterùm, quoniam ex dono unico pietatis proficisci videntur illa pietatis officia quibus defectibus proximi subvenimus, & opera misericordiæ appellantur, congruum iudicamus, ad eruditionem simpliciorum, de iis etiam non præterire. Assignantur autem in sacro e septem corporales huiusmodi eleemosynæ, & septem spirituales. Per illas quidem proximorum defectibus corporalibus, per alias defectibus spiritualibus subvenitur. Septem

corporales eleemosynæ sunt isto versu contentæ:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Visito, scilicet infirmum. Poto, scilicet sitientem. Cibo, scilicet esurientem. Redimo, scilicet incarceratum. Tego, scilicet nudum. Colligo, id est, recolligo, sive recipio hospitem. Condo, id est, sepelio mortuum. Et licet Dominus in Evangelio, ubi misericordiæ opera commemorat, quibus homo à damnatione & auditione mala in die iudicij liberatur, & regnum Ecclesie meretur, non computet mortui sepulchram, tamen in aliis Scripturæ locis talis eleemosyna commendatur. At verò eleemosynæ spirituales continentur hoc versu

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Consule, id est, doce ignorantem, dirige dubitantem. Vnde in hoc duplici spiritualis eleemosyna intelligitur, doctrina, & consilium. Castiga delinquentem. Solare, id est, consolare tristem. Remitte delinquentibus in te. Fer, id est, porta firmitates & gravamina aliorum. Ora pro omnibus. Adhuc septem dona Spiritus sancti non solum in nobis omnia illa septem virtutum, beatitudinum, petitionum, & bonorum operum exigunt, vel efficiunt, quin etiam septem spiritibus immundis, id est, septem vitiis capitalibus adversantur.

Verbi gratia. Quippe contra superbiam timor est, qui ad humilitatem inclinat. Contra invidiam, quæ nescit proximo compati, donum militat pietatis. Contra avaritiam aciem instruit donum scientiæ: cuius est bene conversari cum hominibus, unicuique quod suum est reddendo. quod avaritiæ opponitur. Contra accidiam fortitudo decertat. Contra iram, quæ agit præcipitanter omnia, est donum consilij. Contra gulam, quæ intellectum hebetat, donum est intellectus. Contra luxuriam donum est sapientiæ. Nam gustato spiritu, desipit omnis caro. Ex quibus liquet septem esse peccata mortalia principalia: quæ sunt, superbia, avaritia, luxuria, invidia, gula, ira, accidia. Comites sive filię superbiæ sunt, sævitia, inobedientia, impatientia, imprudentia, secularis pompa, inanis gloria, jactantia, hypocrisis, novitatum præsumptio. Comites avaritiæ, quæ radix omnium malorum est, sunt, rapacitas, tenacitas, contemptus fidei, proditio, fallacia, fraus, perjurium, inquietudo, & contra misericordiam cordis obduratio. Luxuriæ comites sunt, ventris ingluvies, vestis & lecti mollities, somni resolutio, coitus delectatio, cœcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis seculi, desperatio

futuri. De ira procedunt audacia, faciei irritatio, imprudentia, iniustitia, lites, contumelia, blasphemia, clamor, & indignatio. De gula procedunt inepta laceratio, saturalitas, immunditia, multiloquium, hebetudo sensuum. De invidia veniunt dolor de bono alterius, gaudium de malo, & ve afflictio in prosperis proximi, exultatio in adversis. Accidia, quæ est quoddam tardium boni, habet comites, ignaviam scilicet & torporem de omni mortali peccato. Quod tenetur memoria, necessarium est corde confiteri & ore; nisi articulus necessitatis Confessorem excluderet confitentem. Neque enim Confessor debet esse promptus ad facile iudicandum de aliquo quod sit mortale peccatum, nisi sit in dictis Scripturæ vel sanctorum expressum. Superius modò de præceptis divinæ legis loqui. Licet enim totam legem impleat caritas ipsa qua Deum propter seipsum diligimus, & proximum propter Deum, tamen hæc dilectio per decem præcepta Decalogi explicatur: quæ ita distribuuntur, ut prima tria pertineant ad Deum, scilicet ad cognitionem eius & reverentiam, & dicuntur præcepta primæ tabulæ. Reliqua septem dicuntur præcepta secundæ tabulæ, & pertinent ad proximum. Præceptum primum itaque est: *Non habebis Deos alienos.*

omnis infidelitas, omnis hæresis, omnis superstitio prohibetur. Secundum est: *Non assumes nomen Dei tui in vanum.* quod est dicere, secundum litteram: *Non jurabis pro nihilo nomen Dei.* Tertium verò est: *Memento ut diem Sabbathi sanctifices.* ubi præcipitur diei dominicæ & festivitatum in Ecclesia solemnium observantia. Quartum est: *Honora patrem tuum & matrem tuam.* Porro parentes sic honorandi sunt, ut eis reverentia merita exhibeatur, & necessaria ministrentur. Quintum est: *Non occides.* ubi, secundum litteram, actus homicidij prohibetur; secundum spiritum verò, omnis injusta percussio, & voluntas etiam occidendi. Sextum est: *Non mæchaberis.* id est, ne cui libet miscearis, excepto fœdere matrimonij. A parte enim, ut Augustinus ait, totum intelligitur. Nomine igitur mæchiæ, omnis illicitus concubitus illorúmque membrorum illegitimus usus prohibitus debet intelligi. Septimum præceptum est: *Non furtum facies.* ubi furti nomine intelligi voluit omnem illicitam usurpationem rei alienæ; sicut sunt, furtum, usura, rapina, sacrilegium, & hujusmodi. Octavum est: *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.* ubi crimen perjurosi mendacij & perjuriij prohibetur. Nonum præceptum est: *Non desiderabis uxorem proximi tui.*

Decimum est : *Non concupisces domum proximi tui, non seruum, non ancillam &c.* Neque putet aliquis præceptum de non concupiscendis rebus proximi, unum esse cum eo quo dicitur *Non furaberis*, & præceptum de non concupiscenda uxore unum esse cum eo quo dicitur *Non mæchaberis*. Nam in illis duobus præceptis, non furandi, & non mæchandi, ipsa opera notata sunt, & prohibita. In iis verò extremis, concupiscentia tantum. Hæc decem præcepta in iis versibus concluduntur.

*Unum cole Deum, nec iures vana per ipsum.
Sabbata sanctifices, & venerare parentes.
Non sis occisor, fur, mæchus, testis iniquus.
Viciniq; thorum, resque caveto suas.*

Summa igitur hujus doctrinæ, quam in hac constitutione nostra pro simplicitate & eruditione sacro dictante Concilio inferimus & volumus, & quam frequenter relegere jubemus & habere etiam penes omnes nostrarum provinciarum Presbyteros & Rectores, hæc est. Diximus enim quòd articuli fidei pertinentes ad deitatem sunt septem. Articuli pertinentes ad Christi humanitatem sunt septem. Virtutes theologicæ, cum cardinalibus, totidem. Sacramenta Ecclesiæ totidem. Dona Spiritus sancti totidem. Petitiones in dominica oratione contentæ sunt totidem. Beati

tudines totidem. Vitia capitalia totidem. Præcepta legis sunt decem. In articulis fidei est, ut fideles ad petendum dona Altissimi dirigantur, & illuminentur. In precibus sive petitionibus est, ut dona hæc impetrentur. In vitando peccata, & implendo præcepta, est, ut beatitudines consequamur. Hæc sunt igitur in quibus volumus diligenter nostrarum provinciarum populos informari, præcipuè in articulis fidei, peccatis mortalibus, & præceptis. Hæc omnia & singula cum omni veneratione à laïcis suscipienda præcipimus, quibus non est permittum de quibuscunque ad fidem catholicam spectantibus disceptare. Sicut autem volumus Rectores nostrarum provinciarum atque diocesum huic doctrinæ & prædicationi insistere; ita ipsos, & cunctorum ordinum Clericos, Scholares, vel Religiosos, per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi, & quo possumus affectu paterno monemus, ut iis maximè temporibus, quibus crebrescentibus cladibus guerrarum & pestilentiarum & ceterarum adversitatum vicinum futuri iudicij diem timere possumus & debemus, non tam verbo quàm vita & operibus fatigant prædicare, exemplo illo commoniti, quo legimus: *Quoniam cæpit Dominus primò facere, post docere.* Nam illos Rectores

ac ecclesiasticos viros, quorum mala vita doctrinæ bonæ non consonat, suggillat ac reprobatur Dominus in Evangelio. De his etiam beatus Gregorius ita scripsit: *Sunt nonnulli qui solerti cura divina præcepta perscrutantur: sed quæ intelligendo penetrant, vivendo conculcant. Quia docent quod prius non opere sed meditatione didicerant; & quæ verbis docent, moribus impugnant. Sicque fit ut cum Pastor per abrupta graditur, in præceptum grex sequatur.*

De pœna vocatorum ad Concilium provinciarum non comparentium.

C A P. II.

VERùm quia quod omnes tangit debet ab omnibus approbari; præsentis Concilij sanctione statuimus ut Episcopi omnes Narbonensis, Auxitanensis, & Tholosanensis provinciarum de cetero ad sui Metropolitanæ Concilium veniant, prout decet, nisi causa necessaria & urgentissima excusentur. Et quicumque Episcopus ab Archiepiscopo suo vocatus, huiusmodi constitutionis transgressor fuerit, ipso facto pœnam juris incurrat.

* † *

De Episcopis, qualiter procuratorem mittere debeant, si justè fuerint præpediti.

C A P. III.

CV M, testante Sapientis sententia, salus sit, ubi multa consilia, copiam fami consilij nequaquam coarctari expedit, sed extendi. Idcirco sub virtute sancte obedientie Episcopis prædictis injungimus ut cum ipsi Episcopi venire ad ipsa Concilia personaliter fuerint legitimè impediti quò minus ad ea venire non possint, procuratores constituent viros discretos alios ab illis qui per eorum Capitula, & Capitula versa vice alios ab illis qui per Episcopos sunt constituti.

De janitoribus Concilij, ubi debeant permanere.

C A P. IV.

IT E M statuimus quòd quandocunque provinciale Concilium vel Synodum infra aliquam dictarum provinciarum celebrari contingerit, janitores, aut quivis alius officialis, quorum præsentia in Concilio vel Synodo memoratis nequaquam necessaria seu opportuna existat, extra januam manent.

*Qualiter supplicans Concilio, Concilium exire
debeat, quousque vocetur.*

C A P. V.

ITEM, quòd si contingerit aliquem Prælatum seu Canonicum cujusvis metropolitane, cathedralis, aut collegialis Ecclesiarum de dictis provinciis, seu alium quemcumque, circa negotium aliquod ipsius Ecclesie nobis supplicare, idem supplicans, supplicatione sua proposita, recedere ac exire de Concilio teneatur, dum Concilium deliberabit atque discurret super admittenda vel non admittenda petitione hujusmodi supplicantis.

De Synodis singulis annis celebrandis.

C A P. VI.

AD memoriam reducentes statuta patrum, in quibus præcipitur ut semel in anno per Episcopos synodalia Concilia celebrentur, sacro approbante Concilio statuimus, ac in virtute sanctæ obediencie suffraganeis nostris præcipimus, ut singulis annis per se vel per idoneos viros, si causa necessaria fuerint impediti, dicta synodalia Concilia habeant celebrare.

*Qualiter Abbates subditi vocati ad Synodum
venire debeant.*

C A P. VII.

CV M non passim quilibet sint admit-
tendi vel deputandi ad ardua, sed in-
dultria in talibus sit diligentius exquiren-
da; præsentis auctoritate Concilij duximus
statuendum ut Archiepiscopi & Episcopi
Abbates eis subjectos ad synodos suas per
censuram ecclesiasticam venire compel-
lant. Vel si forsan legitimo impedimento
detenti fuerint quò minùs personaliter ad
illa accedere non possint, procuratores de-
stinent ad talia expertos, idoneos, & dis-
cretos, & de eorum ordinibus sibi sufficien-
tes existant.

*Vt Rectores curam animarum habentes ad
Synodum venire teneantur.*

C A P. VIII.

ST A T U I M U S insuper quòd omnes
Clerici curam animarum habentes ad
Synodum veniant cathedralis Ecclesiæ, in
cujus civitate vel diocesi commorantur,
occasione minùs legitima vel consuetudine
aliqua non obstante. Alioquin per suos Or-
dinarios, ad eorum arbitrium, pœna debi-
ta castigentur.

De constitutionibus in Concilio provinciali aliis editis, in Synodo reclamandis.

C A P. IX.

ITEM quòd omni anno, in singulis Ecclesiarum cathedralium dictarum provinciarum nostrarum, in synodo, omnes constitutiones hujus Concilij & aliorum in dictis provinciis celebratorum, quæ quidem constitutiones nequaquam fuerint per hoc Concilium revocatae, & quibus per Concilium ipsum derogatum non sit, publicè recitentur, ne quis per ignorantiam excusare se valeat ab observantia earundem.

De Conservatoribus & Delegatis, ab utentibus literis Domini Nostri Papæ.

C A P. X.

STATUIMUS ut Iudices, Conservatores, Delegati, & Subdelegati, quoscumque scienter ad loca notoriè distantia vel non insignia partes citare præsumunt, quique auctoritate literarum apostolicarum contra aliquem citando vel aliàs procedunt ad instantiam alicujus, nisi sibi constiterit illi ad cuius instantiam procedunt, esse re verà vel ipsius procuratorem esse qui

literis apostolicis hujusmodi continetur, sententiam excommunicationis incurrant ipso facto. Si quis verò super rebus dotalibus literas apostolicas impetraverit, & illarum auctoritate aliquem vel aliquos, cum quibus ratione dotis non habet aliquid quæstionis, fecerit fatigari, auctoritate præsentis Concilij, eadem excommunicationis sententia, qua superiùs nominata, noverit se ligatum. Illi verò qui falsò se cruce signati literas apostolicas impetrant, per quas alios fatigant laboribus & expensis, eadem excommunicationis sententia sint ligati.

De abutentibus literis apostolicis in diversis casibus.

C A P. X I.

QUIA per abusum literarum apostolicarum multi vexantur & affliguntur laboribus & expensis, in prædicto Concilio statuimus quòd tam Clerici quàm laici, cujuscunque conditionis aut status existant, qui literis apostolicis abutuntur, vel literis Legatorum apostolicæ sedis, videlicet utendo falsis literis scienter, vel qui literas nomine suo vel Ecclesiæ suæ impetratas aliis ejusdem nominis tradunt pro adversariis fatigandis, & qui eas ad sic uten-

dum recipiunt, & qui literas in forma eadem que de bonis utuntur, contra quos de jure, secundum formam ipsarum, dictæ literæ procedunt, vel non possunt extendi, aut literæ non habent, & idem de literis post iter arreptum, vel aliis literis apostolicis seu rescriptis quibuscunque, sententiam excommunicationis incurrant, & etiam iudices qui scienter aliquos sic faciunt per suas literas fatigare. Et hanc eandem excommunicationis sententiam incurrere volumus illos qui ad loca æquivocata aliquem citari faciunt, ut malitiosè & fraudulenter vexent & decipiant sic citatum laboribus & expensis. Et illos qui litteras apostolicas vel Delegatorum sedis ejusdem contra iura scienter & dolosè ad futuras trahunt controversias, quæ nondum fuerunt tempore impetrationis exortæ.

*De bannis exortis & præconisationibus factis
contra libertates & consuetudines
Ecclesie.*

C A P. XII.

STATUIMUS quòd quicumque contra ecclesiasticas consuetudines, libertates, seu observantias aliquas, statuta, bannina, prohibitiones, vel præconisationes, aut præcepta scienter fecerint, aut fieri

procuraverint aut servari, seu facientibus vel servantibus in hoc consilium vel opem directè vel indirectè præstiterint, per diocesanos locorum, aut officiales vel procuratores eorum, præsentis auctoritate Concilij moneantur ut infra quindecim dies à tempore monitionis hujusmodi numerandos statuta, banna, prohibitiones, præconisationes, & præcepta hujusmodi cum effectu debeant revocare, ad consimilia nunquam ulterius processuri. Alioquin excommunicationis sententiam, quam ex nunc in ipsos ferimus, sint ligati.

Ne Prælati vel alia persona ecclesiastica bona Ecclesiarum vacantium, nisi privilegio, vel consuetudine, aut de jure, præsumant occupare.

C' A P. XIII.

HAC insuper provida constitutione perpetuò valitura statuimus quòd nullus omnino Prælati, Abbas, Prior, vel Patronus, Clericus, vel laicus, cujuscunque conditionis, vel status, vel dignitatis, ordinis, vel religionis existat, bona Ecclesiarum vacantium metropolitanae vel suffraganeæ, abbatiæ, prioratum, vel alterius cujuscunque monasterij, vel Ecclesiæ, seu beneficij, officij, vel administrationis

ecclesiasticæ , vel per provisionem , aut mortem , vel resignationem , aut mutationem , vel absolutionem , aut aliàs quoquomodo vacantium , capere per se vel per alium , aut occupare vel usurpare præsumat , nisi sibi vel privilegio aut consuetudine hoc liceret. Quod si faceret , ipse excommunicationis sententiam incurreret ipso facto.

De non contrahendis colligationibus vulgaribus Societates nuncupatis , & de pœnis eorundem.

C A P. X I V.

ITEM , quia ex pravo abusu in quibusdam provinciarum nostrarum partibus inolevit , quòd nobiles plerunque & interdum alij , colligationes , societates & conjurationes faciunt tam canonicam quàm humanis legibus interdictas , semel in anno , sub confratriæ nomine , se in loco opportuno congregantes , ubi congregationes , conventicula , & colligationes faciunt , & pacta juramento vallata inveniunt quòd se adversus quoscunque , præterquam dominos suos , ad invicem adjuvabunt , se omnes veste consimili , cum aliis quibus signis exquisitis vel characteribus induentes , unum majorem inter se eligunt

cui jurant in omnibus obedire, ex quibus
 iustitia offenditur, mortes & damnationes
 sequuntur, pax & securitas exulantur, in-
 nocentes & inopes opprimuntur, & Eccle-
 siæ ac ecclesiasticæ personæ, quibus tales
 opidò sunt infesti, in personis, rebus, ju-
 ribus, & jurisdictionibus injurias diversas
 & damna plurima patiuntur, nos volentes
 iis ausibus pestiferis & conatibus perversis
 exemplo occurrere, & de remedio possibi-
 li providere, & à peccato subditos nostros,
 prout ex pastoralis incumbit officio, cohi-
 bere, auctoritate præsentis Concilij omnes
 conventiculas, colligationes, societates,
 & conjurationes, quas confraternitates
 vel confratrias appellant, ab olim factas
 per Clericos vel laicos, cujuscunque gra-
 dus, status, dignitatis, vel conditionis exi-
 stant, necnon prædictas conventiones, or-
 dinationes, & pacta inter eos inita & habi-
 ta, irritamus, dissolvimus, & cassamus, &
 cassas & cassa, irritas & irrita, nuntiamus;
 decernentes omnia juramenta super obser-
 vandis prædictis præstita aut illicita aut te-
 meraria, nullum teneri volumus ad obser-
 vantiam eorundem, à quibus juramentis
 eos etiam relaxamus, ut tamen pro incauto
 sacramento à suis Confessoribus pœniten-
 tiam suscipiant salutarem; auctoritate præ-
 dicta prohibentes eisdem, sub excommu-

nicationis pœna, quam venientes in con-
 trarium, postquam præsens statutum in
 Ecclesiis, quarum sunt parrochiani, fuerit
 per duos dies diversos publicatum, incu-
 rere volumus ipso facto, quòd occasione
 prædictarum colligationum, societatum
 conventionum, & juramentorum abinde
 inantea simul non conveniant, hujusmodi
 confraternitates non faciant, alter alteri
 non obediat, nec præstet adjutorium nec
 favorem; nec vestes, signa rei jam dama-
 tæ probantes, deferant; nec se confratres
 Abbates, Priores prædictæ societatis ap-
 pellent; quinimo infra decem dies à tem-
 pore dictæ publicationis unusquisque alio-
 quantum est in eo, à prædictis juramentis
 relaxet, & se nolle de prædicta societate
 ulterius existere publicè protestetur. Pro-
 hibemus etiam quòd amodo tales conjura-
 tiones, conspirationes, conventicula, etiam
 sub nomine confratriæ, non fiant. Alioquin
 & de facto attentatas cassamus & irrita-
 mus, & facientes & attentantes excom-
 municationi, à qua nisi per suum ordinari-
 um, præterquam in mortis articulo, nisi
 latenus absolvantur, volumus subjacere.
 Per hoc autem confraternitates olim in ho-
 norem Dei & beatæ Mariæ & aliorum san-
 ctorum & pro subsidio pauperum intro-
 ductas, in quibus conjurationes & juramenta

non intervenerunt hujusmodi, non intendimus reprobare.

*De impeditoribus electionum & postulationum,
& qualiter puniantur.*

C A P. X V.

IRREFRAGABILI constitutione sancimus ut quicumque electionem, postulationem, præsentationem, seu quamvis aliam provisionem canonicam de beneficio, vel dignitate, administratione Ecclesiarum impediunt patenter vel clam, & cuncti qui per se vel alios gravare præsumserint electores, postulatores, provisores, præsentatores in personis & beneficiis vel aliis bonis suis ecclesiasticis, monasteria, loca pia, consanguineos, vel bona prædictorum, pro eo quòd rogati seu aliàs inducti quo rogabantur seu inducebantur eligere, seu præsentare, vel postulare, aut ei providere, sint excommunicationis vinculo ipso facto innodati. Et ultra hoc, si Clerici vel regulares fuerint, sint ipso facto per annum fructibus beneficiorum quæ obtinuerint privati. Et si laici fuerint, prædictam excommunicationis sententiam incurrant: à qua non possint, præterquam in mortis articulo, nisi ab eorum Ordinario, satisfactione præhabita, absolvi.

*Ne super pacifica possessione beneficij
ecclesiastici infestetur.*

CAP. XVI.

STATUIMUS quòd quicumque malitiosè seu fraudulentè procurat impedimenta fieri super pacifica possessione obtinenda beneficij sibi collati, vel impedimentum appositum repellere desinit negliger, ultra pœnas à jure scriptas, excommunicationis sententia sit ligatus.

Ne quis dignitates aut alia beneficia præsumere occupare.

CAP. XVII.

HVjus sacri Concilij edicto statuimus quòd si quis beneficium, cui cura imminet animarum, propria auctoritate occupaverit, seu se scienter intruserit eodem, ipso jure privatus existat beneficium quod cum cura similiter primitus obtinebat. Item si quis voluntate propria violenter dignitates, personatus, aut quæcumque alia beneficia ecclesiastica occupare præsumpserit, eo ipso privatus existat jure quod sibi competebat primitus in eisdem

* * *

*vt beneficiorum incompatibilium pluralitas
debeat evitari.*

CAP. XVIII.

CVM singula officia singulis sint committenda personis, & unum officium vix dignè valeat aliquis adimplere; observari præcipimus, ut nullus cujuscunque Ecclesiæ Canonicus regularis vel secularis duos personatus, aut duas dignitates, vel præposituras, seu administrationes, aut duo officia, aut eorum alterum cum reliquo insimul, & prædicta, in eadem Ecclesiâ obtineat, vel jam obtenta retinere præsumat, consuetudine aliqua etiam juramento vallata non obstante, cum dicenda sit potiùs corruptela. Nec aliqui monachi vel religiosi alij pluribus prioratibus vel Ecclesiis curam animarum habentibus, etiamsi cura eadem non per ipsos sed per Presbyteros ad eorum præsentationem per Episcopos institutos, præesse præsumant absque dispensatione sedis apostolicæ speciali; nisi fortè unus ex eis vel ab alio dependeat, vel adinvicem sint annexi. Et si secus factum fuerit, irritum sit, & transgressores eo ipso sint ineligibiles, & tanquam ambitiosi, ab utroque penitè repellantur.

*Quòd negligentia inferiorum in acquirendis
retinendis beneficiorum suorum juribus &
ordinationes suppleantur.*

C A P. XIX.

ITEM statuimus quòd quæcunque ec-
clesiasticæ personæ jurisdictioni nostræ
subjectæ, cujuscunque conditionis, digni-
tatis, vel præminentia existant, in quacun-
que nostrarum provinciarum, jura & deve-
ria quæcunque usibus & consuetudinibus
ipsarum ecclesiasticis beneficiis, abbatibus,
prioratibus, personatibus, dignitatibus, &
officiis debita viriliter omnibus remediis
quibus se justè juvare acquirendo ac retin-
endo poterunt, & retineant, & requirant,
adeo quòd non possint de negligentia per
superiores redargui vel puniri. Et si dictæ
personæ in jamdictis negligentes fuerint
remissæ, earum superiores possint earum
defectum supplere, ac exigere, acquirere
Ecclesiis, & petere antedicta.

*Ne ignorantes grammaticam presententur,
ad ordines promoveri.*

C A P. XX.

QVONIAM illi sunt ad honores ec-
clesiasticos promovendi qui mor-

bus ætatis & scientiæ pollere noscuntur; statuimus, prohibentes, ne ad sacros promoveantur ordines, nisi personæ quæ grammaticam sciunt, seu latinis verbis loqui valeant competenter. Illi verò ad quos ratione dignitatum vel personatum quos obtinent competit examinare Clericos, & ad ordines præsentare, propensius caveant, si huiusmodi cupiunt honore gaudere, ne defectum super hoc patientes scienter ad ordines audeant præsentare. Potestatem autem dispensandi super iis ex causa & nicitur, per hoc non intendimus Episcopis interdictam.

Qualiter leprosi à sanis separentur, & qualiter ex signis eorum cognoscantur.

C A P. XXI.

LICET compassivæ miserationis effectu diligendi sint, fraternæque caritatis brachiis sint complectendi Christicolæ, quos divino iudicio corporalis lepræ morbus exulcerat; tamen quia morbus ipse contagiosus existit, & serpit in sanorum corpora per contactum; nos volentes eorum communionis periculo præcavere, statuimus ut leprosi huiusmodi à sanis Christicolis maneant sequestrati, nec communes intrent Ecclesias, neque forum, aut ma-

cellum, vel tabernas, sive alia loca san-
 communia, nec pannos portent virgatos
 seu coloratos, nec pilos, aut comas, nec
 sepeliantur cum sanis, signaque in vestibulo
 deferant per quæ à sanis patenti differen-
 tia cognoscantur per diocefanos ordinan-
 da, quòdque per Ordinarios compellantur
 ad observantiam præmissorum.

*Ne sine literis suorum superiorum, alienigeni
 Presbyteri ad divina admittantur.*

C A P. XXII.

STATUIMUS etiam quòd Ordinarij
 Clericos aut Religiosos quoscunque
 de alienis & remotis diocesibus se ad suas
 dioceses transferentes ad divina officia pu-
 blicè non admittant sine suorum literis
 Prælatorum.

*De non erigendis altaribus in præjudicium
 diocefanorum, & eorum pœna.*

C A P. XXIII.

ITEM statuimus quòd si aliquis Cle-
 ricus, Religiosus, vel laicus, in aliqua
 provinciarum nostrarum absque licentia
 diocefani sui altare de novo ædificare vel
 aliquam jurisdictionem de novo sibi usur-
 pare præsumpserit in Ordinariorum ve-

Ordinarij locorum seu loci præjudicium vel gravamen, ipse Clericus, Religiosus, vel laicus auctoritate nostra & præsentis Concilij ex tunc, quasi ex nunc, sit excommunicationis sententia innodatus.

Vt falsi & ficti, qui se asserunt Apostolos, evitentur.

C A P. XXIV.

CV M quidam, qui se dicunt Apostolos, & Religiosos se fingunt, extiterint suis exigentibus demeritis per sedem apostolicam excommunicationis vinculo innodati, & postmodum per orbem vagabundi in multis malis fuerint deprehensi, sintque periculosi homines circa fidem; volumus, & etiam ordinamus, quòd ubicunque inventi fuerint, capiantur, & diocesanis, in quorum diocesibus capientur, remittantur examinandi, corrigendi, & etiam puniendi.

Sine licentia Ordinarij, de causis matrimonialibus Archidiaconi non cognoscant.

C A P. XXV.

ST A T U I M U S insuper quòd nullus Archidiaconus de causis matrimoniorum vel sponsaliorum cognoscere, vel circa ea

censura ecclesiastica uti valeat, sine mandato sui Archiepiscopi vel Episcopi speciali. Et si quid præsumptum secus fuerit, viribus careat ipso facto; nisi de præscripta legitima consuetudine aut privilegio aliud sit obtentum.

Vt gratis cause apud Ordinarios examinentur, consuetudine tamen super hoc observata.

C A P. XXVI.

STATUIMUS, & ordinamus, atque præcipimus; quòd quilibet nostrum Archiepiscoporum, Episcoporum, atque Officiales nostri, & Clerici cujuscunque dictarum provinciarum nostrarum ordinariam jurisdictionem habentes, gratis causas examinent, sententias sponte proferant, nullam inde pecuniam recipientes; salvo eo quod pro justitia, ratione dominationis debetur. Notarius autem salarium pro labore percipiat temperatum.

Vbi, & penes quos, cause matrimoniales debeant agitari.

C A P. XXVII.

VT animarum periculum evitetur, statuimus ut nullus nostrum Archiepiscopi

coporum, & in virtute sanctæ obedientiæ universis Episcopis nostrarum provinciarum præcipiendo mandamus, ne causas matrimoniales ad eorum forum spectantes sub generali vel speciali commissione audi-ri vel decidi permittant, nisi per illos qui statuta canonum non ignorent, & peritiam habeant judicandi, in civitatibus vel locis insignibus, ubi haberi potest copia peritorum. Aliàs, processus sit irritus & inanis. Per hoc tamen receptionem testium extra loca prædicta, ubi opportuerit, non intendimus prohibere.

Ne suffraganei impediant provocantes ad Metropolitanum.

C A P. XXVIII.

CV M honor debitus superioribus ex obedientia & reverentia debeatur, & omnis ordo confundatur ecclesiasticus, si sua unicuique jurisdictio non servetur; statuimus ut suffraganei Ecclesiarum nostrarum, eorúmque Officiales, & Vicarij, ipsi suffraganeis agentibus in remotis, appellantes vel recurrentes ad nos seu nostras curias, quarum jurisdictio ad nos pertinet de consuetudine vel de jure, non impediant quomodolibet, vel perturbent; nec judicent, statuunt, præcipiant aliquid; nec

fatigent eorum subditos aliquatenus per se vel alios, quò minùs nostra vel curiarum nostrarum seu commissariorum nostrarum mandata in præmissis liberè exequantur.

Vt temporales domini Ordinarios non impediant ut ubi voluerint cognoscant; & de pœnis eorundem.

C A P. XXIX.

CVM in iure cautum existat Archiepiscopos & Episcopos in totis suis diocesis jurisdictionem ordinariam obtinere, & in quolibet loco suarum diocesum non exempto per se vel alium posse pro tribunali sedere, causas audire spectantes ad forum ecclesiasticum, & personas ecclesiasticas, cùm earum excessus exegerint, capere, & carceribus mancipare, aliâque omnia & singula ad sua spectantia officia liberè exercere, & nonnulli domini temporales, iudices, seu officiales eorundem, libertatem ecclesiasticam sacrorumque statuta canonum offendere in animarum suarum grande periculum non verentur, personas ecclesiasticas, quas in diversis locis nostrarum civitatum vel diocesum ac provinciarum, suis excessibus & delictis exigentibus, per suos Ordinarios capi & carceri mancipari contingerit, interdum de carce

ribus extrahunt violenter, impediendo quò
 minùs de eorum delictis ac excessibus per
 iudices ecclesiasticos, ad quos pertinet, ex-
 hibere liberè valeant justitiæ complemen-
 tum; nos obviare damnandis ausibus ius-
 que servare super iis in eisdem civitatibus
 & diocesibus ac provinciis cupientes, hoc
 præsentì approbante Concilio statuimus
 quòd omnes & singuli temporales domini,
 iudices, vel officiales eorum, qui talia de
 cetero in eisdem provinciis & civitatibus
 vel diocesibus præsumpserint attentare, ip-
 so facto excommunicationis sententiam in-
 currant, eorùmque terræ & loca, nisi in-
 fra decem dies postquam super hoc fuerint
 requisiti, ex tunc ecclesiastico subiaceant
 interdicto, donec reis spoliatis carceribus
 plenariè liberè restitutis, & Ordinario,
 cujus jurisdictionis sunt, emendam præsti-
 terint concedentem.

*De impeditoribus nunciorum exequentium man-
 data Curie Ordinariorum, & qualiter
 puniantur.*

C A P. XXX.

SI quis nuncios seu exequutores nostros
 seu suffraganeorum seu Officialium
 nostrorum, eorùmque missos per nos vel
 eos pro convocandis Conciliis, synodis,

citationibus, vel executionibus de causis ad formam ecclesiasticam spectantibus faciendis quibuscunque, indebitè per se vel alium vel alios clam vel palam impediverit, arrestaverit, literas eisdem abstulerit, fregerit, deleverit, vel occultaverit, percusserit, vel in præmissis vel aliquo præmissorum dederit consilium, auxilium, vel favorem, eo ipso sit excommunicationis vinculo irretitus. Et si dictam excommunicationis sententiam per sex dies ex tunc immediatè sequentes animo indurato sustinuerit absque satisfactione competenti, locus cum parochiis, in quo dicti excessus seu alter eorundem commissi fuerint, eo ipso ecclesiastico subjaceant interdicto. Quod interdictum Rector observet, mandato superioris non expectato.

Qualiter excommunicati, ad requisitionem Ordinariorum debeant in aliis diocesibus excommunicari.

C A P. XXXI.

IT E M statuimus quòd ex quo per priam civitatem & diocesim per Praelectum aliquem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententia fuerit publicata, & ibidem exigente rebellione ac inobedientium duritia per x. dies extiterit so-

lemniter & publicè aggravata, licitum sit eidem Prælato, hujusmodi auctoritate Concilij, ceteros Episcopos & Prælatos requirere ut dictas sententias, quarum tenores & causas declaret in scriptis, in suis districtibus servent & faciant observari, publicent & faciant diebus ad hoc congruentibus publicari. Et Prælati super hoc requisitus obtemperare teneatur.

Ut nullus in sacris, aut beneficiatus, in Curia seculari ad officia publica nec privata admittatur; & de pœnis eorundem.

C A P. XXXII.

VT nullus Clericus habens curam animarum, vel in sacris Ordinibus constitutus, possit esse de cetero in judiciis sive causis in curia seculari advocatus, procurator, syndicus, vel actor pro aliquo laïco, nisi in casibus in jure expressis, vel iudex etiam, vel Ballivus in exercenda jurisdictione domini temporalis. Quòd si monitus, infra mensem non destiterit, ex tunc, si beneficiatus fuerit, beneficiis suis auctoritate præsentis Concilij, quandiu perstiterit in præmissis, suspendatur. Non beneficiatus verò à liminibus Ecclesiæ arceatur, quandiu perstiterit in præmissis.

*Qualiter persona ecclesiastica, dans consilium
contra libertatem ecclesiasticam, puniatur.*

C A P. XXXIII.

ITEM, quòd quælibet personæ ecclesiasticæ regulares, vel beneficiatæ, vel in sacris ordinibus constitutæ, secularium fortè Principum curias & consilia frequentantes, majores vel minores vel mediæ, cujuscunque dignitatis, ordinis, conditionis, vel status existant, si scienter contra ecclesiasticam libertatem in præjudicium alicujus Ecclesiæ vel Prælati aut Rectoris Ecclesiæ consilium vel favorem aut juvamentum ecclesiasticæ libertati contrarium dederint, darive procuraverint publicè vel occultè, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Si verò dictam sententiam per annum sustinuerint animo indurato, sint eorum beneficiis ipso facto privati. Et si beneficia non obtinent, ab officio sint ad triennium suspensi.

*Ne beneficiatus pro laïco contra Ecclesiam
Advocatus existat.*

C A P. XXXIV.

CV M Ecclesia una sit, unum Deum prædicet atque colat, & omnia quæ

ipsa Ecclesia habet, sit unum patrimonio Crucifixi, quilibetque Clericus beneficiatus, qui de ipso patrimonio vivit, ipsam non impugnare, imò defendere teneatur; idcirco præsentis constitutione statuimus perpetuò valitura, quòd nullus beneficiatus in aliqua causa, quam Clericus aliquis contra aliquem laicum ratione sui beneficii habeat, agendo vel defendendo in iudicio ecclesiastico, vel etiam seculari, laico contra Clericum, nisi in casibus in quibus permissum est Clerico coram seculari iudice postulare, impendat patrocinium in iudicio vel extra, publicè vel occultè, Advocati seu procuratoris officium exercendo. Facientes contrarium fructibus beneficiorum suorum per annum sint privati, medietate applicanda Ordinario, & alia fabricæ dictæ Ecclesiæ per Ordinarium exigenda.

Quomodo qui per vim aut metum se absolvi faciunt, alia censura arceantur.

CAP. XXXV.

QVICUNQUE iudices ecclesiasticos ordinarios, delegatos, vel subdelegatos, absolutionis vel relaxationis cujuscumque excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiarum beneficium impen-

M

dere vi vel metu compulerint, per locorum Ordinarios excommunicati publicè nuntientur, & dictum absolutionis vel relaxationis beneficium sic obtinentes excommunicati vel interdicti, denuntientur publicè aliquatenus non teneri. Et sic absolutiones vel relaxationes obtinentes, excommunicati vel interdicti denuntientur publicè, sicut priùs. Eadem excommunicationis sententia ligari volumus quoscunque qui consimili modo Bajulos temporalitatis Ecclesiæ, seu Consules, vel quoscunque alios temporales Officiales quoquomodo vexant, ut citiùs absolutionis beneficium consequantur.

*Ne iudices temporales Clericos in act. . . .
ariam ipsis respondere compellant, nec . . .
vel injusta sit lata cognoscant; & de part.
eorundem.*

C A P. X X X V I.

ITEM, quòd nullus dominus temporalis, iudex, seu delegatus ejusdem, quoscunque conditionis, status, aut dignitatis existat, Clericum aut personam ecclesiasticam aliquo modo coram se super criminibus vel personalibus citet vel citari faciat, seu quoquomodo distringat, excipitis causis feudalibus in casibus à jure con-

cessis. Quod si fecerit, & perstiterit, & infra VIII. dies se non correxerit, & quod incautè præsumpserit non relaxaverit, ex tunc excommunicationis sententiam incurrat. Similem pœnam excommunicationis partes, ad cuius instantiam trahuntur, incurrant, ad iudicium seculare advocantes. Item, quòd de excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiis, scilicet an justè latae fuerint vel injustè, vel de aliis causis spiritualibus vel ecclesiasticis, seu ad forum ecclesiasticum de jure vel antiqua consuetudine & observantia spectantibus, se nullatenus intromittant, nec iudices ecclesiasticos vel personas super iis recurrentes ad illos in huiusmodi quomodolibet impediunt vel perturbent, nec super prædictis dent auxilium, consilium, vel favorem. Aliàs prædicta excommunicationis sententia sint ligati; & locus ubi contra statutum huiusmodi per supradictos Iudices, Bajulos, Consules, Officiales, & quemvis alium temporalem aliquid factum fuerit, ecclesiastico subiacet interdicto. A qua quidem sententia interdicti, eadem nullatenus absolvantur, nec interdictum relaxetur huiusmodi, nisi satisfactio prius facta fuerit, vel impenfa. Et locus ubi contra constitutionem præsentem aliquid fuerit per temporales Officia-

Qualiter capti Clerici per temporales, Curie ecclesiasticæ remitti honestè debeant, & sine ulla innovatione facta in personis captorum. Contrafacientes pœna hic contenta puniantur.

CAP. XXXVIII.

QUIA malitiis hominum est occurrendum, nos attendentes quòd nonnulli domini temporales, Senescalli, Vicarij, & alij secularium curiarum Officiales, prout comperimus, manus temerarias ad capiendum Clericos passim & indifferenter aliásque personas ecclesiasticas incurialiter & eo modo quo possunt turpiùs ad majorem confusionem Ecclesiæ, extendere non verentur, quin imò ipsos suis carceribus mancipant, & ibidem nonnunquam eos radi faciunt totaliter vel tondere, & mutare habitum cogunt, seu etiam permittunt, confingentes tales Clericos non fuisse, vel non esse in possessione clericatus, seu quasi, in suarum periculum animarum & enervationem ecclesiasticæ libertatis, prohibemus ne à quocunque talia vel similia de cetero attententur; & talia attemptantes, seu facientes, cujuscunque status, gradus, conditionis, vel dignitatis existant, sive sint laici, sive ecclesia-

sticæ personæ seculares vel etiam regulares, excommunicationis sententiam incur-
rere volumus ipso facto. Si verò flagrante
crimine capi eos contingerit, ipsos quanto-
citiùs poterunt ad curiam ecclesiasticam
ducant, & eos restituant sine fraude. Si ta-
men de nocte tales ceperint, debeant in-
craftinum, sine retentione rerum suarum,
vel læsione personarum suarum, sine re-
quisitione alia reddere eos curiæ supradic-
tæ; nec eis liceat aliquid à captis hujusmo-
di sub colore aliquo extorquere
vel recipere gratis data. Et si in ca-
stris vel villis captionem hujusmodi fieri
contingat, adducant ipsos, quantocitiùs
poterunt, ad ecclesiasticam curiam, vel
transmittant sub fida custodia, & expensis
ipsius Quòd si secus egerint, vel
in fraudem aliquid super hoc attentave-
rint, excommunicationis sententia invol-
vantur. Et si Clericum detentum de loco
ad locum mutaverint, omnia loca illa tam-
diu sint & remaneant interdicta, donec
Clericum captum cum rebus suis dioce-
sano restituerint, & de injuria irrogata ad ar-
bitrium diocesani satisfecerint compe-
tenter.

Prorogatio jurisdictionis in invasores & occupatores ecclesiasticorum bonorum, & sententiam exercendo.

CAP. XXXIX.

CV M quanto quis passus injuriam in majori statu existit, atrocior injuria judicetur, & ideo sit cautiùs & uberius providendum; igitur si cui nostrum Archiepiscoporum & Episcoporum vel Ecclesiarum nostrarum, seu nostrorum familiariorum Clericorum, in personis vel rebus fuerit injuria vel violentia irrogata, sicut posset quilibet ex nobis Archiepiscopis & Episcopis & nostris Officiariis & Vicariis ac Vicegerentibus & locatenentibus procedere de jure, consuetudine, vel statuto contra injuriatores, violatores, & turbatores hujusmodi, si in propria diocesi facta essent, sic etiam possint si extra propriam diocesim & provinciam, dum tamen infra nostras provincias sint commissa, simpliciter, & de plano, & sine strepitu, & figura judicij, citare, informationes recipere, inquirere, diffinire, declarare, & omnem jurisdictionem & censuram ecclesiasticam exercere ad satisfactionem sufficientem & debitam obtinendam. Per hoc autem non intendimus quòd Ordinario præjudicium genere-

tur quin etiam ex officio possit procedere ad pœnam debitam imponendam, ac etiam ad faciendum satisfieri injuriam passis, si ab eis fuerit requisitus. Et ut prædicta omnia roboris obtineant firmitatem, nos omnes Archiepiscopi & Episcopi & procuratores Episcoporum absentium super iis plenam & expressam concedimus facultatem, nec obiri valeat contra tales processus, quos extra territorium jus dixerit sic procedens. Quia, quoad præmissa & quemlibet præmissorum, jurisdictionem nostram & nostrorum cujuslibet vicissim inter nos omnes in nostrum singulos prorogamus, vices nostras nobis adinvicem, & dictarum provinciarum, civitatum, & diocesum singularis cujuscunque nostrum Officialibus & locatenentibus præsentibus & futuris in solidum committentes, universisque nostris subditis injungentes ut in præmissis sic procedenti pareant & intendant. Quod nisi fecerint, possit procedens per censuram ecclesiasticam animadvertere in eosdem. Et nihilominus, si nos Archiepiscopi aut Episcopi sic procedentes requisiti prætermiserimus suas in hac parte justas requisitiones aliquatenus exaudire, aut id super quo requisiti fuerimus non curaverimus infra quindecim dies perducere ad effectum, requisitus eo ipso per unum mensem

auctoritate præsentis Concilij à pontificibus sit suspensus. Statuto hujusmodi per decennium, & post per aliud sequens decennium, nisi interim revocatum fuerit, valituro. Ita tamen quòd per hoc sic procedenti in aliena civitate vel diocesi nullum jus aut jurisdictio in posterum ex longinquitate temporis, vel post statutum proximum terminum, acquiratur.

Super causis merè spiritualibus, aut de jure vel consuetudine ad forum Ecclesiæ pertinentibus, judex ecclesiasticus cognoscat, secularis judex arceri possit.

C A P. X L.

CV M nonnulli temporale dominium obtinentes, seu secularis justitiæ potestatem gerentes, officium jurisdictionis sanctæ matris Ecclesiæ subvertere vel minuere exquisitis astutiis moliantur; nos eorum malitias ultione canonica reprimere cupientes, approbante præsentis Concilio statuimus inhibendo ne quis in foro ecclesiastico litigantes seu litigare volentes super causis merè ecclesiasticis, sive quæ ad forum Ecclesiæ de antiqua & approbata consuetudine & hætenus observata pertinere noscuntur, ad desistendum compellant, seu aliàs quoquo modo cogant per

ipforum vel parentum ac confanguineorum seu rerum eorum vel parentum ac confanguineorum hujusmodi captionem, modisve aliis quibuscunque. Si verò contra fecerint, p excommunicatio-
nis sententiæ auctoritate præsentis Concilij se noverint subjacere.

*Quòd de omnibus contractibus, tam vassalaticis
quàm emphiteotecariis, duo fiant
publica instrumenta.*

C A P. X L I.

STATUIMUS insuper & perpetuò ordinamus quòd de omnibus contractibus, tam vassalaticis, quàm emphiteotecariis, rerum ecclesiasticarum, infra nostras provincias deinceps duo fiant necessaria publica instrumenta per alphabetum directa: quorum unum penes se habeat dominus ecclesiasticus, & alterum vassallus seu emphiteota.

*Ne apud creditores instrumenta remaneant
postquam eis fuerit satisfactum; penam
que eos remanenti.*

C A P. X L I I.

CV M nulla juris patiatur ratio quibus idem debitum exigatur; nos volentes materiam exigendi bis idem debentem

*Vassalli Ecclesie, vel emphiteote, in aliam
transferendo res vassalaticas, in contractu
exprimant qualiter ab Ecclesia teneantur.
Quod si omittant dicere, pœna excommu-
nicationis puniantur.*

C A P. X L I I I.

QU I A quidam suæ salutis immemo-
res, tenentes ab Ecclesia castra, vil-
las, domos, terras, nemora, vel prata, seu
quasvis alias possessiones in emphiteosibus
vel sub certo feudo, dominio, senhoria,
censu, servitio, pensione, vel præstatione
quacunque, plerunque illas & illa ven-
dunt, permutant, vel donant, seu aliter
ignorante domino distrahunt, nulla de em-
phiteosi, feudo, dominio, senhoria, cen-
su, servitio, pensione, vel præstatione
quòd ab Ecclesia teneatur, habita mentio-
ne, quinimò interdum ipsas seu ipsas
tanquam ab omni censu, servitio, & pen-
sione, vel minori parte, seu quovis alio jure
Ecclesie debito liberos, alienant; nos tam
saluti talia volentium attentare quam in-
demnitati Ecclesiarum providere volentes
statuimus quòd quicumque tenens ab Ec-
clesiis nostris vel aliis personis ecclesiasticis
nobis subjectis castra, villas, domos, pos-
sessiones, vel alias res immobiles, seu loca

vel jura , cùm ad venditionem , donationem , permutationem , seu quamvis aliam alienationem eorum vel earum duxerit procedendum , de feudo , emphiteosi , etiamsi cautio vel pensio propterea non solvatur , censu , servitio , dominio , vel senhoria , pensione , seu quavis alia præstatione eisdem Ecclesiis debitis , etiamsi in alienatione de jure vel consuetudine non sit illius à quo tenentur requirenda scientia vel consensus , plenam & expressam debeant facere mentionem. Aliàs , si aliquid prædictorum in toto vel in parte Ecclesiis debitorum in contractu vel alienatione hujusmodi celaverint , vel scienter omiserint , excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Eandemque pœnam incurrat Notarius , qui sine expressione hujusmodi jurium de contractu scienter vel fraudulenter faciet instrumentum.

Super juramento præstito à laico & ipse & ejus heredes coram judice ecclesiastico pro ejus observatione valeant conveniri.

C A P. XLIV.

..... laïci principalis vel fidejussoris nomine , super contractibus , vel aliàs , juramento corporaliter præstito , vel fide interposita , se obligave-

rint ut possint super hujusmodi contractibus coram ecclesiastico iudice conveniri ad cuius forum, ratione iuramenti, vel interpositionis fidei, causæ & causarum hujusmodi cognitio noscitur sine dubio pertinere. Et idem statuimus ab heredibus & ab eis causam habentibus & habituris super hoc observandum. In contrarium facientes, vel venientes, vel quoad hoc jurisdictionem ecclesiasticam perturbantes vel forum Ecclesiæ vel litigantium super hoc impediens, pœnæ excommunicationis volumus auctoritate præsentis Concilii subjacere.

Quomodo iuramentum prestitum moniti servare per iudicem ecclesiasticum teneantur & qualiter contra eos processum existat.

C A P. XLV.

STATUIMUS insuper ut quicumque transgressores iuramenti manifesti fuerint deprehensi, ad mandatum nostrum seu suffraganeorum aut officialium nostrorum vel eorum alterum aut iudicum sedis apostolicæ, competenter, prout ad quemlibet talium jurisdictione noscitur pertinere in Ecclesiis eorum publicè denuntientur perjuri. Quòd si admoniti satisfacere noluerint; ex tunc excommunicentur, cano-

delis extinctis, & pulsatis campanis, singulis diebus dominicis & festivis; & denuntientur infames; nec ad testimonium aut ad actus legitimos admittantur; neque in foro pœnitentiæ, præterquam in mortis articulo, absolvi valeant, nisi à nobis vel suffraganeis nostris, prout eis subsunt, vel ab illo seu illis qui à nobis seu ipsis super hoc mandatum habuerint speciale. Et nomina talium per Rectores in Ecclesiis conscribantur. Et hoc statutum frequenter in Ecclesiis cathedralibus & parrochialibus præcipimus publicari.

De capis portandis per Canonicos Ecclesiarum cathedralium & collegatarum in divinis officiis.

C A P. XLVI.

STATUIMUS quòd Abbates, Priores, Præpositi, Decani, & Archidiaconi, & alij quicunque in dignitatibus constituti, ac Canonici cathedralium vel collegatarum Ecclesiarum, secularium vel regularium, infra Ecclesias suas & claustra, ad divina officia & processiones, à festo omnium sanctorum usque ad sabbatum Paschæ, deferant capas nigras; exceptis diebus quibus capas sericis solent uti. Alioquin in choro superiori vel majori non sedeant, nec in

proceſſionibus inter capatos incedant, ſed
eos præcedere teneantur.

*Quomodo ſe habeant in veſtibus portandis in
Eccleſia dignitatem habentes.*

C A P. XLVII.

STATUIMUS & ſtatuendo præcipi-
mus ut omnes & ſinguli dignitates &
perſonatus obtinentes noſtrarum provin-
ciarum, veſtes ſuperiores clauſas deferant
& honeſtas; niſi eos contingeret equitare
vel aliàs juſta cauſa ſubeffet per quam qua-
litate prædictam deberent rationabiliter
immutare. Nec capucia deferant botona-
ta, nec botas longas; & ſtriſctas manicas
ſupertunicales tales deferant, quòd non
poſſint de inhoneſtate notari.

*De familiaribus & ſcutiferis Episcoporum
in veſtibus portandis, quales portare
teneantur.*

C A P. XLVIII.

IN SUPER ſtatuiſimus & ſtatuendo præ-
cipimus ut omnes & ſinguli Episcopos &
Prælati & aliæ perſonæ eccleſiaſticae be-
neficiatæ noſtrarum provinciarum, quan-
tum in eis fuerit, faciant ut nullus familia-
ris ipſorum ſotulares deferat cum polanis

nec vestes nimia brevitare notandas, sed in tali & tam convenienti longitudine, quandiu erunt in eorum servitio, quòd de honestate potiùs commendari valeant, quàm de inhonestate reprehendi.

Ne persona ecclesiastica temporalem jurisdictionem habentes, malefactores receiptent.

C A P. X L I X.

CV M summum bonum sit in terris justitiam colere, cujus cultus extra sustentationem malefactorum & bannitorum multipliciter impenditur; statuimus sacro Concilio approbante quòd nulla persona ecclesiastica sustineat malefactores vel bannitos in locis suis, in quibus justitiam obtinet temporalem. Si verò contra fecerit, arbitrio sui Ordinarij puniatur.

Qualiter Canonici in Ecclesia juxta eorum gradum officiare debent. Et si non faciant, qualiter puniantur.

C A P. L.

VO L E N T E S officium divini cultus pro viribus ampliare, statuimus quòd quilibet residens intitulatus in Ecclesia cathedrali vel collegiata seculari vel re-

N

gulari habeat in hebdomada sibi assignata officiare in Ecclesia in ordine in quo fuerit constitutus, scilicet Presbyter Missam dicere, Diaconus Evangelium, & sic de aliis. Et prædicta habeant executioni mandata per deputandum vel deputatum per eorum superiores, qui Ecclesiis præsunt suprascriptis. Et si in iis dicti inferiores non obedierint Prælati suis vel illis qui per eos fuerint deputati, per subtractionem præbendæ unius septimanæ, vel ut Prælato suo videbitur, puniantur; aliàs nihilominus plus vel minus legitimè puniendus, prout prout prout vitas vel inobedientia meruerint delinquentis. Super prædictis verò conscientiam Ordinariorum aut eorum superiorum committitur quòd dispensare valeant, si ipsi Ordinariis videbitur faciendum.

Plena pensio, in quo statu debet succedere beneficio Ecclesiam retinere.

C A P. L I.

STATUIMUS quòd si contingat quemquam Ecclesiam aliquam suam quomodolibet dimittere sine morte, iuxta æstimationem legitimam & ejusdem Ecclesiæ facultates relinquat ibidem in bonis mobilibus tantum quòd personæ necessarii ipsi Ecclesiæ inde possint vivere usque

ad novos fructus & commodè sustentari, & onera eidem Ecclesiæ interim incumbentia supportare, & animalia aratoria, & ornamenta Ecclesiæ, & suppellectiles consuetas. Quòdque successor quilibet omnia ornamenta ecclesiastica & universam domus suppellectilem in pannis & aliis in illo statu conservet & meliori, si poterit, ac reddere teneatur, in quo recipiet Ecclesiam supradictam.

De distributionibus percipiendis quotidianis interessentibus in divinis.

C A P. L I I.

CV M laborantibus in vinea Domini dieturnus debeat denarius, & negligentibus seminare in benedictionibus messis temporalis justè debeat denegari; auctoritate præsentis Concilij statuimus & etiam ordinamus ut nullus Canonicus cathedralis seu collegiatæ Ecclesiæ, seu alij Clerici perpetui beneficiati in eisdem Ecclesiis, cujuscunque dignitatis aut conditionis existant, etiam prætextu alicujus assumpti officij, vel etiam servitij colorati, distributiones cotidianas, quæ solis horis canonicis interessentibus dari debent, recipiat, nisi in eisdem horis personaliter interfuit, aut occasione dicti officij & pro nego-

N ij

tiis Capituli utilibus, omni fraude cessante, fuerit personaliter occupatus, seu infirmitate detentus; quacunq[ue] donatione, remissione, vel gratia contra hoc nullatenus valitura.

Quomodo & per quem bona ecclesiastica vacantia custodiantur, Prælati decedente.

C A P. L I I I.

CV M non sine gravi peccato quod suum non est possit aliquis retinere antiquum canonem hoc huiusmodi placuit ad memoriam reducentes, sacro approbante Concilio statuimus quod post mortem Archiepiscopi, aut Episcopi, vel alterius Prælati provinciarum nostrarum, vel alius cuius earundem, bona ecclesiastica non in manus aliquorum fide dignorum pertrahantur, secundum quod in Ecclesia defuncti de consuetudine est observatum. Vel si consuetudo cessat, duo eligantur fide digni, si præerat defunctus Collegio vel Conventui, aut ab Episcopo diocesano, vel eius locumtenente, si defunctus Collegio vel Conventui non præerat, qui bona prædicta; & infra x. dies, cum tabellione publico, & testibus adhibitis

specialiter convocatis, conficiant de omnibus rebus defuncti mobilibus & immobilibus & se moventibus inventarium. Et si per negligentiam hoc fuerit omissum, prædicti procuratores ad duplum teneantur. Si verò prædicti administratores vel aliquis alius de bonis prædictis invaserit, vel rapuerit, vel tenuerit fraudulenter, & legitimè admonitus retenta sine diminutione non restituerit, præsentis auctoritate Concilij se noverit excommunicationis sententia innodatum. Admonemus autem Archiepiscopos & alios Prælatos provinciarum nostrarum ut in eorum vita, si commodè fieri poterit, de rebus prædictis faciant inventarium, & illud cum diligentia observari.

*Pœna imposita contra occupatores bonorum
Ecclesiæ sede vacante.*

C A P. L I V.

STATUIMUS ut quæcunque Capitula, Conventus, Collegia, & singulares personæ Ecclesiarum cathedralium secularium & regularium, vacantia bona ipsarum indebitè occupaverint in eorum dispendium & jacturam, eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, si singulares personæ extiterint. Si autem universitas,

N iij

tunc ad duplum rerum sublatarum teneatur.

Quomodo Clerici & laici puniantur, cum suis vacante bona Ecclesie saisiri faciunt, aut præsument.

C A P. L V.

HOc consulto prohibemus statuto nec parochiani aut quicumque alij seculares, Ecclesias vacantes occupent, saisiant seu saisire aut occupare faciant. Quod contrarium præsumpserint attentare, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, & illa vice eorum filij & quicumque alij ad eorum instantias ad obtinendum dictas Ecclesias sint inhabiles penitus & indigni. Et si de facto conferantur eisdem, collatio huiusmodi sic præsumptio nullius sit penitus momenti, nisi ex antiqua consuetudine & laudabiliter approbata hoc competat eisdem.

Per quos administratores Ecclesie vacantis eligantur, & qualiter in administratione se habeant, plenè providetur.

C A P. L V I.

VT ij quibus administratio bonorum archiepiscopalis vel episcopalis dicitur

nitatis competit sede vacante ex consuetudine vel statuto, vel qui ad hoc per Capitulum eliguntur, sciant se solam administrationem & custodiam dictorum bonorum habere, statuimus, ultra remedia jam prævisa, quòd ille qui administrationem huiusmodi exercebit, ad palatium seu hospitium episcopale nisi de expresso consensu Capituli se non conferat ad morandum, nec de Cartulario, seu Archivo, vel alio loco ubi teneantur privilegia, instrumenta, seu regestra, libros seu alias scripturas abstrahat, nisi ipsis pro dicta administratione indiguerit. Et tunc de consensu Capituli, & præsentibus duobus vel tribus Canonicis per ipsum Capitulum deputatis, vel aliquo de principalioribus Officiariis vel famulis dicti defuncti, unà cum duobus vel tribus Rectoribus vel Vicariis Curatis vel aliis probis Sacerdotibus civitatis vel diocesis ejusdem. Et statim cùm ipsis non indiguerit, ea in loco unde abstracta fuerant restituat vel reponat; nec pro ejus expensis aliquid de dictis bonis recipiat vel expendat, nisi ipsum pro negotiis ipsius dignitatis oporteat de consensu Capituli & extra suum domicilium proficisci. In quo casu duntaxat quandiu circa expeditionem dictorum negotiorum extiterit, possit moderatas expensas recipere & habere. Et

teneatur futuro ipsius Ecclesiæ Prælato de
 tota dicta administratione, quantocyus po-
 terit commodè, fidelem reddere rationem.
 Et quicquid apud ipsum, ratione reddita,
 repertum fuerit superesse, necnon privile-
 gia, instrumenta, registra, libros, & scrip-
 turas alias, quæ seu quas de Cartulario seu
 Archivo vel alio loco abstraxerit, nisi jam
 restituerit, ut est dictum, integrè & reali-
 ter restituat infra mensem. Illi verò qui ha-
 ctenus privilegia, instrumenta, registra,
 libros, & scripturas alias, quæ seu quas de
 dictis Cartulario, Archivo, vel alio loco
 abstraxerit, vel penes se retinuerit scienter
 aut tunc habuerit, infra duos menses dicti
 Prælato restituant. Alioquin, nisi restitu-
 tionem huiusmodi fecerint de prædictis, et
 communicationis sententiæ se noverint
 subjacere, statutis & consuetudinibus con-
 trariis non obstantibus quibuscunque. Sci-
 nè quia frequenter Archiepiscopi & Episcopi
 ex privilegio sedis apostolicæ testan-
 tur etiam de bonis intuitu Ecclesiæ acqui-
 sitis, vel aliàs, quantum eis à jure permis-
 titur, de bonis suis ordinant vel disponunt,
 caveat dictus administrator, & etiam pro-
 videat diligenter, quòd executionem testa-
 menti, vel ordinationem, seu dispositio-
 nem factam non impediant vel pertur-
 bent, nec aliquid scienter maliciosè ve-

dolosè occupent vel faciant occupari de bonis Prælati defuncti, sed ea liberè permittant executoribus Prælati defuncti. Aliàs, si qua de bonis ipsius Prælati defuncti, ut prædicitur, præsumpserint occupare, vel hæcenus præsumpserunt, & infra mensem ex quo fuerint requisiti plenariè non restituant executoribus supradictis, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Et quoniam ut plurimum successor Prælati defuncti, qui condidit testamentum, petit de bonis defuncti provisionem usque ad novos fructus, ex quo semper sequuntur litigia, & dicta bona in litigiorum anfractibus expenduntur; nos volentes hoc evitare, decernimus quòd si successor Archiepiscopi vel Episcopi aut cuiuslibet Prælati collegiatæ Ecclesiæ, vel Rectoris, vel Vicarij perpetui Ecclesiæ parochialis, fructibus post mortem prædecessoris sui collectis & postea colligendis contentus esse noluerit, sed provisionem de bonis sui prædecessoris petierit, computentur fideliter omnes fructus, redditus, & proventus dictæ dignitatis vel parochialis Ecclesiæ totius anni, quo vacavit, qui annus incipiat in festo B. Iohannis Baptiste, & dividantur inter defunctum & successorem pro rata temporis illius anni quo quilibet præfuerit dictæ dignitati vel Ec-

clesiæ, & ipsius onera supportaverit. Hoc autem extendi nolumus ad alia beneficia, cum eadem obtinentes non habeant tot onera supportare; sed servetur in eis quod est de jure statutum, vel consuetudinis approbatæ. Hujusmodi verò provisionem ad Rectores vel Vicarios perpetuos Ecclesiarum parochialium extendi non intendimus in civitatibus, diocesibus, vel provinciis ubi aliud de statuto vel rationabili consuetudine est obtentum.

*Baillivie & Scribanie ad Prælatos spectantes,
ad voluntatem, non ad vitam,
conferantur.*

C A P. L V I I.

STATUIMUS quòd nullus nostrorum nec Archiepiscoporum vel Episcoporum, nec Prælati seu Capitulum alicujus Ecclesiæ cathedralis vel collegiatæ de aliqua provinciarum, vel aliqua singulari persona de ipso Capitulo, Baillivias, Scribanias, seu alia officia ad nos seu dignitates vel beneficia nostra spectantia possit de cetero alicui personæ concedere ad ejus vitam, sed ad beneplacitum duntaxat concedentis seu concedentium eorundem.

* *
* *
* *

*Bona Ecclesie quæcunque ad sigillum cujuscun-
que domini temporalis minime
obligentur.*

C A P. LVIII.

VOLENTEs Ecclesiarum indemni-
tatibus providere, statuimus quòd
aliquis Prælatus vel Clericus beneficiatus,
cujuscunque status vel conditionis existat,
bona dignitatis vel etiàm beneficij sui obli-
gare sub sigillo Regis vel alicujus domini
temporalis non præsumat. Et si contra fe-
cerit, eo ipso excommunicationis senten-
tiæ ipsum decernimus subjacere.

*Ne quis bona Clericorum in ædem sacran-
deposita sub banno ponere
præsumat.*

C A P. LIX.

DENUNTIARI præcipimus publicè
excommunicatos universos & singu-
los dominos temporales, judices, & alios
quoscunque, qui apud ædes sacras depofi-
ta bona Ecclesiarum vel ecclesiasticarum
personarum arrestaverunt, saisiverunt, vel
occupaverunt, & qui arrestare, saisire, vel
occupari mandaverunt, & qui talia occu-
pata, saisita, seu arrestata receperunt, &

qui in prædictis scienter dederint publicè vel occultè consilium, auxilium, vel favorem, excommunicatos nunc ut ex tunc haberi volumus ipso facto.

Quomodo & qualiter Ordinarius in exequendo ultimam voluntatem habere se debeat, & quòd processum in eisdem habeat exercere.

C A P. L X.

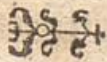
PERICULOSÆ negligentiae perversæque heredum malitiæ defunctorum, & ultimarum voluntatum Episcoporum occurrere cupientes, & ut piæ voluntates defunctorum effectum debitum sortiantur; nos, sacro approbante Concilio, statuimus ut tam nos Archiepiscopi & successores nostri, quàm venerabiles fratres nostri Episcopi provinciarum nostrarum & cujuslibet earundem, & eorum successores, visitationis officium exercendo, & quodocunque nobis vel eis videbitur expedire, possimus super executionibus dictorum, circa relicta ad piæ causas inquirere & procedere ex mero & puro officio, absque libelli oblatione & litis contestatione, & absque strepitu & figurâ judicij, simpliciter & de plano, ipsaque negotia, veritate cognita, decidentibus voluntates ultimas defunctorum executioni

ni debitæ demandare ; cùm nil cautum hominibus debeat, quàm ut extremæ voluntatis liber sit stylus , & liberum quod postea non redit arbitrium. Eadèmq; forma possit seruari super usurarum restitutionibus faciendis. Et licèt hæc fuissent jam à jure præmissa , volumus quòd præsens statutum non tantùm futura negotia , sed & præterita , & adhuc pendentia completatur.

Prelati in vita vel in morte , Ecclesie cui præfuerint , certam capellam ad summam designatam hîc relinquunt.

C A P. L X I.

CV M ob honorem Dei & cultus divini , Ecclesiæ , maximè cathedrales , pulchris pollere debeant ornamentis ; idcirco sacro approbante Concilio statuimus quòd quilibet nostrum Archiepiscoporum & Episcoporum provinciarum nostrarum in vita sua unam capellam integram de pulchris pannis & nobilibus , Ecclesiæ , cui præfuerit , vel centum florenos auri pro eadem emenda relinquere teneatur. Et ad hoc sint ejus bona , quæcunque habuerit dicto tempore , obligata.

Curati in suorum parochianorum voluntatibus ultimis, si commodè vocari possint, assistant. Et qualiter Notarij in manifestandis dictarum ultimas voluntates habere se debeant. Et per quem legata incerta & quomodo distribuenda consistant.

C A P. L X I I.

NE relicta in testamentis vel aliis ultimis voluntatibus, causa emendæ, vel ad pias causas eleemosynæ, vel restitutionis certæ aut incertæ forsitan occultentur; statuimus ut Presbyter parochialis interesse rogetur ordinationi testamenti, si haberi poterit, & quòd Notarius, qui receperit testamentum aut aliam ultimam voluntatem, infra octo dies à die obitus nominandos Prælato, aut Officiali, aut Presbytero parochiali copiam illius articuli ubi quævis eleemosyna piis est usibus deputata, vel emenda seu restitutio faciendæ sub pœna excommunicationis, quam ipse facto, si requisitus reddere negaverit, incurrat, facere fideliter teneatur. Si vero testamentum per suum Presbyterum receptum fuerit; quòd Presbyter omnium legatorum piorum in dicto testamento factorum copiam clausulæ vel clausulæ suo Ordinario, seu ejus Officiali, infra præfatum

VIII. dierum terminum, sub excommunicationis pœna, mittere teneatur. Et ille vel illi cum heredibus vel executoribus testatoris ordinare festinent quòd emendę non occultentur, & eleemosynę sic relicte vel restitutiones hujusmodi non pereant ad tempus magnum, vel modicum, aut fortè perpetuò. Adjicientes insuper, quòd incertę restitutiones nulli per aliquem præter diocesani licentiam præbeantur, nec distribui præsumantur alibi quàm ubi Prælatus duxerit ordinandum, etiamsi contrarium à testatore dictum esset; nisi testator executoris vel executorum suorum arbitrio faciendam restitutionem & distributionem hujusmodi ordinasset. Quo casu, executores à tempore mortis, ubi tempus restitutionis vel distributionis non esset testamento insertum, aliàs ab illo expresso tempore computando, infra sex menses debeant fideliter defuncti exequi voluntatem. Quòd si non fecerint, ex tunc diocesani restitutiones & distributiones incertas faciant, intentionem defuncti, quantum poterint, imitantes. Executores autem prædicti, ut magis habeant materiam fideliter exequendi, & de distributionibus prædictis diocesano reddere teneantur rationem. Ad hæc autem adjicimus & mandamus quòd Presbyteri in synodo coram Prælato suo vel

Officiali ejus in scriptis testatorum & executorum nomina q hujusmodi præsentare, cum in eo, in quo alicujus interesse rationabiliter tangitur, ejus voluntas requiratur. Volumus insuper & inhibemus quòd in distributionibus legatorum divisioni seu executioni habeant interesse Episcopi de consuetudine vel de jure vot. debeant Episcopi, seu locatenentes ipsorum, quibus equidem non vocatis nulla præsumatur fieri distributio de legatis. Et si facta fuerit, heredi vel successori vel illi cui relictum est nulla ex tali distributione libertas acquiratur.

Super sepultura inter duas Ecclesias orta diffinitione qualem processum habeat exercere Ordinarius.

C A P. L X I I I.

SI super electione sepulturæ alicujus defuncti dubium inter duas Ecclesias vel aliàs inter partes oriatur, ad Ordinarium vel Officialem illius, sub cujus jurisdictione defunctus degebat tempore mortis ejus protinus recurratur: qui summarie, & absque figura & strepitu judicij, de dubio cognoscat hujusmodi, & antè quàm corpus defuncti tradatur ecclesiasticæ sepulturæ si possit absque onere & scandalo reservari breviter

breviter diffiniat quæstionem prædictam : & quod deinde diffinierit , non obstante appellatione , executioni debitæ demandetur. Si verò causæ cognitionem vel propter Officialis absentiam seu decisionem dicti dubij differri contingat , & cadaver hujusmodi absque scandalo inhumatum nequeat reservari ; si in parochia sua obierit , in eadem ; si verò in alia , in ipsa absque ipsarum partium præjudicio sub commendatumuletur , quousque dictum dubium fuerit terminatum. Si qui autem in præmissis contradictores extiterint aut rebelles , recipiendo ipsum corpus , alibi deportando sepependum , dando auxilium , consilium , vel favorem , loca , eo ipso , ecclesiastico subjaceant interdicto ; à quo nullatenus liberentur , quousque ad cognitionem Ordinarij de præmissis satisfactionem fecerint competentem. Ne non præcipimus sub excommunicationis pœna , quam contractum facientes incurrere volumus ipso facto , ut nullus , cujuscunque conditionis aut status existat , dictum funus , antè quàm cognitum fuerit apud quam Ecclesiam tumulari debeat dictum corpus sic injuriosè receptum , sequatur , seu concomitare præsumat. Eandemque sententiam incurrere volumus quemcunque asportantem per se , vel per alium , pannum seu pannos aureos

vel sericos, vel tortitia, ad locum funeris sic recepti, ut præfertur. Adjicientes insuper quòd si illi qui ante cognitionem prædictam corpus receperint, asportaverint, seu asportari fecerint per se vel alium, sive dantes super hoc auxilium, consilium, vel favorem; si fuerint religiosi mendicantes, eo ipso ab auditionibus confessionum in omnibus nostris provinciis ac diocesis propriis & publica propositione verbi Dei perpetuò sint exclusi.

De corporibus defunctorum eorum Ecclesie presentandis, si consuetudo habeatur

C A P. L X I V.

VT tenor debitus matri Ecclesie per ejusdem parochianos & subditos observaretur, in qua consueverunt cœlesti presbitero refici, dum vivebant, & juxta Apostolum sint consolationis socij, qui fuerint passionum; statuimus quòd quicumque extra parochialem suam Ecclesiam elegerint sepulturam, ejus corpus, ante ipsius sepulturam, si in sua parochia vel extra decesserit, vel illud ad ipsam deportari contingerit, matri Ecclesie solemniter præsentetur, si hoc de consuetudine vel de usu habeatur, & eidem reddatur de funeralibus

debitum, prout de jure vel in parochia de-
cedentis est fieri consuetum. Contrarium
verò facientes, loca ipso facto ecclesiasti-
co subjaceant interdicto, & transgressorum
nomina per Rectores locorum Ordinariis
intimentur, ut interdicti sententiam obser-
vari faciant & prout justum fuerit aggra-
vari.

*Quam portionem Curati Ecclesiarum habere
debeant in deposito funere, quousque alibi
in electa sepultura tumultentur.*

CAP. LXV.

DESIDERABILITER affectantes
ut parochiales Ecclesiæ, quæ mater-
nos imitantur affectus, pro iis in Domino
suorum defunctorum parochialibus juri-
bus non fraudentur, declarando statuimus
quòd per illos apud quorum Ecclesias seu
cimiteria defunctos ipsos ex loco obitus
transferendo deponi continget, de funera-
libus & legatis eisdem parochialibus res-
pondeatur Ecclesiis, ac si in ipsis, in quibus
corpus est depositum, sepulturam perpe-
tuam elegissent.

O ij

*Mandatur ut Decretalis Super cathedram
penitus observetur.*

C A P. L X V I.

VOLENTES inter Prælatos & Rectores Ecclesiarum quæstionis & scandali materiam amputare, ut inter eorundem pacis tranquillitas vigeat, & fervor charitatis existat, præcipimus observantiam constitutionem editam per bo. mem. Dominum Bonifacium Papam octavum, quæ incipit *Super cathedram præminentia pastoralis*, innovatam per se. rec. Dominum Clementem Papam quintum in Concilio Viennensi. Si qui verò Religiosi contra dictam constitutionem malitiosè venerint, eidem in omnibus & per omnia non obtemperaverint, eo ipso ab auditione confessionum in omnibus nostris provinciis & diocesibus propriis & publica propositione verbi Dei perpetuò sint exclusi; donec, satisfactione præhabita, ab altero nostrorum Archiepiscoporum, in cujus civitate vel diocesi transgressores dictæ constitutionis moram traxerint, vel à suffraganeis, quorum civitate vel diocesi, relaxationem super præmissis meruerint obtinere.

*Ne Religiosi aut alij prædicent quò minùs à
solutione decimarum aliquis retrahatur.*

C A P. L X V I I.

PRÆCIPIMUS etiam publicari quòd
nulli Religiosi vel alij in sermonibus
suis, confessionibus, aut aliis actibus de
cetero talia præsumant proponere, quæ
audientium animos à decimarum vel alia-
rum rerum Ecclesiis, monasteriis, hospita-
libus, seu aliis piis locis debitarum solutio-
ne retrahant, vel circa id corrumpant, imò
verbo & opere informet eosdem ut ad so-
lutionem prædictorum promptæ volunta-
tis animo sint accensi. Si autem contrarium
fecerint, ab auditione confessionum & pu-
blica propositione verbi Dei in nostris pro-
vinciis perpetuò sint exclusi.

*Cuicumque liberum existit domos aut horrea
locare pro decimis recondendis, & eos ar-
rendare liberè, & pro arrendatoribus fide-
jubeere, prohibitione dominorum tempora-
lium nonobstante; & de pœna contra eos
imminente.*

C A P. L X V I I I.

CV M in nonnullis partibus provincia-
rum nostrarum locorum domini tem-

porales ecclesiasticis utilitatibus invidentes, non permittant quod personæ ecclesiasticæ, quæ inibi decimas percipiunt, emant seu alio titulo acquirant & habeant domos, seu horrea, vel cellaria, in quibus decimales redditus congregentur aut conserventur; prohibeant etiam subditis suis, & diversis modis eos trahant, ne dictis personis ecclesiasticis, aut ementibus, domos, horrea, aut vasa ad hoc locent, commodent vel concedant, (quod quidem facere moliantur, ut personæ prædictæ dictos redditus eisdem dominis seu aliis vendere pro minimo compellantur, & arrendare suis hominibus & subjectis) & aliis sub magnis mulctis & minis fructus ecclesiasticos & redditus & decimas non permittunt, & si aliquis pro arrendatore fidejussor existat. Nos indemnitati Ecclesiarum providere volentes, & abusum hujusmodi in divinis legis offensam præsumptum penitus de his provinciis extirpare, sacro approbante Concilio, locorum & provinciarum nostrarum Ordinariis præcipiendo mandavimus quatenus si locorum domini & Rectores, postquam pro parte personarum ecclesiasticarum inde legitimè requisiti fuerint deliquerint in præmissis vel aliquo prædictorum, sententiam excommunicationis obsequia hujusmodi subtrahentes incurran-

re præter juris sententiam volumus, contra ipsos quoscunque talia facientes studeant publicetur, ac eorum exigente contumacia per censuram aggravetur. Et si infra octo dies non revocaverint cum effectu cum damnis inde secutis, locus ubi inhibitiones factæ fuerint, subiaceat ecclesiastico interdicto, ipso facto; à quo minimè relaxetur, nisi præcedente satisfactione condigna.

De quibus rebus vera decima exsolvatur, consuetudine quavis nonobstante.

C A P. LXIX.

CV M decimæ & primitiæ ex ordinatione divina Ecclesiis debeantur, statuendo præcipimus ut possessores terrarum, vinearum, virgultorum, pratorum, aliarumque possessionum cultarum, statim ex eis collectis fructibus, & foetuum animalium quorumcunque, ex quo materno non indigent nutrimento, novem sibi partibus retentis, decimam partem immediatè subsequenter integrè de prædictis, nullis inde primitus deductis tributis, censibus, expensis, arreragiis, seu servitiis aliis, nec non de omnibus aliis bonis, Ecclesiis, quibus debentur, ecclesiastica censura per locorum Ordinarios compellantur; contra-

ria consuetudine qualibet, quam tollimus, non obstante. unde nisi de constitutione non intendimus derogare. Idem de primitiis prædictorum de jure vel consuetudine debitis præcipimus observari. Si verò aliquid prædictorum fructuum vel foetuum ad dominos, emptores, servitores, mercenarios, vel quoscunque alios non decimarum seu non primitiatorum transierunt, Rector solutionem decimarum & primitiarum, à quo maluerit eorundem, possit vendicare. Vno tamen solvente, alter remaneat liberatus.

Vt nullus res decimandas abinde extrahat quousque decimantes fuerint convocati ad effectum.

C A P. L X X.

EX plurimorum ad quos decimarum perceptio pertinere dignoscitur & frequenti querela suscepimus quòd nonnulli prædiorum possessores, non vocati nec certificatis iis qui ad colligendas decimas per eos ad quos spectant extiterunt ordinati, per se fructus dividunt, & prohibito partiuntur. ex quibus insequi possunt fraudes & perditio fructuum. Quibus pro posse obviare volentes, sacro præsentis approbante Concilio statuimus ut nullus, cu-

iuscunque status seu conditionis existat, qui ad præstationem teneatur decimarum, fructus quæ in fructus sunt recolligi consueta dividere aut partiri præsumat, seu aliàs à prædio extrahere in quo creverint dicta blada, vel alibi asportare, nisi certificatis primitus præsentialiter levatoribus decimarum. Et ad hoc per excommunicationis sententiam per locorum Ordinarios arceantur; contrario usu seu consuetudine aut observantia aliqua non obstantibus.

Qualiter infideles ad baptismum admittantur.

C A P. L X X I.

IN SUPER statuimus ut cùm infideles ad Ecclesiam causa percipiendi baptismatis veniunt, diebus aliquibus per Rectorem Ecclesiæ conserventur, ut cognoscant utrum in tenebris ambulent, vel in luce. Et si perseveraverint in proposito baptizandi, eisdem baptismata ulterius non negetur.

Quomodo Regulares apostatantes puniantur, & etiam dantes eisdem consilium aut favorem.

C A P. L X X I I.

STATUIMUS quòd monachi vel Canonici regulares professi, qui relicto

habitu ad seculum redierint, & voto rationabili sunt adstricti, nisi infra mensem ad claustrum redierint, & votum suum curaverint adimplere, suis beneficiis sint privati, ac apostatae, tanquam excommunicati, ab omnibus evitentur, & excommunicati denuntientur diebus dominicis & festivis; & moneantur & excommunicentur conversantes cum eisdem, ac dantes eis consilium, auxilium, vel favorem.

Quomodo exempti, in prioratibus non exemptis delinquentes, per Ordinarios puniantur.

C A P. L X X I I I.

RELIGIOSI verò & monachi, quibus ne à quoquam interdici, suspendi, vel excommunicari valeant à sede apostolica est indultum, si ad reliqua loca, etiam prioratus Ordinarios subjecta destinati fuerint per superiores suos ipsos vel ut proprii ipsorum locorum ministri seu monachi resideant in eisdem, quoad diu morantur in illis, ratione eorundem locorum seu prioratum, non solum in praedictis, sed in aliis, possint, si deliquerint, suis Ordinariis puniri, prout justitia sua debet.

Religiosi mendicantes ad aliam religionem non mendicantem assumpti, prohibetur Prælatus pensiones eis assignare; pœna Prælato eidem imminente.

CAP. LXXIV.

CV M nonnulli mendicantes, ad ordinem non mendicantium transeuntes, ad ambitiones, ad honores, beneficia, vel pensiones libenter appetant se transferri, ut facilius possint prædictorum aliquod obtinere, nolentes in ea vocatione, in qua vocati sunt, juxta dictum Apostoli, permanere; proinde nos speciali constitutione duximus statuendum quòd prædictis quondam mendicantibus in Ordine non mendicantium persistentibus pensiones aliquæ in pecuniis, bladis, vel rebus aliis quibuscunque à Prælati ipsorum nullatenus assignentur. Quòd si factum in contrarium fuerit, nullum esse decernimus ipso facto. Contrafacientes verò Prælati, pensionem aliquam assignando, pensiones prædictas infra annum repetant. Quòd si dictas pensiones infra annum cum effectu non duxerint repetendas, ex tunc Episcopi quilibet dictorum Prælatorum pensiones prædictas possint & valeant mensæ suæ propriæ applicare. Præsentem verò constitutionem ne-

dum ad futura extendi volumus, sed ad præterita & præsentia mandamus.

Si Curati Ecclesiarum sustentari de redditibus suarum Ecclesiarum non valent, decimas percipientes per Ordinarios compellantur, ut abundè sustententur.

C A P. L X X V.

PR O V I D E R I præcipimus per locorum Ordinarios, quòd ubi Rectores & Vicarij de redditibus suarum Ecclesiarum nequeunt commodè sustentari, nec alia incumbentia onera supportare, tantum de decimis suarum parochiarum eisdem Rectoribus per quoscunque percipientes easdem tam exemptos quam non exemptos faciant assignari, quòd exinde commodè possint sustentari, & episcopalia jura solvere, & alia incumbentia eis onera supportare; ita quòd Religiosi exempti non exempti de terris & possessionibus per eos acquisitis hactenus & amodo acquisendis decimas integrè solvant illis Ecclesiis quibus possessiones eadem & terræ fuerunt primitus decimales. Super iis enim est ipsorum Ordinariis, nisi de rebus exemptis agatur, jurisdictio attributa.

† 288

Laici qui jus patronatus in Ecclesiis parochialibus habere se asserentes, eas tenent occupatas, dimittere easdem teneantur, & per Ordinarios ad hoc compellantur.

CAP. LXXVI.

QUIA in aliquibus locis provinciarum nostrarum, seu alicujus seu aliquarum ex eis, laici parochiales Ecclesias, occasione juris patronatus, quod in eis habere se asserunt, vel aliàs, detinent occupatas, præsentis auctoritate Concilij monemus hujusmodi laicos ut infra duos menses dictas Ecclesias omnino dimittant, per locorum Ordinarios seu alios ad quos pertinet, liberè disponendas. Alioquin tam illi qui dictas Ecclesias detinent, quàm qui postea detinere præsumpserint, noverint se excommunicationis sententiæ subjacere; non obstante contraria consuetudine aliqua, quæ dicenda est potiùs corruptela. Per hoc tamen nolumus habentibus jus patronatus, quoad illud, in aliquo derogare.

Vt nullus per secularis alicujus potentiam ad beneficium ecclesiasticum admittatur.

CAP. LXXVII.

ITEM statuimus quòd Clerici seculares vel regulares, qui per potentiam vel

..... cujuscunque secularis personæ se
per patronos ad ecclesiastica beneficia pro-
curaverint præsentari, aut ipsa sibi confer-
ri, provideri, vel eligi ad eadem, aut ad
hoc literas vel mandatum impe-
traverint, aut fecerint impetrari, seu tali
præsentationi, collationi, provisioni, vel
electioni consenserint, aut eas seu earum
aliquam habuerint, excommunicationis
sententiam eo ipso se noverint incurrisse.

*Ad divina celebranda presentatus non admit-
tatur, nisi Ordinarij licentia petita
& obtenta.*

C A P. LXXVIII.

STATUIMUS insuper quòd nullus
Clericus præsentatus vel institutus in
parrochiali Ecclesia de aliqua dictarum
provinciarum à Clerico vel laïco, in eadem
administrare præsumat, donec à diocesano
Episcopo curam in eadem Ecclesia recepe-
rit animarum; quacunq; contraria con-
suetudine non obstante, quæ potius dicitur
corruptela. Quicumque autem contrarium
fecerit, ipso facto jure quod habet vel ha-
bere credit in ipsa Ecclesia, sit privatus ea
vice; potestate data diocesano removendi
institutum seu etiam præsentatum. Nihilominus
statuentes quòd institutus & confre-

matus per Episcopum, nullo casu ab alio
quàm ab Episcopo removeri possit.

*De contributione expensarum inter beneficiatos
pro legatione Ordinariorum, aut pro
litigio subsecuto.*

C A P. L X X I X.

ITEM statuimus quòd si Archiepiscopus, vel Episcopus, vel aliquis Rector alicujus Ecclesiæ civitatis vel diocesis alicujus provinciæ, expensas necessarias fecerit in legationibus & nunciis sedis apostolicæ, expensæ illæ solventur de communi distributione Ecclesiarum civitatis & diocesis infra quos dictæ expensæ fuerunt factæ. Et istæ expensæ solventur semel in anno. Et in una vel duabus synodis colligantur; nisi per sedem apostolicam, quæ Ecclesiæ solvere debeant, fuerit ordinatum.

*Pro juribus Ecclesiarum pauperum per Clerum
ejus diocesis contributio fiat.*

C A P. L X X X.

QVONIAM frequenter propter paupertates Ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum multa insurgunt incommoda Ecclesiis & personis ecclesiasticis sive in agendo sive defendendo non va-

lentibus prosequi jura sua , sacro appro-
bante Concilio statuimus quòd ad arbi-
trium diocesani vel Officialis sui de com-
muni contributione expensarum & sum-
ptuum totius diocesis , in quo casus sive ne-
cessitas hujusmodi evenerit , in prosecutio-
nibus juris sui ecclesiastici provideatur ei-
dem , & Officiales sinę eis favorabiles in
justitia exhibenda.

*Licetum sit Presbytero celebrare volenti cuius-
que Presbytero confiteri , etsi proximi Con-
fessoris presentia non assistat.*

C A P L X X X I.

VT Missæ cum puritate conscientie
celebrentur , & ne propter defe-
ctum Confessoris eas omitti contingat , in-
dulgemus quòd quilibet Presbyter, volens
Missam celebrare , licetè possit cuilibet
Presbytero idoneo sua confiteri peccata
& absolutionis beneficium recipere
eodem.

*Ne Sacerdos celebrare presumat cum suo filio
illegitimè procreato.*

C A P L X X X I I.

ITEM statuimus & etiam ordinamus
quòd Presbyter cum proprio filio sp-

rio Missam non audeat celebrare ; nec ipse vel alius calices , vestimenta , vel paramenta , aliâque quæ divino cultui sunt deputata , ludæo vendere , vel pignorare , vel aptanda seu reficienda tradere quacunque ex causa præsumat.

Clericus , cum superpellicio induto , Sacerdoti celebranti deserviat in obsequio divinorum.

C A P. LXXXIII.

STATUIMUS præcipiendo quòd Rectores Ecclesiarum Missas in suis Ecclesiis celebrantes , saltim unum Clericum superpellicio indutum , qui sibi ministret in obsequio divinorum , necessariò habere teneantur.

Parrochiani utriusque sexus dominicis diebus & festivis integras debent audire Missas.

C A P. LXXXIV.

VT honor debitus parrochialibus Ecclesiis observetur , & animarum periculis obvietur , salubriter duximus statuendum quòd parrochiani diebus dominicis & festivis ad suam parrochiam Ecclesiam veniant , Missas integras audituri. Et si per duos dominicos dies continuos Mis-

P

fas in dictis Ecclesiis legitima causa cessante non audiverint, ex tunc habeant parochiales Presbyteri commonere non venientes, se reverturos in Ecclesiis
postea

*Qualiter Eucharistia & Chrisma diligenter
custodiantur, & qualiter renoventur; & de
pænis contra non facientes.*

C A P. LXXXV.

OMNES ministros Ecclesiarumque rectores provinciarum nostrarum hortamur in Domino, & eis nihilominus virtute sanctæ obedientiæ injungendo, in cunctis Ecclesiis sibi commissis Eucharistia & Chrisma sub clavibus fideliter conserventur, ne inde possint sortilegia exerceri, & quòd ipsa non exponant super torcularibus vasis, archis propriis, aut aliorum, ad habendum calices argenteos studeant, & vasa ministerij, vestimenta, pallas albis; necnon & ipsa corporalia tam nitida & munda teneant, ne alicui sint horrore, ut potiùs Dei Basilicę quàm domus laicæ videantur. Minùs enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ non decet in prophanis. Si autem propter ingruentem necessitatem aliqua vasa vel suppellectilia Ecclesiis conservanda poni contigerit, &

cessitate cessante ab Ecclesiis ea expellantur. Transgressores prædictorum, Ordinariorum arbitrio puniantur. Item huic constitutioni adjiciendo statuimus quòd præfati Presbyteri & Rectores circa renovationem Eucharistiæ taliter se exhibeant diligenter, quòd de xv. in xv. diebus habeant dictam Eucharistiam ad longius renovare, ne ex negligentia hujusmodi mandati nostri scandala sequi possint. Inobedientes verò per suos Ordinarios poena condigna volumus castigari.

Quomodo fontes baptismales custodiantur, & claudantur; & ad quem clausura fienda eorundem pertinere dignoscatur.

CAP. LXXXVI.

CV M non deceat sacramentalia illa, per quæ spiritualium munditiarum consequimur puritatem, materialium sordium contagionibus inquinari, statuimus ut singuli parochialium Ecclesiarum Rectores, in quibus fontes hujusmodi sunt fundati, eos sic claudi clavibus faciant, & clausos teneri, quòd nullus ad illos sordibus patere possit accessus, ne temeraria manus ad immundam contrectationem extendere se valeat commodè. Et ut per hujusmodi statuti observantiam illius quod inibi

percipitur crescat reverentia sacramenti, viginti quinque solidorum Turonensium pœna seu mulcta puniri volumus quoslibet hoc agere contemntes, & quod hujusmodi pecunia in opus Ecclesiæ vel in alios pios usus ad dioecesani loci arbitrium convertatur. Intentionis tamen nostræ non existit quòd dictus Rector cooperturam seu clausuram dictorum fontium suis sumptibus facere teneatur, nisi consuetudo contrarium hoc haberet. Quam quidem consuetudinem volumus observari.

*De Indulgentiis concessis corpus Christi affertur
ciantibus, cum infirmis portatur.*

C A P. L X X V I I.

SI propter Christum sanctis ejus reverentia impendi præcipitur, quanto magis colendum est veneratione præcipua sacratissimum corpus ejus, qui sanctos sanctificat, ac caput est sanctorum omnium & corona. Hoc utique corpus, quod ipse solus pro nostra reconciliatione in ara crucis hostiam obtulit Deo Patri, quotidie in ecclesiasticis aris pro vivis & mortuis in illius passionis memoriam immolatur. Statuimus igitur & inhibemus quatenus omnes & singuli Priores, Rectores, atque Vicarij Ecclesiarum nostrarum provinciarum, citra

tatum, & diocesum, parrochianos suos, præsertim in Missarum solemnibus, inducere studeant, ut hujusmodi sanctissimo corpori, cum per Presbyterum defertur infirmo in viaticum ministrandum, reverenter assurgant, illudque devotè sequantur, ac cum luminarium adhibitione honorent. Et ut ad hoc alliciantur vehementiùs spiritualium stipendiis præmiorum, omnibus qui corpus ipsum sequentur sine lumine diurno tempore vel nocturno, x. dies, omnibus verò cum luminaribus dictum sacratissimum corpus sequentibus, vel luminaria mittentibus de die, xx., de nocte verò, xxx. dierum indulgentiam de injunctis eis pœnitentiis, dummodo verè pœnitentes & confessi infra xv. dies existant, misericorditer relaxamus.

*Qualiter novæ reliquiæ venerentur
vasa nunc condantur.*

CAP. LXXXVIII.

VT sanctorum reliquiæ in majori habeantur honore, ac ne Christianorum variis decipiatur figmentis, sicut occasione quæstus in plerisque locis consuevit observari, præcipimus ut aliquæ reliquiæ amodo extra capsas vel nullatenus ostendantur, nec expo-

nantur venales. Inventas autem de novo
 venerari præsumat, nisi à Romana
 Ecclesia fuerint approbatæ. Nec quæstion
 alicui permittatur portare reliquias, cru-
 cem, vel capsas, nec publicè in Ecclesia
 prædicare ultra suarum continentiam lit-
 rarum, propter falsa quæ quandoque inter-
 serunt, nisi de Ordinariorum licentia spe-
 ciali. Et si contra præsumptum extiterit
 ab ipsis debitè puniantur.

*In diebus jejuniij vel abstinentie carnes non
 comedantur; pœna non facientes
 puniente.*

C A P. LXXXIX.

GVLOSITATIS excessum debito
 moderamine reprimere cupientes
 sacro approbante Concilio prohibemus de-
 strictiùs, sub pœna excommunicationis
 maledictionis æternæ, ne aliquis, cuj-
 cunque status vel conditionis existat, in
 diebus jejuniorum per Ecclesiam indico-
 rum, & præcipuè in Quadragesima, car-
 nes comedat, nisi necessitate cogente. Con-
 fessores autem religiosi, si exempti non
 sunt, vel seculares, si præterquam in causa
 necessitatis alicui licentiam dederint vel
 cendi carnibus diebus prædictis, senten-
 tiam eandem incurrant, graviori cohercio

ne per suos Ordinarios , si eis videbitur,
castigandi.

*Diebus sabbathinis ab esu carniū abstineant
Clerici, nisi in necessitatibus, aut in die
à jure exceptato.*

C A P. X C.

CV M, sacra Scripturā testante , plurā
recipientes à Domino , versa vice ad
plura reddenda ex gratitudinis debito tē-
neantur, cūmque deceat ecclesiasticos vi-
ros, præsertim sacris insignitos ordinibus,
aut beneficia ecclesiastica obtinentes, in
domo Domini , in cujus sortem ascripti
sunt, in modo vivendi laicos excellere, ut
laici eorum exemplo proficiant, non autem
ex ipsorum corruptis moribus deformen-
tur ; statuimus quòd Clerici beneficiati,
aut in sacris ordinibus constituti, ex nunc
singulis diebus sabbathi, ob reverentiam
B. Mariæ Virginis gloriosæ, à carniū esu
abstineant, nisi ex causa necessitatis, super
qua comedentium conscientię relinquatur,
vel nisi ea die festum Natalis occurrat. Sta-
tuti verò hujusmodi transgressores, pro
quolibet die sabbathi quo fecerint contra
illud, per unum mensem ipso facto ab in-
gressu Ecclesiæ sint suspensi.

*Omnes utriusque sexus Ecclesiarum parochia-
lium moneri debent ut Ecclesias aedificent
aut reparent; & qualiter in Ecclesiis ruralibus,
diebus dominicis, ibidem celebretur; &
qui eleemosynas dederint, indulgentiam
consequantur.*

C A P. X C I.

CV M præsens & visibilis Ecclesia
litans triumphanti cœlesti civitati
Hierusalem non immeritò comparetur,
locum ubi sacratissimum corpus Domini
nostri Iesu Christi conficitur & servatur,
nostræ reconciliationis ad divinam iustitiam
videlicet sacramenta ecclesiastica ministrantur,
pro offensisque & culpis populi recurrentes
ad supplicandum divinæ majestati specialiter
deputatum, in quo & delictorum venia
confidentius ipse tractatur, inter cetera,
firmo fundamento ac expletis aedificiis
communiri deceat, ut Deo gratia existat,
inspicientibus & ingredientibus devotus
& placidus, & confidentius alibi
ciat, reficiat, & informet; sacro appro-
bante Concilio statuimus ut Episcopi, Ab-
bates, Prælati, Rectores Ecclesiarum, &
Religiosi quicunque provinciarum nostrarum,
in suis admonitionibus, prædicationibus,
confessionibus, & aliis ubicunque

quantumcunque commodè poterint, Clericos, plebes, & populos inducant attentius, & informent, quòd cum Ecclesiæ Ordinariis subjectæ constructione, reparatione, emendatione, & ornamentis ecclesiasticis indiguerint, ad prædicta facienda & habenda de bonis sibi à Deo collatis contribuant, & elemosynas conferant competentes. Ordinarij autem locorum provideant quòd Ecclesiæ rurales quæ eis subsunt, taliter reparentur, quòd in eisdem in diebus festivitatum sanctorum vel sanctorum, quorum vel quarum sunt vocabulo etiam aliis diebus dominicis & festivis, prout est fieri consuetum Missæ celebrari, Rectores parrochianos & subditos eorundem ad præmissa necesse fuerit compellendo; constituentes nihilominus dicti Rectores aliquos os illarum collectarum operarios & executores, qui ad præmissa complenda fideles, solliciti, & attentivi. Ut autem omnes & singuli ad præmissa promptius & facilius inclinentur, omnibus verè pœnitentibus & confessis, tam qui prædictas pias elemosynas & subsidia erogaverint, quam Religiosis, & aliis qui alios ad hæc facienda induxerint, xx. dies de injunctis eisdem pœnitentiis, de omnipotentis Dei confisi clementia, misericorditer relaxa-

mus. Suffraganei verò provinciarum nostrarum in suis diocesibus concedant etiam alios xx. dies, vel plus, vel minus, prout eis videbitur faciendum.

Exempti oratoria non erigant sine licentia Ordinariorum petita & obtenta.

C A P. X C I I.

OBSE RVARI præcipimus ut Ordinarij in suis diocesibus Religiosorum exemptis non permittant construere Oratoria seu Capellas in locis non exemptis, sine Ordinariorum licentia speciali; nec in ipsis constructis dicti exempti celebrent vel faciant celebrari divina, neque tempore interdicti in locis etiam exemptis, nisi prout eis à jure vel speciali privilegio concessum. Ac si contra fecerint, per Episcopos compescantur. Et si Conservatores ipsorum exemptorum propter hoc inordinatè aliquas sententias tulerint; tanquam à jure revocatæ, nullatenus observentur.

De pœna eorum qui ab immunitate Ecclesiarum, ut à domibus Episcoporum, ad easdem profugientes abstrahunt, mutilant, aut vulnerant, aut impediunt quò minùs liberè exire possint.

C A P. XCIII.

IN SUPER statuimus quòd quicumque eum seu eos qui confugerint ad Ecclesiarum vel archiepiscopaliū seu episcopaliū domorum, ibidem vulneraverint, mutilaverint, interfecerint, & victualia eis subtraxerint, vel ne habere aut dari eis valeant impediverint per se vel alium seu alios, aut custodes, ne exinde exire possint, quoquomodo posuerint, seu inde eos extraxerint violenter, præterquam in casibus à canonibus permissis per Ordinarios antea declaratis & extentis, vulnerare, seu mutilare, aut eis vulnerum inferre supplicium præsumpserint, aut quicumque prædicta aut aliquid prædictorum fieri præceperit, aut procuraverit, seu consilium vel opem adhibendo hujusmodi sceleribus perpetrandis delinquerit, excommunicationis sententiæ subjaceat ipso facto. Addimus insuper statuendo quòd quicumque de cetero culpabiles quoquomodo inventi fuerint in præmissis vel aliquo præmissorum, quousque plenè satisfecerint Eccle-

siis violatis & illis quorum interest, Christiana careant sepultura, si in articulo mortis ab excommunicationis sententia super prædictis à quoquam fuerint absoluti. Et loca, ubi talia perpetrata fuerint, subiaceant ecclesiastico interdicto, donec competens præstita fuerit emenda.

Qualiter Clericus, Clericum in iudicio seculari convocans, puniatur.

C A P. X C I V.

IN SUPER statuimus quòd quicumque Clericus vel Religiosus, cujuscunque ordinis, conditionis, aut status existat, qui Clericum vel Religiosum super actione personali vel super crimine in iudicio evocari vel citari fecerit coram iudice seculari, scienter, vel malitiosè, sententia excommunicationis subiaceat ipso facto & vocato sic citato & de interesse fatiscere teneatur.

Qualiter temporales domini puniantur, qui subditos eorum prohibent ne victualia necessaria Clericis ministrentur.

C A P. X C V.

STATUIMUS insuper quòd quicumque temporale dominium obtinentes

terdixerint subditis suis ne Prælati aut Clericis aut personis ecclesiasticis quidquam vendant, aut ab eis vel gentibus suis emanent aliquid, neque ipsorum bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibeant, cùm talia fieri præsumantur in derogationem denuntientur & publicentur ipso facto excommunicationis vinculo innodati. Si autem communitas vel quorumcunque locorum contra prædictas personas quoquomodo in prædictis deliquerint, tamdiu subjaceant ecclesiastico interdicto, quousque per eos fuerit plenariè satisfactum. Circa hoc autem constitutionem Alexandri Papæ IIII. præcipimus observari.

Contra libertatem Eccle acquisitam facientes, & personis ecclesiasticis & eorum imponentes, submissumque facere coactè.

CAP. XCVI.

AD evitandum periculum animarum, & Ecclesiarum indemnitatibus provinciarum nostrarum & cuilibet earundem providendum, omnes & singulos utriusque sexus, cujuscunque dignitatis, conditionis, aut status existant, qui contra Ecclesiæ libertates, immunitates, jura, jurisdictio-

nem, & privilegia ejusdem, siue consistant in spiritualibus, siue in temporalibus, modis quibuscunque acquisita, vel contra laudabiles consuetudines erga ipsas Ecclesias pia devotione fidelium introductas venire nituntur, ipsa vel eorum aliquid per se vel alium usurpando, occupando, infringendo, aut ipsis Ecclesiis & personis ecclesiasticis onera praesertim gravia imponendo, aut contra praemissa vel aliquod eorundem statutum, ordinationes, pacta, promissiones inter se clam vel palam, directè vel indirectè, vel faciendo super consiliis, auxiliis, expensis, sumptuum contributione, vel aliàs quoquomodo adinvicem factis vel faciendis perpetuò vel ad tempus necnon & omnes & singulos, cujuscunque dignitatis, conditionis aut status existant, qui Prælatos, Ecclesias, monasteria, Capitula, Collegia, vel Conventus, seu alias personas ecclesiasticas ad submissiones faciendas bonorum mobilium seu jurium ipsarum Ecclesiarum hactenus compulerint, quocunque quæsito colore seu modo, seu aliàs quomodolibet, nisi infra duos menses à tempore publicationis constitutionis hujusmodi numerandos prædicta revocaverint cum effectu, & de prædictis satisfecerint Ecclesiis competenter, & ipsa jura in pristina reduxerint libertate, vel de cetero

personas ecclesiasticas ad hujusmodi submissiones, ut præmittitur, faciendas coëgerint, & quoscunque dantes in prædictis vel aliquo prædictorum consilium, auxilium, vel favorem; singulares videlicet personas, excommunicationis, Collegia verò & universitates, interdicti sententiis ipso facto decernimus subjacere. Prælati verò, Religiosi, Clerici, & personæ ecclesiasticæ, qui vel quæ præsentem constitutionem & alia jura super hoc non servaverint, pœnas super hoc inflictas à juribus ipso facto noverint incurrisse, suis Ecclesiis quolibet anno præcipimus publicari.

Persona ecclesiastica blada & vina sua portare ubi volunt possint, statuto laicorum non obstante; pœna statuentibus imminente.

C A P. X C V I I.

ITEM cùm statuta secularium Ecclesias aut personas ecclesiasticas non astringant, statuimus ut seculares, cujuscunque dignitatis, conditionis, aut status existant, qui prætextu statuti contra juris formam vel aliàs quovis modo editi ne bladum, vinum, & quæcunque alia bona ex fructibus, redditibus, seu obventionibus Ecclesiasticorum provenientia extrahantur de terra, castro, villa, vel pro certo pretio vendan-

tur, Clericos vel ecclesiasticas personas astringere, aut super angariis aut parangariis aut aliis quibuscunque, cum nec in eis nec in eorum bonis aliquam habeant potestatem, coartare seu impedire quoquomodo directè vel indirectè præsumperint, excommunicationi subjaceant ipso facto; & locus ubi hoc per dominum loci vel universitatis ejus, aut eorum conniventia vel permisso, attentatum fuerit, ecclesiastico subjaceat interdicto; nisi, moniti, infra mensem emendaverint, & de perpetratis satisfactionem exhibere studuerint competentem.

Ne personis ecclesiasticis per temporales justitia denegetur. Aliàs, censura ecclesiastica puniantur.

C A P. X C V I I I.

STATUIMUS ut nulli temporale dominium vel jurisdictionem aliquam obtinentes, vel etiam exercentes, voce, præconio, vel aliter prohibeant ne Clericis vel personis ecclesiasticis redditus vel alia eis debita exsolvantur, aut justitiam eisdem Clericis & personis de suis debitoribus seu malefactoribus facere denegent, vel mandent denegari, vel eosdem Clericos seu personas ecclesiasticas banniant seu banniant.

banniri mandent. Contrarium verò facientes excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto, postquam constiterit de præmissis. Eandem sententiam incurrere volumus dantes consilium, auxilium, vel favorem; præcipientes, tales per locorum Ordinarios, quousque de injuria & damno satisfecerint competenter, excommunicatos publicè nuntiari.

Bona personarum ecclesiasticarum, que ab ipsis tenentur, ad collectas per laicos imponendas per eos minimè quovis modo compellantur.

C A P. XCIX.

AD æternam rei memoriam. Quoniam frequenter contingit quòd nonnulli iudices seculares, Consules jurisdictionem exercentes, Potestates, Bajuli, ac domini temporales cognoscere quòd Ecclesiæ, Clerici, ac personæ ecclesiasticæ pro terris, domibus, & possessionibus quas tenent, pro talliis & collectis ac exactio- nibus laicorum solvere & contribuere te- neantur, indebitè & injustè & contra ca- nonicas sanctiones, ipsasque Ecclesias, Cle- ricos, aut personas ecclesiasticas talliare, ac pro hujusmodi talliis, collectis, ac exa- ctionibus compellere, & contra easdem

Q

Ecclesias, Clericos, aut personas ecclesiasticas executionem & compulsionem facere temerè, violenter, & injustè, & contra libertatem ecclesiasticam moliuntur, de facto sæpissime tam bona mobilia quam immobilia Ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum occupando, vendendo, distrahendo, & aliàs multipliciter occasione præmissorum molestando; idcirco præmissa omnia & singula fuisse & esse temeraria, violenta, injusta, & iniqua, & contra libertatem ecclesiasticam attentata decernimus, & declaramus; statuentes & ordinantes quòd talia attentantes, & in iis dante auxilium, consilium, opem, operam, & iuvamen, vel favorem palam & publice vel occultè, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Civitates, villæ, castra, & alia quæcunque loca, in quibus præmissa facta fuerint seu commissa, seu aliquid prædictorum attentatum ecclesiastico supponimus interdicto, donec nec de offensa Deo & suæ Ecclesiæ & patris læsæ integraliter & sine fraude fuerit satisfactum.

Hospitalibus, pro eorum bonis pauperibus deputatis, quòd aliqua indictio seu quæstio minimè imponatur.

C A P. C.

ITEM, quòd domini seculares, vel quicumque alij, cujuscunque gradus, dignitatis, seu conditionis existant, hospitalia usibus deputata pauperum, occasione calgatarum, talliarum, quæstarum, nec aliarum illicitarum exactionum, quocunque nomine appellentur, nec onerare nec molestare præsumant. Alioquin, si desistere & emendam præstare noluerint, vel si de cetero contrafecerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant.

Dominis temporalibus pœna infligitur prohibentibus ne decimæ exsolvantur.

C A P. C I.

ITEM, quòd domini temporales, Bailivi, seu Officiales, & locorum Consules, & alij hoc procurantes, Clericos & Ecclesiarum Rectores non impediant quòd minùs decimæ ipsis, prout ad eos pertinet, per parrochianos suos reddantur fideliter & solvantur, nec eisdem parrochianis inhi-beant quòd non solvant. Alioquin, si

Q ij

contrafecerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant: à qua minime absolvantur, nisi prius satisfacto parti læsa de damno & interesse.

Vt Officiales Dominorum Episcoporum, & eorum locatenentes, ab omni injuria præserventur.

CAP. CII.

VT illos quos Dei timor à malo non revocat, saltem coërceat severitate disciplinæ, præfenti Concilio duximus statuendum quòd si persona, cujuscunque conditionis, status, seu ordinis existat, infra domos archiepiscopales vel episcopales nostrarum civitatum, diocesum, ac provinciarum, vel alibi ubicunque seu nos vel fraterfrataneos nostros aut eorum Officiales & loca eorum tenentes, seu nostrum vel eorum aliquem aut aliquos causas judiciales audientes, aliquo facto graviter vituperaverit, seu & injuriam irrogaverit, incurrat excommunicationis sententiam ipso facto, & aliàs puniatur prout æquitas fuerit debet.

¶

Non valet statutum laicorum ne decimæ exsolvantur, aut in Ecclesia non offeratur, aut in ultima voluntate aliquid relinquatur.

C A P. C I I I.

HAC perpetua constitutione statui-
mus quòd laïci, cujuscunque gradus,
conditionis, vel dignitatis existant, vel uni-
versitas, statuentes vel ordinantes in se vel
inter se, vel præconizare facientes, vel sub-
ditis suis mandantes præstent de-
cimæ Ecclesiis, vel non offerant, vel in ul-
timis suis voluntatibus quidquam non re-
linquant eis vel rectoribus earundem, vel
quòd laudabiles consuetudines Ecclesiæ in
spiritualibus infringant, aut aliud æquipol-
lens directè vel indirectè, tacitè vel ex-
pressè, quomodolibet injungentes, ipso
facto excommunicationis sententiam in-
currant: à qua antequam emenda compe-
tens præstita fuerit, minimè absolvantur.
Universitas autem ecclesiastico subjaceat
interdicto.

*Qui nuntios Curiarum ecclesiasticarum impe-
diunt quòd minùs liberè mandata Curia exe-
quantur, gravissimè puniantur.*

C A P. C I V.

CV M justitiæ jus suum cuilibet tri-
buenti & ministris ipsius ac rei publi-

Q iij

cæ plurimum detrahatur, si processus ipsorum ministrorum, iniquorum contingat machinationibus impediri; nos volentes talium justitiæ cultum impedire nitentium ausus temerarios timore disciplinæ ecclesiasticæ cohibere, provisione præsentis Concilij duximus statuendum quòd si quis, cujuscunque conditionis aut status existat, delegatos, subdelegatos, commissarios, nuntios, aut executores nostros, aut suffraganeorum nostrorum, Officialium, Vicariorum, seu eorum locatenentium, seu vicegerentium, aut literas & alias scripturas judiciales nostras, vel suffraganeorum, Vicariorum, & Officialium prædictorum, deferentes, seu hac occasione verberare, capere, detinere, occultare, carceri mancipare, vulnerare, interficere, aut mutilare, vel literas vel scripturas prædictas auferre, seu eas rumpere, cancellare, seu alias destruere quoquomodo, vel ablatas celare, seu deferentes compellere ad frangendum, vel, ut eorum verbis utamur, ad manducandum hujusmodi literas vel scripturas, aut qui prædicta seu aliquod prædictorum fieri procuraverint, aut facientibus dederint auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis sententiæ subjaceant ipso facto: à qua, nisi prius judici Curia, cujus auctoritatem contempserint, & passim

injuriam, & ceteris quorum interest, prout excessus exiget atrocitas, satisfecerint, nullatenus absolvantur. Et loca, ubi talia commissa fuerint seu perpetrata, ecclesiastico subiaceant interdicto, quousque de injuria & de damnis datis integrè fuerit Ecclesiæ & parti læsæ satisfactum.

Bona quæcunque ad personas ecclesiasticas & ad loca pia pertinentia depradari, occupari, invadi, rapi, impediri, detineri, pignorari, plagiari, inquietari, perturbari per dominos temporales non debent; & facta statuta contra libertates Ecclesiæ & earum aliquas observantias, nullius efficacia consistere debent; nec quamvis indictionem dictis bonis imponere debent. Et modus procedendi rigorosus contra tales hîc expressè reperitur.

CAP. CV.

QUONIAM insolens & effrenis præsumptio multos à recto calle abducit in devium, ac à justitiæ limite sic avertit, quòd elati de suæ certa præsumptione potentie sibi putant fore licitum quidlibet, insipientique animo Dei timore ex oculis relegato, in sortem ipsius electos ecclesiasticos viros irreverenter quique potiùs immaniter persequuntur; est igitur persecutoribus hujusmodi, & eorum fautoribus,

Q iij

iustæ provisionis obice resistendum ; ne
 appetitus noxius, nulla iustitiæ correctione
 repressus, prospiciens temporaliter cautum
 sit, adversus alios valeant impunitæ rapa-
 citatis licentia liberè debacchari; præcipue
 cum multis grassantibus, opportunum
 exemplum existat; ne plurimorum opera &
 ope suffulta malitia periculosius invales-
 cat. Hac igitur consultissima sacri Concilii
 ordinatione statuimus quòd quæcunque se-
 cularis ecclesiasticæve persona, nobilis seu
 ignobilis, utriusque sexus, cujuscunque
 verò præminentia, dignitatis, ordinis,
 officij, conditionis, aut status existat, quæ
 in quavis civitate seu diocesi alicujus no-
 strarum provinciarum ausu temerario, cum
 armis, vel sine armis, per se, vel alium, in-
 vadere, rapere, seu deprædare, capere,
 occupare, impedire, detinere, pignora-
 re, seu gatgiare, vel inquietare, vel perturba-
 re Ecclesias, aut Capellas, seu earum cim-
 teria, vel hospitalia, reclusoria, & lepro-
 sarias, religiosasve seu pias domos, aut loca,
 possessiones, jurisdictiones, vel alia jura
 quæcunque ad Archiepiscopos, Episco-
 pos, Abbates, Priores, Decanos, Præpo-
 sitos, Archidiaconos, & alios inferiores
 Prælatos, Capitula, Conventus, Recto-
 res Ecclesiarum, & Priores, Clericos, vel
 ecclesiasticas personas seculares vel regu-

lares, aut eorum aliquos, communiter vel
 divisim pertinentia, seu villas, castra, cen-
 sus, tresena, laudimia, acapita, recapita,
 portionaria, leudas, pedagia, molendina,
 piscarias, pexarias, sive reclaufas, aut Ar-
 chiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum,
 Priorum, Decanorum, Præpositorum, Ar-
 chidiaconorum, & aliorum inferiorum
 Prælatorum, Collegiorum, Capitulorum,
 Rectorum, & Priorum, Clericorum, vel
 ecclesiasticarum personarum prædictarum
 animalia, seu bona quæcunque immobilia,
 aut mobilia, quorum quidem bonorum mo-
 bilium valor sexaginta solidorum monetæ
 currentis summam excedat, seu contra li-
 bertates generales vel speciales ecclesiasti-
 cas, aut eorum privilegia, vel consuetudi-
 nes legitimè probatas, aut observantias,
 quomodolibet edere vel facere quævis sta-
 tuta, seu banna, vel præconizationes, aut
 novitates, seu impedimenta quæcunque
 præstare, aut contributiones, seu expensas,
 solutiones per laicos communiter vel par-
 ticulariter faciendas ad relevandum uni-
 versitates, seu eos qui modis prædictis vel
 infra scriptis libertates ecclesiasticas prædi-
 ctas infringere non verentur, sive quibus-
 libet ex dictis Archiepiscopis, Episcopis,
 Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præposi-
 tis, Archidiaconis, & aliis inferioribus

Prælatiſ, Capituliſ, Conventibuſ, Recto-
 ribuſ, Prioribuſ, Clericis, vel eccleſiaſti-
 ciſ perſoniſ ſecularibuſ vel regularibuſ di-
 rectè vel indirectè violentiaſ aut moleſtiaſ
 irrogare, ſeu eiſ vel alicui earundem ſuper
 boniſ eccleſiaſticarum perſonarum queſtaſ,
 aut talliaſ, impoſitioneſ, angariaſ, ſive pa-
 rangariaſ, novitateſ, aut onera quælibet
 alicqualiter imponere, ſive domoſ Eccleſia-
 ſticorum, ſeu Clericorum, aut perſona-
 rum eccleſiaſticarum occasione quacunque
 claudere, ſigillare, crucem eiſ affigere, ſive
 ipſaſ firmare; aut eorum bona quæcunque
 bannire, ſeu viaſ novaſ aliquaſ ubilibet ad-
 invenire vel facere, per quaſ Eccleſiæ vel
 eorum bona in pedagiis antiquiſ ſive leudis
 aut aliis quibuſlibet iuribuſ poſſint in ali-
 quo pejorari ſeu minui, aut itinera, viaſ,
 ſeu ſtrataſ publicaa, vel privateſ infra limi-
 teſ territoriſ vel diſtrictuſ locorum, villa-
 rum, ſive caſtrorum eccleſiaſticae iuridi-
 ctionis auferre, uſurpare, vel ſibi quomo-
 dolibet appropriare, attribuere, ſeu appli-
 care, vel eorum terminoſ arctare præſump-
 ſerit, ſeu attentaverit per ſuaſ potentiaſ,
 ſeu per violentiaſ, aut malitiaſ, ſive præ-
 dicta vel aliquod prædictorum mandave-
 rit, ſeu in ipſiſ vel ipſorum aliquo dederit
 auxiliaſ, conſiliaſ, vel favoreſ, publicoſ
 vel occultè, queſ omnia & eorum quodlibet

bet attentari seu fieri mandaverit, vel raturum habuerit, districtiùs prohibemus, nisi infra sex dies à die transgressionis hujusmodi prohibitionis nostræ, super quo in hac parte quocunque præmissorum modorum perpetrato seu commisso excessu reipsa, vel per consilij, auxilij, ac favoris impediverit præstationem, super iis emendam aut revocationem debitam, vel aliàs, prout exegerit rei qualitas, læsis satisfecerit competenter, excommunicationis sententiæ subiacet ipso facto. Cujus quidem excommunicationis sententiam volumus ac statuimus per loci Ordinarium, vel per ejus Officialem, seu Vicarium, aut ejusdem Officialis seu Vicarij locatenentes cum eo

.. excessibus vel eorum aliquo summarie & de plano fuerit facta fides, ex mero officio & sine strepitu & figura judicij declarari, & irretitas easdem facere per diversas e . . .

... provinciarum, in quibus ei seu eis expedientius videbitur, tam generaliter quam etiam excommunicatos publice nuntiari, & sententiam ipsam, prout personarum ligatarum eadem contumacia . . .

... protervia exegerit, aggravari. Super quibus eisdem Ordinariis, ac Officiali, Vicario, ac locumtenenti, auctoritate præsentis Concilij plenam concedimus & attribuimus facultatem. Et si forsitan Co-

mes, Vicecomes, Seneschallus, Baro, Iudex, Capitaneus, Castellanus, Vicarius, Bajulus, Consules, ac quicumque utriusque sexus, cujuscunque status, dignitatis, præminentia, seu conditionis existant, aut eorum locatenentes, Officiales, seu fervientes, in præmissis vel eorum aliquo culpabiles fuerint, & animo indurato per xv. dies in excommunicatione perstiterint, civitas, castrum, villa, vel locus, ubi fuerit, ecclesiastico subjaceat interdicto. Statuentes insuper quòd quandiu principales personæ, videlicet hujusmodi malefactores, raptores, deprædatores, in aliqua civitate, vel castro, aut loco, seu parochia, de prædictis hujusmodi maleficiis, rapinis, seu deprædationibus sit publica vox & fama, sine requisitione qualibet cessetur penitus à divinis. Quòd si super præmissis publica vox & fama ibidem minimè habeatur; tunc ad requisitionem Ordinarij loci, vel ejus Officialis, hujusmodi cessatio fiat. Si verò universitas deliquerit in prædictis vel aliquo præmissorum; illi qui ad id universitatem eandem vel singulares personas ipsius induxerint, instigaverint, commoverint, seu eis vel eorum cuiquam in præmissis vel præmissorum aliquo; singulares personæ, qui in aliquo culpabiles fuerint, nisi infra xv. dies emendam fecerint, seu

præstiterint competentem, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Universitas etiam ipsa, nisi damnum casu quo de ipso satisfactum fuerit infra xv. dies emendaverit, ecclesiastico subjaceat interdicto. Item quòd dicti raptores & deprædatores nullo modo à suis Ordinariis absolvantur, nisi satisfactione præmissa. Et si in mortis articulo fuerint absoluti, eorum corpora minimè tradantur ecclesiasticæ sepulturæ, donec per eorum heredes, seu alias eorum nomine, fuerit integrè damnum passis satisfactum. Item excommunicamus omnes illos qui hujusmodi malefactores excommunicatos, postquam in eorum parochialibus Ecclesiis per tres dies dominicos excommunicati fuerint denuntiati, receperint ad habitandum in dicta parochia, seu receptos sustinuerint, vel cum eis communicaverint, aut habitationem eis præbuerint, vel eos scienter receperint, vel fecerint quòd minùs tales per illos ad quos pertinet absque superioris mandato minimè excommunicati nuntientur, & delinquentium absolutio cuilibet Episcopo in sua diocesi auctoritate sacri Concilij sit commissa. Volumùsque quòd omnes illi qui de cetero tales raptores vel spoliatores ecclesiasticæ tradiderint sepulturæ, & qui ad hoc dederint auxilium,

consilium, & favorem, sint ipso facto excommunicati, donec de condigna satisfactione fuerit satisfactum. Si verò Religiosi fuerint mendicantes, in omnibus nostris provinciis nullus nostrorum subditorum pro confessione ad eos accedat, nec aliquis ad prædicationem verbi Domini ipsos admittat, nec veniat; contrarium facientes sententia excommunicationis innodando. Simili sententia innodamus qui prædicta Clericorum ecclesiasticarumve personarum & Religiosorum ac omnium prædictorum scienter & voluntariè receperint in eorum castris sive locis, & scienter ab eisdem emere; & quòd castra illa vel loca in quibus fuerit dicta præda detenta, quandiu ibi fuerit, vel si fuerit alienata vel consumpta, & etiam sub urbana & continentia ædificia, subjaceant ecclesiastico interdicto, quousque de damno dato fuerit plenariè satisfactum. Quo satisfacto, cesset interdictum. Volumus autem quòd Officiales foranei & alij quicunque Commissarij ad hoc specialiter deputati, processus contra tales facere possint; & quòd nos Archiepiscopi & suffraganei nostri, ac nostri generales vel speciales Officiales, cum ad partis requisitionem proceditur, prædictas cessationes indicere valeamus. Si verò ex nostro procedimus officio; tunc nostro

..... arbitrio, an in totum, vel in partem, servemus eandem. Item volumus quòd facta rapinæ, vel aliàs satisfacto, & sine fraude, dictum interdictum sive cessatio Et ne nos & suffraganei nostri circa observantiam istius constitutionis nos exhiberemus biles & benignos; prohibemus Vicariis & Officialibus nostris & suffraganeorum nostrorum, ne pro causæ cognitione seu processu faciendo contra malefactores hujusmodi aliquam pecuniam prætextu salarij vel laboris exigant seu recipiant; nec eo prætextu quòd salarium non habeant seu recipiant, differant scienter procedere, cum fuerit procedendum. alioquin suspensi sint ab officio & divinis. Postquam autem contra aliquem vel aliquos ipsas constitutiones duxerint publicandas, eosque ut excommunicatos fecerint evitari, contra eos exigentes contraria requisiti procedant, quilibet contra suos subditos ex suo puro & mero officio per censuram ecclesiasticam aggravando; nec tales malefactores seu eorum receptatores absolvant, donec de damnis & injuriis propterea irrogatis satisfactum fuerit competenter. Imponantque absolutis, sub virtute præstiti juramenti, talem pœnitentiam pro commissis, quòd pœnitentia docente cognoscant quantum

exceſſerint in commiſſis. Quam pœnitentiam ſi forſan peragere contempſerint, in præfatam ſententiam reincidere decernimus, & reincidiſſe pronuntiari decernimus & jubemus. Qui verò eos aliquoſiter abſolverit, niſi, ut præmiſſum eſt, ad intereſſe illorum qui taliter damnificati fuerint, teneantur. Statuimus inſuper quòd quicumque aliquis noſtrum Archiepiſcoporum Episcoporumque ſuffraganeorum noſtrorum, ſeu noſtri vel eorum Vicarij, aut Officiales, ſeu vicegerentes eorundem, per alterum ex prædictis requiſitus fuerit ut denuntiet illum ſeu illos excommunicatum vel excommunicatos, contra quem ſeu quos ipſe facit dictam conſtitutionem ſervare, quòd dictam conſtitutionem ſine alia inſpectione obſervet & faciat obſervari, & ſtatim mandet illum vel illos excommunicatum ſeu excommunicatos publicè nuntiari; ut infra octo dies, die qua talis requiſitio facta fuerit minimè computata, & aliàs quàm citò commodè fieri poterit, conſiderata locorum diſtancia, obſervet & mandet obſervari per alios omni appellatione & exceptione ceſſantibus. Quòd ſi præmiſſa, ut prædicatur, contempſerint adimplere, divinam ſentiant ultionem. Cùmque perſonæ merito rebus debeant præponi, & majori privilegio gaudere;

idcirco

idcirco hoc sacro approbante Concilio statuimus quòd præter & ultra pœnas in Capitulo *Si quis suadente diabolo &c.* contentas, in locis ad quæ occisores, mutilatores Clericorum & personarum ecclesiasticarum, & capientes eosdem, pervenerint, cessetur penitùs à divinis, donec ad arbitrium sui Ordinarij satisfecerint de commissis. Loca etiam in quibus Clerici seu personæ ecclesiasticæ captæ detinebuntur ibidem, cessent penitùs à divinis. Præterea quoque quia scientes & consentientes pari debent pœna damnari, omnes receptatores eorum, dantésque in præmissis consilium, auxilium, vel favorem, qui occidunt, vel mutilant, aut capiunt Clericos vel personas ecclesiasticas, excommunicationis sententia innodamus. Si verò prædictorum criminum & excessuum patratores excommunicationis sententias per sex menses sustinuerint animis induratis, quod absit, statuendo ordinamus quòd à quibuscunque feudis vassalaticis vel aliis, quæ tunc tenebuntur ab Ecclesiis nostrarum provinciarum & diocesum, ipso facto sint privati, & Ecclesiis à quibus dicta feuda tunc tenebuntur, liberè revertantur.

R

*Prohibentur temporales domini manum appone-
re in bonis ecclesiasticis seu personarum ec-
clesiasticarum quibuscunque, nec ea arrestare
& bannire posse. Sed ad jura Ecclesiarum &
locorum, & ejusdem fori extensio, hæc con-
tinet constitutio.*

C A P. C V I.

QUONIAM aliqui, suis finibus non contenti, falcem in messem imponunt alienam, & non attendentes quòd in personas ecclesiasticas laïcis nulla est attributa potestas, penes quos non imperandi manet auctoritas, sed potiùs necessitas obsequendi, jura & bona Prælatorum, personarum atque locorum ecclesiasticorum in corporalibus immobilia, mobilia & se moventia tenere, arrestare, bannire vel manui suæ submittere, illaque capere indebitè non verentur; nos volentes præsumptionibus hujusmodi nequitiae congrua provisionis antidotum adhibere, præsentis Concilij sanctione statuimus quòd quicumque utriusque sexus, cujuscunque status conditionis, præminentiae, aut dignitatis existat, per se vel alium directè vel indirectè de cetero processerit seu procedi fecerit ad hujusmodi arrestationem, bannitionem, submissionem, vel captionem qu

rumcunque jurium, locorum, ac bonorum Prælatorum ac ecclesiasticarum personarum prædictarum processerit, aut eorum vel ejus ad quos vel ad quem hujusmodi jura sive bona pertinent seu pertinet, legitimæ rationes sive defensiones juxta juris formam audire vel auditas admittere recuserint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant: à qua non possint absolvi præterquam in mortis articulo, nisi de damno & injuria læsis vel læso satisfactum fuerit competenter. Et si, satisfactione hujusmodi non præmissa, in mortis articulo absoluti fuerint, corpora eorundem ecclesiasticæ sepulture non tradantur, donec per ipsorum heredes, vel per alium eorum nomine, læsis vel læso fuerit satisfactum. Quòd si hujusmodi sententiam per VII. dies induratis animis duxerint tolerandam, personæ ecclesiasticæ consistentes in aliqua ex provinciis antedictis, ista loca, in quibus dicti excommunicati pro tempore degerint seu fuerint, absque alio superioris mandato à divinis tamdiù cessent, donec dicti excommunicati, ut præmittitur, per se vel alios de commissis hujusmodi satisfecerint competenter. Similisque ac pænes pœnas incurrere volumus omnes hujusmodi Concilij transgressores seu violatores, aut alterum eorundem, ad præmissa

vel præmissorum aliquod scienter præstantes auxilium, consilium, vel favorem.

Si pro injuria illata Prælati Ecclesiarum, personis ecclesiasticis, contingat fieri collecta, indictio pro ejusdem injuriæ persecutione, modum contribuendi, & per quos fiat exactio, indicit præsens constitutio.

C A P. C V I I.

QUONIAM instructione apostolice caritatis fundamento suffulta salubriter edocemur piæ participationis juvamine onera proximorum unâ cum illis tanquam communia supportare; hoc sacro Concilio approbante statuimus quòd si qua persona de quavis provinciarum nostrarum, utriusque sexus, cujuscunque status, conditionis, aut dignitatis extiterit aliquibus vel alteri ex nobis Archiepiscopis, vel ex nostris suffraganeis, Officialibus ac domesticorum, familiarium nostræ jurisdictioni subditis, vel cuiquam inferiori Prælato seculari vel regulari, seu cuicumque ecclesiasticæ personæ in aliqua dignitate, personatum, administrationem, officium vel perpetuum beneficium, seu locum ecclesiasticum obtinenti, per se aut alium directè vel indirectè, publicè vel occultè

actionem, injuriam, & enorme seu grave
 damnum violenter intulerit, aut quævis
 jura seu bona incorporalia & corporalia,
 immobilia, seu mobilia, vel se moventia,
 ad aliquem eorundem spectantia, ab ipso-
 rum jurium seu bonorum occupatore seu
 occupatoribus, raptore vel raptoribus, &
 vel eis in vitium damnabiliter succedendo
 scienter recipere, & de injuriis seu damnis
 hujusmodi læsis seu læso competentem
 emendam impendere, aut restitutionem
 vel satisfactionem seu recompensationem
 idoneam facere recusaverint super hoc le-
 gitimè requisiti, & propterea ipsos læsos
 seu læsum persequendo, hujusmodi damna
 seu injurias oporteat pro suo interesse judi-
 cialiter experiri, omnes Prælati & ecclesia-
 sticæ personæ de civitate & diocesi illorum
 vel illius quem vel quos propterea oportet
 hujusmodi subire litigium, in expensas
 litis, post dimidium annum à die qua lis ip-
 sa inchoata fuerit numerandum, vel ab ip-
 sius litis exordio faciendas, si forsan dicto-
 rum læsorum vel læsi notabilis impotentia
 forsitan id requirat, contribuere tenean-
 tur, donec hujusmodi litigium legitima
 concordia sopitum fuerit vel diffinitum,
 sive calculo terminatum, & hujusmodi . . .
 . . . sententia debitum extiterit sortita effe-
 ctum. Tales autem pecuniarum summæ in

..... convertendæ , ac ejus partium singulares imponendarum singulis debentibus andem , si proſecutor litigij Archiepiſcopus fuerit , ipſum cum uno ex ſuffraganeis ſi verò Epicoſopus , Archiepiſcopum ſuum ; in ceteris verò caſibus , ſcilicet quando nec Archiepiſcopus nec Epicoſopus litem principaliter ſeu intereſſe proprium proſequuntur , loci Ordinarios præſentis proviſione Concilij taxatores & impoſitores eſſe volumus & etiam ordinamus ; eorum quemlibet in Domino exhortantes propenſius , & ſub interminatione divini judicij diſtrictius obſecrantes , quatenus omni privato affectu poſtpoſito , juxta exigentiam ſumptuum litis & eccleſiaſticarum ſuppententium facultatum , præfata summæ , ad quarum contributionem omni modo imponentes volumus aliquatenus teneri , taxatione provida & congrua moderentur. Inſuper omnes & ſingulos , quorum contributione prædictum eſt , tam exemptos quàm non exemptos , ad ſolvendum partem eis de ſubſidio contingentem collectoribus , quos præfatos taxatores & impoſitores ſecundùm ordinationem ſuperius annotatam in ſuis civitatibus & diocæſibus deputatos volumus , compellendos non exemptos videlicet per cenſuram eccleſiaſticam , exemptos verò auctoritatè

dicti Concilij; decernendo, si ad id contri-
buere animo contradixerint pertinaci, fo-
re indignos simili perceptione subsidij; ac
statuendo illud eis ex tunc penitus dene-
gandum similibus casibus, quantumcun-
que illo arduè indiguerint; nisi forsitan in-
terim à pertinacia resiliendo hujusmodi
realiter persolverint seu contribuerint par-
tem eos de dicto subsidio contingentem.
Necnon singuli dictorum taxatorum & im-
positorum non exempti prædicti ab ex-
communicationis sententia, si quam prop-
ter hujusmodi solutionis defectum forsan
incurrerint, possint ab ipsis Ordinariis, si
satisfecerint, absolvi.

*Contra diffidentes personas ecclesiasticas, &
earum bona, & guerram hostiliter eisdem
facientes, ad non faciendum hac constitutio-
ne arceantur.*

CAP. CVIII.

AD reprimendam audaciam perversorum Clericos & personas ecclesiasticas diffidentium, seu procurantium diffidari, eorum occasione, homines, vel loca eorum, sacro approbante Concilio statuimus & etiam ordinamus quòd omnes & singuli Clericos seu personas ecclesiasticas diffidentes seu diffidari procurantes, aut

R. iiij

eorum occasione contra homines vel loca
 ipsorum vel prædictos Clericos seu perso-
 nas ecclesiasticas præcedente vel non præ-
 cedente diffidamento quocunque guerram
 facient, seu eosdem Clericos aut personas
 ecclesiasticas vel homines sive dicta bona
 ipsorum per modum guerræ seu hostilitatis
 aut aliàs cum turba seu hominibus coadu-
 natis ex proposito damnificaverint, necnon
 omnes & singuli qui eis circa prædicta de-
 derint auxilium, consilium, vel favorem,
 excommunicationis incurrant sententiam
 ipso facto, & eorum terre ecclesiastico sub-
 jaceant interdicto. Volentes & etiam sta-
 tuentes quòd hujusmodi statutum & ordi-
 natio locum habeant etiam contra eos qui
 prædictos guerrificantes seu malefactores
 in locis suis receptaverint sive deffensave-
 rint publicè vel occultè.

*Gaudere volentes constitutionibus præsentis
 Concilij, eos ipsis subesse volumus
 & jubemus.*

C A P. C I X.

ITEM quia non ferendus qui lucrum
 amplectitur, onus autem subire recusat,
 sacro approbante Concilio statuimus om-
 nes personas nobis subditas, exemptas &
 non exemptas, cujuscunque status vel con-
 ditionis existant, qui ex præfatis constitu-

tionibus commodum recipiunt seu recipere possunt, subjacere & esse subjectas ipsis constitutionibus, si deliquerint in iis quæ in iis constitutionibus continentur, & contra tales personas tenore constitutionum esse rigidè procedendum.

Clandestina matrimonia extra diocesim contrahentes sine licentia Rectoris, excommunicentur, & aliàs extraordinariè puniantur.

C A P. C X.

STATUIMUS quòd quæcunque persona, quæ pro matrimonio clandestino celebrando parochiam suam exiverit, & ibi ipsum matrimonium contraxerit sine licentia proprij Sacerdotis, sententiam excommunicationis incurrat, & ut excommunicatus evitetur, & publicetur, donec ad arbitrium diocesani Ecclesiæ parochiali satisfecerit in cuius injuriam hoc præsumpserit, & absolutionis beneficium meruerit obtinere.

Personæ de Ecclesiis cathedralibus vel collegiatis ad studium mitti debent Theologiæ vel Juris Canonici; & ipsis negligentibus, ad superiores sic mittendi sit translata potestas.

C A P. C X I.

QUIA viris literatis Ecclesia in suis actibus noscitur indigere, providè

duximus statuendum quòd de qualibet metropolitanarum & cathedralium Ecclesiarum provinciarum nostrarum per Episcopum & Capitulum duæ personæ docibiles seu doctrinæ capaces ad Theologiæ vel Iuris Canonici studium transmittantur. Et cum per tempus sufficiens ad mittentium arbitrium studuerint in altera de facultatibus antedictis, ad propriam revertantur Ecclesiam, & duæ aliæ ad huiusmodi studium destinentur, nonobstante ipsarum Ecclesiarum vel alicujus earundem contraria consuetudine vel statuto. Quòd si mittere personas prædictas cessaverint per sex menses; ex tunc, ea vice, potestas eligendi & mittendi easdem ad ipsarum immediate superiores Præsules devolvatur. Et idem in aliis conventualibus locis vel collegiatis Ecclesiis de aliqua dictarum provinciarum, ubi saltem sunt decem personæ, (in Religiosis verò, servantur eorum apostolicæ constitutiones, tanquam Collegium videlicet habentes Prælatum) præcipimus observari. Quod autem quantum ad Capitula & Collegia hîc dicitur, intelligendum volumus salvis statutis Ecclesiarum in quibus hæc personarum missio ad immediatum antistitem noscitur pertinere. Personæ vero præfatæ in dicto studio existentes, nihil amittant, nisi sint illa quæ interessentibus

divinis officiis dari consueverunt. Idoneis
verò de facili licentiam dare teneantur.
Alioquin superior eorundem licentiam da-
re eis teneatur.

*Quæ Iudæi signa portare debent, ut à Christia-
nis dignoscantur.*

C A P. C X I I.

PRÆTEREA ut Iudæi, quos à pro-
fessoribus fidei Christianæ internæ
perfidia secernit impietas, etiam à Christi-
colis in exterioris habitus differant qualita-
te, statuimus & decernimus quòd Iudæi
masculi à XIII. annis & suprâ deferant
extra domos suas in superiori veste in pe-
ctore signum rotæ, cujus rotunditas in
quantitate sit trium vel quatuor digito-
rum. Mulieres autem Iudææ à XII. annis
& suprâ, comalia deferant.

*Christiana liberos Iudæorum nutrire non debet,
nec aliàs cum ipsis habitare.*

C A P. C X I I I.

INDECENS penitùs ac honestati ab-
sonum reputantes ut personæ catholi-
cæ fidei titulo insignitæ Iudæis serviant,
quos propria culpa subjecit perpetuæ ser-
vituti, statuimus sacrosancto Concilio ap-

probante quòd nulla mulier Christiana de aliqua provinciarum prædictarum audeat habitare cum Iudæis, aut filios vel filias eorum nutrire vel lactare. Et quæcunque contra hujusmodi inhibitionem nostram, postquam monitæ fuerint super hoc, præsumpserint facere, decernimus eas ex tunc excommunicationis sententiæ subjacere: ita videlicet quòd cum hoc diocesano aut Rectori loci illius, ubi mulieres super hoc culpabiles inventæ fuerint, extiterit nuntiatum, per jamdictum diocesanum aut Rectorem Ecclesiæ parochialis earum ipsæ mulieres de facili in excommunicationis laqueum incidere valeant ipso facto. Volumus & mandamus quòd præsens statutum per diocesanos & Rectores parochiarum seu ecclesiasticorum locorum, in quibus Iudæi morantur, semel ntis publicetur.

Ad Iudeos Christiani non recurrant pro medicina quacunque eorum capienda, nisi maxima necessitas immineret.

C A P. CXIV.

I T E M, quia inter Christianos, non sine fidei catholicæ opprobrio, invaluit perniciosus abusus, ut ij qui Iudæorum factuosos actus & opera abhorreere deberent, ad

ipſos Iudæos, qui ſe Phyſicos vel Surgitos aſſerunt, pro medicamentis, imò veriùs nocimentis, indifferenter recurrant; idcirco præſentis conſtitutione Concilij ſtatui-
 mus & etiam ordinamus ut nullus de cete-
 ro Chriſtianus noſtrarum provinciarum, ci-
 vitatum, & dioceſum, cujuſcunq; ſexus,
 ſtatus, & conditionis, ac dignitatis exiſtat,
 in infirmitate ſua vel aliàs Iudæum quem-
 quam Phyſicum vel Surgitum pro aliqui-
 bus infirmitatibus, cujuſcunq; conditio-
 nis aut qualitatis ſint, medicinam ſeu medi-
 camen ſuę curę recipere ab eo audeat, re-
 quirat, vel requiri faciat, ſeu aliàs quovis
 modo recipiat; niſi patienti immineret pe-
 riculum, & Chriſtiani periti Medici, Phy-
 ſici, vel Surgiti haberi commodè in prædi-
 cto periculo copia non valeret. Interdicien-
 tes Iudæis utriuſque ſexus ut in curandis in-
 firmitatibus Chriſtianorum nullatenus ſe
 audeant immiſcere. Quòd ſi fecerint, Chri-
 ſtianorum eis communio ſubtrahatur, &
 Chriſtiani ad eos in præmiſſis recurrentes
 arbitrio ſui Ordinarij puniantur.

*Chriſtiani prohibentur aſſeſſe in matrimoniis &
 ſepulturis Iudæorum.*

C A P. C X V.

Q V O N I A M abuſus quidam abomi-
 nabilis nomini Chriſtiano in locis

aliquibus, ut audivimus, inolevit, videlicet quòd Christiani aliqui Iudæorum in suis circumcissionibus aut sepulturis interesse præsumunt, causa honorandi eosdem, & ex causis præmissis in eorum conviviiis cum eis comedere non verentur, ac in dictis circumcissionibus compaternitatis vinculum, quod nefas est dicere, contrahere cum eisdem; nos volentes abusum huiusmodi, si quis in nostris, quod absit, forsitan existat provinciis vel eorum aliqua, extirpare, prædicta & quodlibet prædictorum fieri de cetero prohibemus. Si qui vero contra hanc prohibitionem fecerint, temporalis metu pœnæ arbitrio sui Ordinarii punientur.

Clerici & laici prohibentur herbas & alia venenosa dare in mortem alicujus, aut ut abortivus pariatur.

C A P. C X V I.

VT quicumque alium toxicare, vel opem ad hoc vel consilium dare, vel in necem alicujus toxicum dictare, seu vendere, aut aliàs ministrare præsumperit, vel herbas mortiferas in mortem vel abortivum cujusquam dederit, eo ipso excommunicationem incurrat. Et si Clericus beneficiatus fuerit, sit illo privatus benefi-

cio ipso facto, & ab ordine quem suscep-
 rat degradetur; & nisi purgatus de præmis-
 sis sit à tali vel simili suspitione probabili-
 ter infamatus, & ex verisimilibus præsump-
 tionibus & perspicuis indiciis apud bonos
 & graves notatus, ad honorem & dignita-
 tem ecclesiasticam nullatenus admittatur.
 Et nihilominus ad detentionem personæ
 honestam, prout requiret personæ status &
 sceleris immanitas suadebit, ad invenien-
 dam veritatis certitudinem, sicut superioris
 discretioni visum fuerit, procedatur.

De Concupinariis.

C A P. C X V I I.

EXCOMMUNICAMUS etiam om-
 nes concubinarios publicos & mani-
 festos.

*Raptores & incendiarij publici sint excommu-
 nicati, & careant ecclesiastica sepultura.*

C A P. C X V I I I.

STATUIMUS quòd incendiarij & rap-
 tores publici excommunicati sint, &
 tanquam excommunicati ecclesiastica se-
 pultura careant, nisi per se vel per heredes
 satisfactionem fecerint vel emendam.

*Non revelantes instrumenta publica vel alia
documenta ad Ecclesias pertinentia,
tenentur pœna hic contenta.*

C A P. C X I X.

QUONIAM pontificalem decet solertiam, rerum ecclesiasticarum ita curam gerere, & subditorum commodam vestigare, ut ecclesiastica libertas incorrupta persistat, & singulorum status jugiter servetur illæsus; idcirco nos callidis quorundam machinationibus obviare volentes, statuimus quod quicumque privilegia, instrumenta, & alia ecclesiastica munimenta ad Ecclesiam & personam ecclesiasticam seu quemlibet alium pertinentia retinuerint, nisi infra xv. dies à tempore scientie hoc revelaverint illi vel illis ad quos prædicta instrumenta, privilegia, vel munimenta noverint pertinere, si indebitè & scienter retinuerint, cujuscunque status vel conditionis existant, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto: à qua non possint absolvi, nisi prædicta instrumenta, privilegia, ac munimenta restituerint, & de damnis & interesse satisfecerint partilæsæ de præmissis. Præsens autem statutum à Rectoribus seu Vicariis nostrarum provinciarum præcipimus quater in annis diebus

diebus dominicis, dum Missæ solennes celebrabuntur, publicari.

Qui usuras solvere aut repetere prohibent, excommunicati publicè nuntientur.

CAP. CXX.

CV M utroque jure contractus usurarij reprobati existant; præsentî Concilio, ob animarum salutem, statuimus ut quicumque Officialis, sive Iudex, ad solvendum usuras, vel quoquo modo repetantur solutæ, scienter judicare seu ordinare præsumpserit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. Injungentes insuper in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis Ordinarijs provinciarum nostrarum ut si constiterit aliquos Officiales vel Iudices infra eorum jurisdictionem contra prædicta fecisse quæ in præsentî Concilio sunt salubriter statuta, eosdem ut excommunicatos faciant publicè nuntiare, ut sic prædicti judicandi officio excludantur, & ad reconciliationis gratiam facilius inducantur.

*Qualiter contra exemptos & privilegiatos sui
privilegijs abutentes procedatur.*

C A P. C X X I.

DO L E N T E S referimus quòd nonnulli Religiosi, Hospitalarij, & Cistercienses, & alij, tam privilegiati quam exempti, de privilegiorum sibi fortè ordini suo indultorum prærogativa temerè confidentes, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententias ab Ordinarijs vel Officialibus ipsorum rationabiliter promulgatas observare non curant, quinimo in contemptum clavium excommunicatos, suspensos, & interdictos hujusmodi ad divina recipiunt, aut interdum in donatos vel confratres contra mentem Lateranensis Concilij admittunt, recitantes, sine quibus delinquentes in ijs similibus diù forsitan non laterent. Sed nec ijs contenti, domos conventuales tertius ordinis quàm sui eisdem Ordinarij lege diocesana subjectas, & à sui fundatione jurisdictioni Prælatorum salva regula sui ordinis seu disciplina suppositas tam prænominati quàm ceteri Religiosi etiam non exempti, nec privilegiati vendicare sibi & Prælatis quasi fur-

succedente postmodum violentia subtra-
 here moliuntur, sicque de suis indul-
 gentijs seu privilegijs confidentes, alios
 fidentiùs in jure suo molestant, ita quòd
 auctoritate imò temeritate propria nunc
 in vestimentis ovium venientes, nunc se-
 culari fulti potentia, violenter per se vel
 alium possessiones & quasi hujusmodi, aut
 rerum & jurium ad eas spectantium cum
 armis aliquotiens invadere & occupare
 ac tenere contendunt in Prælatorum præ-
 judicium, scandalum, & opprobrium, &
 detrimentum illius ordinis cujus dicta
 bona ab initio & cui ab antiquo compe-
 tebant, & ejusdem læsionem. Cùm igitur
 tales & tam enormiter excedentes, &
 etiam delinquentes, receptatoribus non
 impares, imò improbis raptoribus ne-
 quiores, severè, ut alios, jura censeant
 puniendos; nos, quantum animadvertere
 in ipsos possumus, & à jure nobis permit-
 titur, & maximè si de privilegijs suis non
 vellent copiam facere requisiti, volentes,
 ubi eos indulta sibi privilegia non defen-
 dunt, correctionis & reformationis offi-
 cium exercere, & effrenatam ambien-
 tum cupiditatem reprimere cupientes,
 statuimus & concorditer ordinamus ut ta-
 les & similes in præmissis tam enormiter
 delinquentes, & tam notoriè excedentes,

nisi destiterint, & saniori ducti consilio congruenter infra VIII. dies ex quo fuerint requisiti, revocare seu emendare distulerint, unà cum illis qui se ad eos se ligatos conjunxerint, & eis qui translationem hujusmodi attentaverint, & exinde monasteria, domosve conventuales, & jura hujusmodi occupare seu invadere cum armis vel sine armis præsumserint, necnon & omnes qui eis ad hoc operam operam præstiterint, aut ut sic occupare scienter detineant, seu consilium vel juramentum præbuerint, non solum excommunicationi subjaceant ipso facto, sed etiam cum ipsi Prælati non deferant, sed potius vilipendant eosdem, Prælati è contra quandiu sic fecerint, & ausu temerario eis vel Officialibus eorum in præmissis obstiterint, in privilegijs vel alijs juribus tueri eos vel defendere minimè teneant. Dignum est enim ut qua mensura mæsu fuerint, in eadem remetiatur eisdem, ignorantibus ignorari, & contemnentibus contemnant se contemni. Qua enim fronte Prælatorum implorabunt auxilium, qui committere non formidant in ipsos? Statuimus insuper & præcipimus & communitatem ordinamus ut singulares personæ tamquam met quam ipsius Conventus dictam translationem taliter fieri procurantes, ab

lius domus seu Conventus consortio penitus & in perpetuum excludantur, vitam suam alibi sub arcta pœnitentia sui superioris arbitrio finituræ. Circa translationem autem singularum personarum ad arctiorem fortè regulam transire cupientium nihil per hoc intendimus extra formam à jure traditam immutare.

Quomodo procedatur contra capientes Episcopum aut Prelatum, aut eorum occisores, & dantes in premissis consilium vel iuvamen.

CAP. CXXII.

QVONIAM exempla præterita timere nos admonent in futurum, huiusmodi sacri Concilij auctoritate statuimus ut quicumque instigante diabolo per se vel per alium interfecerit vel vulneraverit vel ceperit aut percusserit aliquem Archiepiscopum aut Episcopum, omnibus feudis aut rebus & beneficijs quæ ab Ecclesijs quibuscunque alicujus provinciarum nostrarum tempore sceleris obtinebat, ipso facto sit perpetuò privatus, & ea pleno jure Ecclesijs, à quibus prædicta obtinuit, applicentur; nec descendentes ab odem malefactore, usque ad quartam generationem, ad gradum ali-

S. iij

quem ecclesiasticum promoveantur, nec aliquod beneficium ecclesiasticum feudale vel aliud quodlibet in aliqua provinciarum nostrarum assequantur. Et ne minime vindictæ quàm excessus memoria tantum facinoris prorogetur, adijcimus quòd quicumque Prælati de aliquibus provinciarum nostrarum prædictarum quem de prædictis de descenditibus ad aliquem ordinem, provisionem, vel aliquod beneficium ecclesiasticum seu quodlibet conferre scienter præsumpserit, à collatione illius ordinis, quem scienter contulerit, per biennium sit suspensus. Quicumque autem de prædictis malefactoribus, vel filijs suis, ordinem seu beneficium à quoquam Archiepiscopo vel Episcopo scienter vel ignoranter receperit, executionem non habeat ordinis sic suscepti, & collatio ejusdem beneficii sit irrita ipso jure, & ea vice per proximum superiorem de illo beneficio ordinetur. Si verò aliquem de Prælati inferioribus, vel principalem Vicarium, seu Officialem supradictorum Archiepiscoporum vel Episcoporum, ausu temerario quisquam interfecerit, mutilare, vel capere præsumpserit; tam ipsi quàm eorum filij incurrant pœnam expressam superius ipso facto; provisò quòd eis feudis &

possessionibus tantummodo sint privati
 quæ ab Ecclesijs, quarum personas sic læ-
 serint, modo quolibet obtinebunt. Salvo
 eo quod aliàs super hoc in canonibus con-
 tinetur. Et Prælati qui tales malefacto-
 res vel filios eorum ad aliquem ordinem
 promovere vel cuiquam talium benefi-
 cium ecclesiasticum conferre præsumpse-
 rit, à collatione illius ordinis, quem scien-
 ter contulerit, per annum noverit se sus-
 pensum, & collatio huiusmodi sit irrita
 ipso jure, & ea vice de beneficio ipso per
 superiorem proximum ordinetur. Quicun-
 que autem de prædictis malefactoribus
 vel filijs suis à quoquam Episcopo scien-
 ter vel ignoranter ordinem receperit, execu-
 tionem non habeat ordinis sic suscepti,
 nec beneficij collatio valeat, ut est di-
 ctum. salvis tamen omnibus pœnis cano-
 nicis, quibus per hanc constitutionem non
 intendimus in aliquo derogare. Hanc au-
 tem constitutionem & statuta salubriter
 per diocesanos quoslibet provinciarum
 nostrarum singulis annis in suis synodis &
 diocesibus præcipimus publicari, nihilo-
 minus ut ij qui prædictas pœnas incurre-
 rint, in synodis nuntientur nominatim.

Convenientibus ad Missam beate Mariae in diebus sabbathinis, Indulgentia est concessa.

C A P. CXXIII.

IN S U P E R attendentes quòd Ecclesia militans frequentibus adversitatum insultibus quatitur, & circumflantibus seculi turbinibus agitatur, & quòd propterea ad sustentationem ipsius Ecclesiae superna praesidia sunt suppliciter imploranda, praesertim mitissimae coelorum Reginae, quae à pacifico Rege, quem genuit & peperit illibata, compos est omnia impetrare; statuimus & communiter ordinamus quòd Missa ipsius beatissimae Virginis, additis Collectis *Ecclesiae tuae Domini & Deus à quo sancta desideria*, in die sabbathi, si festum novem lectionum non impediatur, alioquin in alia vacante feria sequentis hebdomadae vel ejusdem, prospero, pacifico, & tranquillo statu Ecclesiae ipsius, & inimicis ad cor poenitens revocandis, in singulis provinciarum nostrarum Ecclesijs solemniter celebretur. Et ut ad conveniendum ad Missam hujusmodi Christi fideles, spiritualium munerum allicientibus donativis, ferventius animentur; omnibus verè poenitentibus

& confessis accedentibus ad eandem decem dies de inunctis eis pœnitentijs misericorditer relaxamus.

Omnibus Christianis provinciarum antedictarum & diocesum orantibus pro Domino Nostro Papa est Indulgentia concessa.

C A P. C X X I V.

ITEM quoniam universali Pastori totum gregem dominicum solertia sua commissum dirigendi, fovendi, ac eum à lupinis morsibus præservandi, curis & vigilijs plenum imminet studium, est ei per subditos apud majestatem divinam, quæ pijs fidelium votis benignas aures accommodat, propensis orationum suffragijs assistendum. Nos pia deliberatione præambula præsentis auctoritate Concilij duximus statuendum quòd quicumque Christi fideles de aliqua nostrarum provinciarum seu etiam diocesum verè pœnitentes & confessi devotas orationes effundere voluerint ante conspectum Altissimi, à quo bona cuncta procedunt, ut per suam ineffabilem misericordiam Sanctissimum Patrem & Dominum nostrum Papam, qui est vel erit pro tempore, regere ac in suæ pacis gratia conservare ac custodire, fidemque catho-

licam toto terrarum orbe multiplicare dignetur; quilibet, videlicet nostrum Archiepiscoporum per totam suam provinciam, & quilibet suffraganeorum nostrorum per totam suam civitatem & diocesim, quadraginta dies de injunctis eis penitentijs misericorditer relaxamus.

Quòd quæstores quicumque sine literis Ordinariorum minimè recipiantur, nec ad prædicandum admittentur.

C A P. C X X V.

DE quæstoribus autem Ecclesiarum, hospitalium, vel pontium, duximus statuendum quòd sine nostris vel Episcoporum literis non recipiantur, & tunc ad prædicationem non admittantur. Et si prædicare præsumpserint, capiantur, & de jurisdictione Ecclesiæ existant.

Vt Ordinarij in casibus reservatis deputent idoneos Confessores.

C A P. C X X V I.

CV M natura humana propter sui fragilitatem prona sit ad gravia committenda, quorum remissio est solis Episcopis reservata, & ipsi Episcopi super præmissis quotidie adiri non possint; statui-

mus quòd quilibet Episcopus provinciarum nostrarum in casibus sibi reservatis tot Confessores discretos instituat quot secundum statum suarum civitatis & diocesis necessarios noverit, quibus super ipsis committat plenariam potestatem.

Indulgentia conceditur dicentibus quinques Pater noster, & septies Ave Maria, cum campana trahitur pro premissis.

C A P. C X X V I I.

CV M per devotam orationem duntaxat placabilis sit ira Dei, quinimò sacra testante Scriptura eum sententiam sæpius noverimus immutasse; idcirco sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, sub pæna excommunicationis, quòd singulis & continuis diebus Rectores & Curati provinciarum nostrarum, quilibet per se vel alium, circa solis ortum, pulsant seu pulsari faciant unam campanam per modum & formam quibus trahitur de sero, quando pulsatur pro *Ave Maria*. Et tunc omnibus & singulis qui pro pace & statu prospero Ecclesiæ conservandis & augmentandis devotè, ob reverentiam & honorem illorum quinque vulnerum per Salvatorem nostrum in ara crucis pro redemptione generis humani receptorum,

quinquies genibus flexis orationem dominicam dixerint, & ad honorem septem gaudiorum quæ de filio suo beata Virgo habuit, septies angelica salutatione, scilicet *Ave Maria*, eam devotè salutaverint, de injunctis pœnitentijs triginta dies, misericorditer relaxamus.

Qui in contemptum Ecclesie excommunicationis sententias & interdicti vilipendunt, usurpando sibi sacerdotale officium, sententias fingentes per eos ferri posse in Dei vilipendium, & censure ecclesiasticæ opprobrium, pœna hic contenta affligantur.

C A P. C X X V I I I.

AD audientiam nostram pervenit quòd abominabilis in quibusdam partibus invalescere cœpit abusus, videlicet quòd quidam nequitia filij, maledictionis alumni, non timentes Deum, nec hominem reverentes, cùm censuram ecclesiasticam vilipendunt, cùmque ad hominum salutem inventam, tanquam venenum, respuunt medicinam, ad interitus festinando perniciem, suis nefandis exemplis in perversitatis ruinam alios damnabiliter seducendo, cum Belial eorum patre superbia sedere sibi ab aquilone superioris contemnunt,

contra eos rebellionis calcaneum
 cū, ut fertur, adulterini Prælati vel
 Presbyteri confingentes officium, ac in-
 terdictum sibi ministerium temerè usur-
 pantes, dum exigente justitia
 superioris excommunicationis subduntur
 sententijs, vel de suorum superiorum man-
 dato hujusmodi sententiarum innodati
 vinculis nuntiantur, in superiorum & per
 eos promulgatarum sententiarum con-
 temptum se parem vel similem in superio-
 res ipsos habere potestatem, contra ip-
 sosque seu denunciatores sententiarum ip-
 sarum, quantum in ipsis nequitia filijs est,
 excommunicationis sententias versa imò
 perversa vice fulminare præsumunt, ac-
 censos palearum fasciculos, vel candelas
 de cepo, seu carbones, aut tisones ardentes
 in patellis, conchis, sertaginibus, vel si-
 milibus vasis vituperabiliter extinguendo.
 Cū igitur talia in Dei opprobrium &
 ecclesiasticæ vilipendium disciplinæ re-
 dundare noscantur, præsentis Concilij
 ordinatione statuimus & districtiùs inhi-
 bemus ne quis Clericus vel laicus, cujus-
 cunque ordinis, conditionis, aut status
 existat, tam perniciose facto pariter &
 exemplo per se vel alium seu alios de ce-
 tero attentare præsumat. Qui verò hujus-
 modi statuti transgressor extiterit, & in-

fra triduum emendam exinde non exhibue-
rit competentem, ex tunc se noverit ipso
facto excommunicationis vinculo innoda-
tum. Locus verò ubi hæc vel similia, ipsius
loci domino sciente vel mandante vel ra-
tum habente seu, postquam requisitus fue-
rit ipse seu locumtenens ejusdem, infra sex
dies corrigere negligente, præsumpta fue-
rint, ecclesiastico tamdiu sit & remaneat
suppositus interdicto, donec ad manda-
tum Ecclesiæ, quam delinquens offende-
rit, & Prælati, quem irreverenter despe-
xerit, sufficiens & idonea satisfactio ac
realis emenda præstita fuerit per eundem:
quam, cum in talibus non sit relaxanda
vindicta, offensus Prælati minimè re-
mittere valeat ullo casu. Quinimo eis-
dem poenis illos vel illas volumus subja-
cere qui vel quæ talia mandaverint fieri,
vel aliàs opem vel operam aut consilium
præbuerint, si tamen rem adeo detesta-
bilem perducere contingerit in effectum.
Addito, quòd eorum posterì, usque ad
secundam generationem, in Clericorum
collegium nullatenus admittantur, nisi
priùs per Metropolitanum cum uno suf-
fraganeo cum ipsis super hoc fuerit mi-
sericorditer dispensatum. Si verò Clericus
beneficiatus in dignitate, personatu, seu
officio constitutus taliter excefferit; ultra

pœnam quæ laïco infligeretur, præterea beneficio ecclesiastico, si quod in provincijs nostris obtinet vel aliqua earundem, sit ipso facto præsentis Concilij auctoritate privatus. Non beneficiatus autem ad obtinendum beneficium sit ex tunc inhabilis & indignus.

Lata sententia excommunicationis vel interdicti, requisitus Ordinarius ab alio eas faciat inviolabiliter observari.

CAP. CXXIX.

SENTENTIAM excommunicationis vel interdicti latam ab uno alij denuntiari & observari faciant, cum à proferente super hoc fuerint requisiti. Addentes, quòd hujusmodi sententiæ excommunicationis & interdicti non nisi ex justis causis, & cum magna solemnitate, proferantur.

In cessatione divinorum, capitulum Alma mater observetur.

CAP. CXXX.

CVM in quibusdam constitutionibus sacri præsentis Concilij & aliàs in provincijs nostris sit cautum quòd in certis casibus debeat cessari penitus à divinis; ejusdem approbatione Concilij declara-

mus prædictam cessationem debere fieri prout tempore generalis interdicti per constitutionem felicitis recordationis Bonifacij Papæ octavi, quæ incipit *Alma mater*, & per alias constitutiones canonicas est statutum.

A dominis temporalibus excommunicati ad unitatem Ecclesiæ, per Ordinarios requisiti, redire compellantur. Domini temporales requisiti, negligentes, vinculo excommunicationis astringantur: & excommunicati, tempore quo divina celebrantur, ab Ecclesiâ exire teneantur.

C A P. C X X X I.

CV M utraque jurisdictio, videlicet spiritualis, & etiam temporalis, a principio manaverit ab eodem, evidentia necessitate urgente statuimus quòd domini temporales, iudices, & eorum Bajuli, & locatenentes, ad requisitionem Archiepiscoporum, Episcoporum, vel Officialium eorundem, excommunicatos ad petendum absolutionis beneficium, & ad sinum sanctæ matris Ecclesiæ revertendum, per bonorum suorum captionem, venditionem, distractionem, & per alia juris remedia, citra pœnam sanguinis, compellant; & nisi infra octo dies à dictæ requisitionis tempore computandos requisitionem hujusmodi prævenerint

prævenierint cum effectu, nec se legitimè excusaverint, ijdem requisiti excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Item, quòd excommunicati, præsertim postquam denunciati in Ecclesijs publicè fuerint, non jungant se divinis officijs, nec intrent Ecclesias, quandiu divina hujusmodi officia celebrantur ibidem. Et illi qui dictos excommunicatos in Ecclesijs viderint, dum dicta divina ibidem celebrantur officia, hoc ipsarum Ecclesiarum denunciare Rectoribus teneantur, vel locatenentibus eorundem. Et si excommunicati prædicti de ipsis Ecclesijs exire contempserint requisiti, Ordinarios arbitrio puniantur, præter alias pœnas à jure introductas. Et si in mortis articulo absoluti fuerint, nihilominus tamen ecclesiastica careant sepultura, donec de hujusmodi contemptibus Ordinarios arbitrio pro eis satisfactum fuerit competenter. Rectores verò Ecclesiarum ipsarum de talibus transgressoribus & eorum nominibus infra mensem Ordinarium suum per suas certificare literas teneantur.

*** **

* * *

*

Excommunicati ad manus osculum non admittantur, nec in potu pariter, nec in cibo.

C A P. C X X X I I.

QUAMVIS ecclesiasticæ disciplinae contemnantur, eò quòd excommunicati arctiùs non vitantur, & quòd agitur à Prælatiis, facile trahitur à subditis in exemplum; dicti Concilij approbatione statuimus quòd Prælati excommunicatos publicè ad manus osculum non admittant, & quòd ab ipsis Prælatiis vitentur eorum in dando eisdem excommunicatis, quòd in recipiendo ab ipsis excommunicatis ad dandum eisdem Prælatiis, ratione procurationis aliàs legitime ad hoc teneantur, & à dictis Prælatiis & alijs evitentur iudicium & canonicas sanctiones, ut excommunicati re-bore gremium sanctæ matris Ecclesiæ libentiùs revertantur.

Confirmatio constitutionum à prædecessoribus Archiepiscoporum editarum.

C A P. C X X X I I I.

CUM multa sit diligentia per nostros prædecessores provisum casibus quibus

solent in nostris civitatibus, provincijs, & diocesibus evenire, per constitutiones legitimas provinciales, quæ ab aliquibus minùs debitè observantur; hinc est quòd nos omnes constitutiones provinciales aliàs per prædecessores nostros & per nos editas renovamus, approbamus, easque de fratrum nostrorum consilio & assensu ex certa scientia confirmamus, ac ipsas præcipimus inviolabiliter observari, nec per ista præcedentia statuta in præsentì Concilio facta, alijs statutis & observantijs provincialibus seu synodalibus intendimus in aliquo derogare, nisi in quantum prædictis essent contraria vel adversa.

IN QUORUM omnium fidem & testimonium præmissorum nos Petrus Narbonensis & Gaffredus Tholosanus divina providentia Archiepiscopi, & Philippus Abbas Soricini Vicariùsque generalis Domini Arnaldi Archiepiscopi Auxitani supradicti, prædictas constitutiones ad instar publici instrumenti publicari mandavimus per Bernardum de Fabrica aliàs de Cornucio & Iohannem Nigri Notarios publicos & scribas nostros infra scriptos, & sigillorum nostrorum appensione muniri, ad majorem roboris firmitatem, & certitudinem pleniorum. Et nos siquidem & Reverendi in Christo Patres Domini

H. Biterrensis, I. Carcaffonenfis, A. Ele.
 ctensis, R. Vaurenfis, G. Appamiarum,
 & G. Lombarienfis, B. Convenarum Epif.
 copi, fuffraganeique noftri fupradicti,
 necnon praedicti Vicarij & procuratores
 abfentium aliorum fuffraganeorum no.
 ftrorum, & in praefato Concilio non com.
 parentium, omnia & fingula in dictis fla.
 tutis contenta rata habuimus atque firma.
 nifi fi & in quantum Dominus nofter Papa
 vellet ea corrigere, diminui, vel augere.
 Actum & datum in dicta Ecclefia cath.
 drali civitatis Vaurenfis anno a nativitate
 Domini millefimo trecentefimo fexage.
 fimio octavo, & die fexta mennis Junij
 Indictione fexta, pontificatus fanctiffimi
 in Chrifto Patris & Domini noftri Dom.
 ni Urbani divina providentia Papae quinq.
 praedicti anno fexto, praefentibus Dom.
 nis Petro de Sortenaco Legum Doctore
 Decano fancti Felicis de Caramanno Tho.
 lofanenfis diocefis, Iohanne Karolay Ma.
 giftro in facra pagina Magiftróque maio.
 re ac Canonico Ecclefiae Narbonenfis
 Petro de Vernhio Decretorum Doctore
 Canonico Narbonenfis, Petro Villani Le.
 gum Doctore Vicario & Officiali Tho.
 lofanenfis, & venerabili & religiofo vir.
 Domino Amelio de Lautreco Decretorum
 Doctore Canonico & Cancellario

Tholosanensi, Bertrando Ayronerij Licenciato in Decretis Officiale Narbonensi, Iacobo Maynerij in Legibus Baccallario diocesis Claromontensis, & Guillelmo Siguerij Baccallario in Decretis Canonico & Sacrista Ecclesiæ collegiatæ beatæ Mariæ Giffonensis Vrgellensis diocesis, & pluribus alijs venerabilibus & providis viris, testibus ad præmissa vocatis, requisitis, & rogatis.

Et me Iohanne Nigri Clerico Morinensis diocesis, publico apostolica & imperiali ac archiepiscopali auctoritibus & ipsius Domini Narbonensis Archiepiscopi scriba & Notario, qui simul cum Magistro Bernardo de Fabrica aliàs de Cornucio dicti Domini Archiepiscopi Tholosani & scriba & Notario infra scripto nominando, statutorum sive constitutionum superscriptorum editioni & ordinationi, dictorum Dominorum Episcoporum præsentium ac aliorum Dominorum Episcoporum absentium procuratorum & Vicariorum generalium ratificationi, confirmationi, requisitioni, & alijs omnibus & singulis supradictis, dum sic, ut suprâ leguntur, agerentur & fierent, unâ cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque omnia & singula, prout suprâ scripta sunt, manu mea propria

scripsi & in hanc publicam formam per dictos Dominos Archiepiscopos & Vicarium Domini Archiepiscopi Auxitani unà cum dicto Magistro Bernardo requisitus & mandatus redegei, & signum meum ante subscriptionem apposui in testimonium præmissorum.

Ego verò Bernardus de Fabrica, alius de Cornucio, Clericus Caturcensis, publicus apostolica & imperiali auctoritate Notarius, & dicti Domini Archiepiscopi Tholosanensis scriba, simul unà cum supradicto Magistro Iohanne Nigri Notario publico supradicto & dicti Domini Archiepiscopi Narbonensis etiam scriba prædictorum statutorum sive constitutionum editioni, ordinationi, dictorumque Dominorum præsentium Episcoporum necnon aliorum Dominorum Episcoporum absentium procuratorum, & aliorum Vicariorum generalium, approbationi, ratificationi, confirmationi, & requisitioni, & alijs omnibus & singulis supradictis dum modo fierent & ordinarentur prædicto, unà cum prænominatis testibus præfens fui, eaque omnia & singula supradicta in notam communicatus primitus celebratione cum dicto Magistro Iohanne, & ipsis per eundem Magistrum Iohannem scriptorem in hanc publicam formam

dactis, signumque meum & subscriptionem meam prædictam solitam apposui in fidem & testimonium omnium prædictorum.

INDVLGENTIA A PATRIBVS

Concilij Vaurenſis conceſſa Chriſti fidelibus qui manus adiutricēs porrigenſ ad reſtaurationem Cathedralis Eccleſiæ Vaurenſis.

VNIVERSIS Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis, viſuris, ac etiam audituris, Petrus Primas ſanctæ ſedis Romanæ proviſione Narbonenſis, Gaſſfredus eadem proviſione Tholoſanenſis Archiepiſcopus, Philippus Abbas Soricini Vicarius Generalis in ſpiritualibus & temporalibus Reverendiſſimi Patris in Chriſto Domini Arnaldi Archiepiſcopi Auxitani, Bernardus Convenarum, Petrus Lodevenſis, Robertus Vaurenſis, Hugo Biterrenſis, Iohannes Caturcenſis, Arnaldus Electenſis, Vaſatenſis, Guilhelmus Lumbarienſis, Guilhelmus Appamiarum, Otho Leſcarenſis, eadem proviſione Epicoſpi, in civitate de Vauro de auctoritate apoſtolica & noſtra generale Concilium celebrantes, ſalutem in eo qui eſt omnium vera ſalus, & veniam delictorum. Quoniam, ut dicit Apoſtolus, omnes ſtatimus ante tribunal Chriſti,

recepturi prout quisque gesserit in corpore suo & in corde, sive bonum fuerit, sive malum, & tam præsens & visibilis Ecclesia militans triumphanti cælesti civitati Ierusalem non immeritò comparetur, & locum ubi sanctissimum corpus Domini nostri Iesu Christi conficitur & servatur, & nostræ reconciliationis ad ipsum instrumenta, scilicet ecclesiastica sacramenta, ministrantur, tam pro offensis, quam ex culpis populi recurrentis ad supplicandum, diem majestati specialiter deputatum, in quo delictorum venia confitentibus impetratur, & inter cetera firmo fundamento ac expletis ædificijs communis deceat, ut alliciat, reficiat, & informet. Sanè cupientes quòd Ecclesia cathedralis Vaurenſis nuper erecta, in qua sacram generale Concilium auctoritate prædicta de præſenti celebramus, & in qua Dominus Iesus Christus Salvator & Redemptor noster, ad honorem beatissimæ gloriosæ Virginis Mariæ, ac gloriosorum sanctorum beati Elani Pontificis & Confessoris patroni dictæ Ecclesiæ cathedralis, beati Albini meritis, & plurimorum sanctorum sanctarumque virginum pro quibus ad Dei & sanctorum & sanctarum ejus honorem & gloriam in dicta cathedrali Ecclesia sacra altaria sunt constructa & ædifi-

cata, quamplurima miracula operatur, & ejus claustrum de novo opere non modicum sumptuoso reparatur, potissimè dicta Ecclesia, quæ quotidie à parte fluminis funditur, & subjecta oculis nostris multum indigeat reparatione, libris, vestimentis, & alijs ornamentis divino cultui necessarijs, deceâtque cathedralem Ecclesiam potiùs quàm aliæ rurales majoribus & solemnioribus ornamentis decorare, & dignioribus suffragijs sustentare, & necessitatibus ipsius Ecclesiæ spiritualibus remedijs subvenire, & salutem animarum, quantum cum Deo possumus, providere, cum ad dictæ Ecclesiæ & claustrum reparationem & ornamentum propriæ non suppetant facultates, nisi eleemosynis Christi fidelium eleventur. Nos igitur Archiepiscopi & Episcopi, hujusmodi sacrum generale Concilium in dicta cathedrali Ecclesia celebrantes, volentes ad tam pium opus fideles Christi devotiùs excitare, universis & singulis utriusque verè tam pœnitentibus quàm confessis, qui in festivitatis Nativitatis Domini, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes Corporis Christi, Annuntiationis, Nativitatis, Purificationis, & Assumptionis, Conceptionis, & Præsentationis beatæ & gloriosæ virginis Mariæ, singulorumque

Apostolorum, commemoratione omnium sanctorum, Iohannis Baptistæ, & Evangelistarum, beati Albini, sanctarumque Catharinæ, Cæcilie, Agathæ, & Lucie virginum, & beati Elani, cuius vocabulo ipsa Ecclesia extitit insignita, & in dedicatione ipsius Ecclesiæ, & in Vesperis, & pro Octavis eorundem, ipsam Ecclesiam devotè visitaverint, ornaverint, adornaverint, & ad ædificandum, reparandum, ornandum ipsius Ecclesiam cum suis elemosynis & necessarijs suas manus porrexerint adiutrices, & qui in sanitate sui corporis seu in extremis laborantes quidquam suarum prædicto operi & dictæ Ecclesiæ & claustro legaverit facultatum vel donaverit, de omnipotentis Dei gratia & misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum, ac sanctissimæ virginis Mariæ gloriosæ, & omnium sanctorum eius auctoritate confisi, & nostra & huiusmodi sacri Concilij auctoritate & potestate nobis attributa, nos omnes & singuli & quilibet nostrum annuatim perpetuò pro qualibet die quadraginta dies de vera indulgentia & de inunctis sibi penitentijs indulgemus, & misericorditer relaxamus. Datum Vauri in hoc sacro generali Concilio die III. mensis Iunij anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo.

LITTERÆ VRBANI PAPÆ V.
*ad Archiepiscopos trium provinciarum qui
 Concilio Vaurenſi interfuerant.*

VRBANUS Episcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus Auxitanenſi, Narbonenſi, & Tholoſæ Archiepiſcopis, eorūque Suffraganeis, & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpoſitis, alijsque Eccleſiarum & monaſteriorum Prælatiſ & Rectoribus, necnon Capituliſ & Conventibus Eccleſiarum & monaſteriorum, alijsque perſoniſ eccleſiaſticis civitatum, dioceſum, & provinciarum Auxitanenſiſ, Narbonenſiſ, & Tholoſæ, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Ad noſtrum pervenit auditum quòd nonnulli ex vobis quod una via eiſ ſciunt à jure inhibiſtum, per aliam malitiòſè agere & in proprium eorum & ſuarum Eccleſiarum & monaſteriorum ac locorum diſpendium & gravamen attemptare præſumunt, interdum videlicet temporalibus dominis loco ſubditorum mutuando, ſeu alia ſumpta occasione dando certas pecuniarum ſummas, quas veriſimiliter æſtimant ſe nullo tempore recepturos. Noſ igitur volentes veſtriſ & eorundem Eccleſiarum & monaſteriorum indemnitatibus provi-

dere & talibus malitijs obviare, vobis & cuilibet vestrum tenore præsentium districtius inhibemus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam contra-facientes incurrere volumus ipso facto, & à qua nullus nisi à nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus præterquam in mortis articulo possit absolvi, mandantes quatinus huiusmodi mutua & fraudulentas dationes non præsumatis de cetero facere sine apostolicæ sedis licentia speciali. Mandamusque vobis fratribus Archiepiscopis & Episcopis, ut per vos vel alium seu alios huiusmodi nostram inhibitionem & mandatum in vestris cathedralibus & collegiatis alijsque Ecclesijs dictarum civitatum & diocesum, de quibus expedire videbitur, publicetis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Viterbij ii. Nonas Octobris, Pontificatus nostri septimo.

